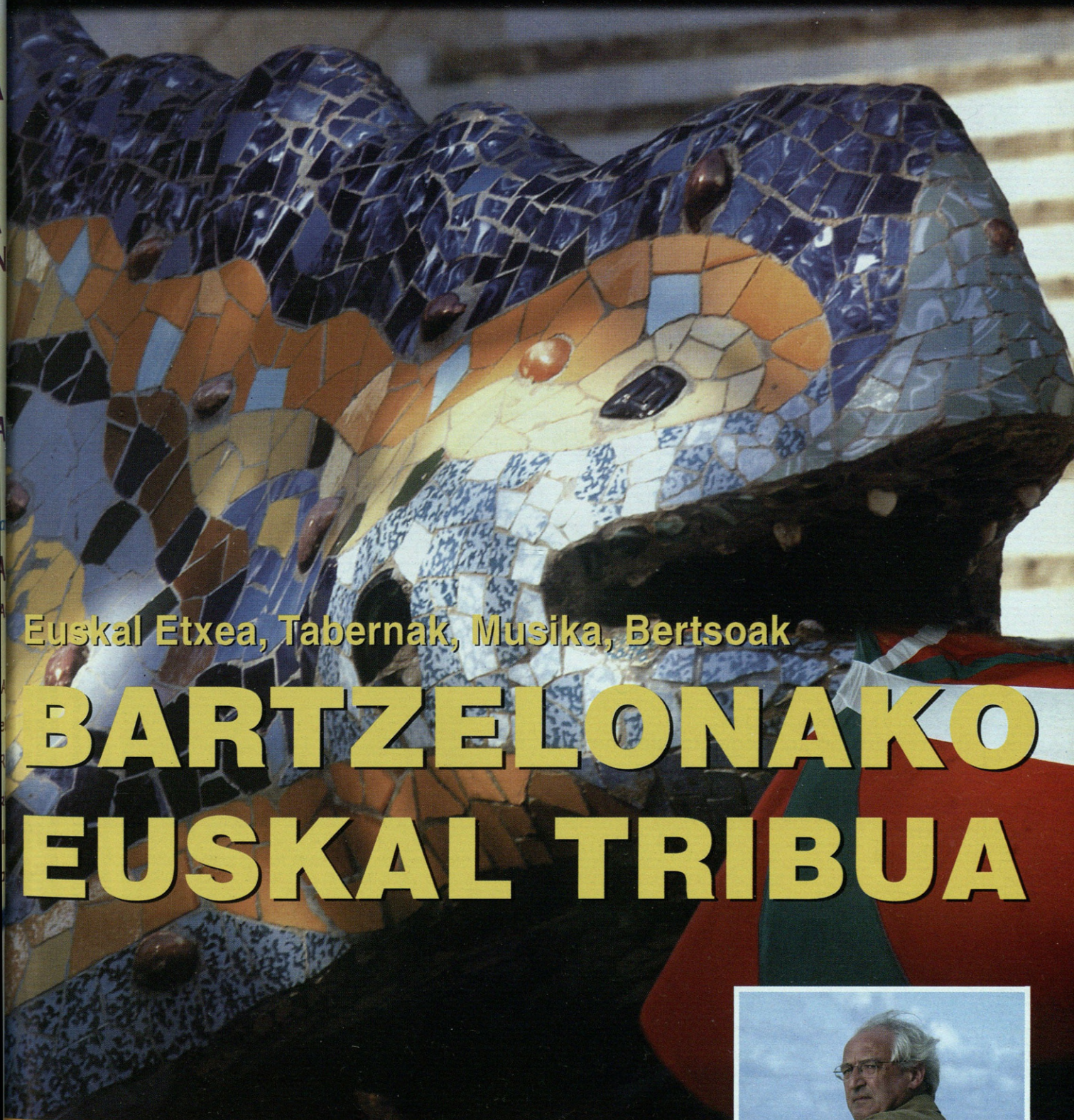

Onintza Lasa: "Alderdien legeak inboluzio politikoa ekar dezake"

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

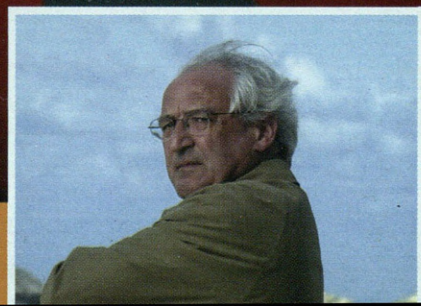

Euskal Etxea, Tabernak, Musika, Bertsoak

BARTZELONAKO EUSKAL TRIBUA

Anjel Lertxundi:

"Idazle baten konpromisoa bere obra da"

iZALUKA?

MAHAI JOKOA

Bizkaiaren ganeko 2.000 itaun-erantzun

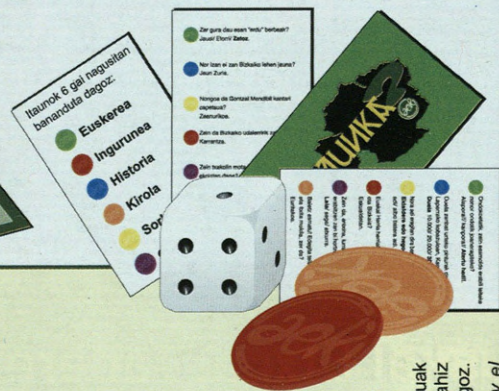
GAZTETXO eta HELDUENTZAT

Zer dakizu Bizkaiaz

- Zeri esaten jako "ogigaztaia"?
 - Nor zan Martina Ibaibarriaga?
 - Zein da euskera hobeia, Markina ala Zornotzako?
- 2.000 itaun, geure herrialdea olgetan ezagutzeko

MAHAI JOKOA

DNI / CIF
ENA / IFK

Eskaerea egiteko orria

Persona y teléfono de contacto
Harremanetarako, izena eta telefonoa

Dirección
Helbidea

Código postal
Posta kodea Provincia
Probintzia

Forma de pago
Ordaintzeko era Banku bidez (20 zenbaki)

Entidad bancaria
Bankuaren izena

*Informazioa aek-ren fitxategian gordeko da, babespekoa da eta interesatuak eskatu, aldatu edo ezabatu leike gura izan ezker. Beronen kontrola nahiz erabileria, Norberaren Datuak Babesteko Lege Organikoaren mende dagoz.
*Esta información se guardará en nuestro fichero, es confidencial y el interesado es libre de modificarlo o cancelarlo. Su control y tratamientos están sujetos a la Ley Orgánica de Protección de Datos de Carácter General.

BIZKAIKO aek
euskal herriko alfabetatze euskalduntze koordinakundea

Salneurria: 5.000 pta./ 1.000 ogerleko/ 30,05 € (B.E.Z. barruan)

Eskatu egizu zeure herriko aek-ren euskaltegian, edota:

• 94 415 52 57 edo 94 415 95 12 telefonoetan • Posta-e: idoia@aecknet.net • 94 416 65 55 fax

Rellenar este impreso y enviar a la siguiente dirección:
Eskari-orri hau bete eta bidali ondoko helbidera:

BIZKAIKO aek • Perro kalea, 1-5.a • 48005 BILBO

Diseinua: antza S.A.L.

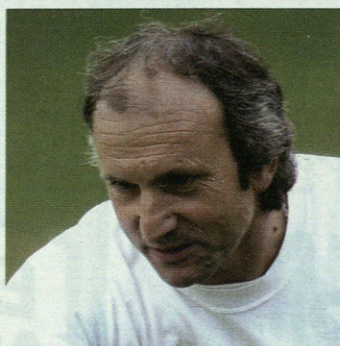
ALBERTO ELOSEGI

■ **Langileek deklaratzan dute diru sarrera gehien** 12

ALBERTO ELOSEGI

■ **Euskararen orden anti-informatiboari aurre** 16

ALBERTO ELOSEGI

■ **Migel Mari Jauregi: "Herri kirolak ikuskizun huts bihurtzeko arriskua dago"** 28

DANI BLANCO

■ **Gurinaren aldetik erortzen da beti** 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis	4
Asisko Urmeneta	5
Oihartzunak	

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Onintza Lasa.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Langileek deklaratzan dute diru sarrera gehien.	
Daniel Udalaiz	12

EUSKARA

Euskararen ordena anti-informatiboari aurre.	
Pilar Iparragirre	16

GIZARTEA

Ikusi bazenu...: Euskatalanen bila.	
Ixiar Eizagirre / Estitxu Eizagirre	18
Komunitate birtualetan kezka orok du erantzuna.	
Jon Torner	26
Elkarriketa: Migel Mari Jauregi.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Txalaparta eta heriotza.	
Bernardo Atxaga	36
Elkarriketa: Anjel Lertxundi.	
Mikel Asurmendi	37
Gurinaren aldetik erortzen da beti.	
Ainara Gurrutxaga	40
Orain dela 30 urte	
Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: Iñaki Martinez de Luna	8
Azkena: Emilio Lopez Adan	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

ZORRILLAK errand:
«AKITZERAINO
EGITEN DA LANA
JUSTIZIA
EUSKARA
Zaintzeko»

EZ DU
AKIZERAINO
JOAN beharrik
!!!

ASKI LUKE
HEMENGU
JUSTIZIA
EUSKARATZEA!

ARGIA

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
 Zuzendaria: Pello Zubiria.
 Zuzendari ordea: Xabier Letona.
 Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
 Produkzioa: Berdaitz Goia.
 Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
 Sustapena: Kike Amonarriz.
 Argitalpenak: Bego Zuza.
 Harpidetak: Eurne Urruzmendi.
 Bezeroen harrera: Olatz Korta.
 Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
 Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde.
 Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Uruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	104 euro
Ipar Euskal Herrian	126 euro
Espainia	104 euro
Beste atzerriak	133 euro
Airez	208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Gado, Kenyako "The Daily Nation" egunkarian

- Ni bozkatu!

■ Parker, AEBetako "Florida Today" egunkarian

-Gasolina hartzeko ilarak...1970ean.

-2002 urtea.

Hiruko Txikian

JESUS MARIA

A rce. Eskubaloilaria. Berrogei bat urte joan dira, Donostiako "plaza del 18 de julio"ko hartan jokalaria ikusi nuenetik. Torneo batean zen eta Pasaiaiko Don Bosco taldearekin. Bere argalan, bizkaralde zabalekoa eta sorbaldak mastak. Atorra koadrodun gorrixuriz, erasoan erdialdea zuen gogoko, berezko koordinazioan aske buruzburuko jokaldietan genuen trebe. Erraz desorekatuko zuen arerioa, orain ezkerretik hurrengoan eskuinetik sei metrokoaren bila, jaurtitzaila azkarrek ez bezala. Handik urte pare batera -oker ez banago pleuresiak jota kirola utzita egon ondoan- Usurbilen sortu taldean ibili

zen beste maila goragoko taldeen eskaintzak baztertuz. Hirurogeita zortziko santaixabeletan egin ginen lagun, mercedes zienta setenta deskapable berdean koadrilan paseatu baininduten kartzelako egonaldien sari. Gaupasa pareta, bere biharamunak eta guzti. Jexux. Txalapartaria. Euskaldunak jada hain "casheros" ez ginen garaiak. Irratiz, bere azkenarena jakin nuelarik, gogo Donostiako Konstituzio enparantzara ino joan zitzaidan, bera ezagutu nueneko hartaraino, orduan ezezaguna genuen txalapartaren hotsa lagun. Sintonian Jexux ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

HAURREN LAN ESPLOTAZIOA

New Yorken, Nazio Batuen Erakundearen gailur bat amaitu berri da, non haurtzaroa munduan izan duten hizpide. Aurrekoa 1990ean egin zen eta helburuetariko askok bete barik jarraitzen dute. Hamar urte barru, berdina esan beharko al dugu 2002ko gailurreko helburuek bete gabe jarraitzen dutelako? Gailur horretatik munduko umeen lan esplotazioaren inguruko zenbait datu azpimarratuko dugu hemen. Munduan 2.100 milioi haur bizi dira, eta biztanleria guztiaren %36a ordezkatzan dute. 600 milioi haur eta gazte pobrezian bizi dira. Garapen bidean dauden herrialdeetan milioika haurrek hilabeteko dolar batekin bizirauten du. Garatutako nazioetan, sei haurretatik bat pobrezian bizi da. Hego Amerikan, adibidez, 30 milioi ume eta gaztek egiten dute lan. Europa ez da libratzen: Italian, 400.000 haur (%10) ari dira eraikuntzan; Portugalen, milioika umek jantzigintzan eta zapatagintzan egiten dute lan; Espainiako Estatuan, 200.000 umek hiru orduak gora egiten dute lan egunero. Horri guztiari umeek jasaten duten sexu eta familia esplotazioa gehitzen badiogu, panorama izugarria da benetan. Irtenbideak aurkitu ahal izateko, sistema ekonomiko bidezkoago, solidarioago eta berdintzaileago bat sortzea ezinbestekoa da. Sistema kapitalistak ez baitu balio

DANIEL UDALAITZ

EGOERA NAHASPILATSUA

EUDEL-EK azkenean gauzatu zuen idazkian funtsezko zeregina izan zuten Ibarretxe lehendakariak eta Patxi Lopez PSE-EEko buruzagiak. Baina, Ajuria Eneko otsailaren 22ko bileran moduan, interpretazioen dantza berehalakoan hasi da: idazkiak 'pluralitateari' buruz egindako aipamena eta PPk eta PSOEk Alderdi Politikoen Legea bultzatzea nola ezkon daitezke? PPk, halaber, ezezkoa eman dio PSE-EEK eta hirukoak Arkauten sinatutakoari. Horrez gain, Ibarretxe lehendakariak berriz ekingo dio alderdi guztiekiko -Batasuna ezik- elkarrizketa errondari, kontraesan bat gainditu barik: nola den posible desblokeorik bilatzea 'etengabe hitz eginez' eta "goizaldera arte behar izanez gero" arazoaren alde garrantzitsu bat alboratuz.

AZNARREN KEINUA

2002-KO Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuak Espainiako Auzitegi Konstituzionalera eramateak, datozen hilabeteetan Jose Maria Aznarrek erabiliko duen moldeak erakusten du. Eragin praktikoduna baino eremu sinbolikoan egindako keinu gogorra izan da, eta hala interpretatu dute euskal politikako eragile gehienek, botere agerpen gisa. Gaur egun dauden bideetatik ateratzeko edozelako asmorik erakutsi dezakeen edonori utzitako ohar itxura izan du.

■ J.M. Aznar.

BATASUNA ATXILOKETA GEHIAGOREN ZAIN

BERE egitura politikoaren beste eraso baten zain dago Batasuna. ETaren eremu ekonomikoarekin lotuz duela bi aste atxilotutako Bata-

MIKEL MARTINEZ

suneko kideez gain, atxiloketa gehiago espero zituen Batasunak -30etik gora- horien artean egungo buruzagitzan ardura kargu garrantzitsuak dituzten batzuk eta agian parlamentarioen batzuk. Oraindik ere, Baltasar Garzonek agindua noiz emango duen zain daude. Garzonek erronka garrantzitsuak omen ditu Europar uztailera begira eta horiei heldu aurretik Batasunaren bere azken operazio hau ondo borobildu nahiko luke.

■ B. Garçon.

B A H E A

- Patxi Lopez, PSE-EEko idazkari nagusia: "Espainian hauteskundeak irabazteko PPk Euskal Herria erabiltzen jarraitzen du".
- Joseba Egibar, EAJko EBBko bozeramaileak Euskadi Irratian: "Aznarrek jadanik prest du euskal autonomia desegitea eta edozelako konttsulta saihesten saiaturiko da".
- Carlos Iturgaitz, EAEko PPko lehendakaria: "Ibarretxek nahiago du ETatik hurbilago egon Espainiatik baino".

KONTSULTA GERTUAGO

EUSKAL Herriko biztanleei datozen urteetan aurkez dakiekeen kontsulta bere lekua hartzen ari da apurka euskal politikagintzan. Ezker abertzaleetik behin baino gehiagotan atera da autodeterminazioaren inguruan egin beharreko kontsulta hori; EAJk eta EAK 2001eko hauteskundeetan aipatu zuten eta Ibarretxe lehendakariak aipamen ugari egin dizkio harrezkero. ELAk buruja-

GARAIPENAREN ITZALAK

lazko maiatzaren 13ko EAEko hauteskundeetako emaitzek mapa politikoa astoratu zuten denbora batez. Emaitza haiek han dira, betirako, baina hilabeteetan aurrera egin ahala, egoera ezer gutxi aldatu dela da esanguratsuena. Areago, aurrera begira ere, laino beltzek ekaitza iragartzen dute. Bakegintzan oinarritu zuten mezua irabazleek, eta urtebetera, itzalak argiak baino ugariagoak dira. Erasoan oinarritu zuen Madrilek kanpaina -PPk eta PSOEk-, eta eraso doinutan darraite udal hauteskunderi begira. Eta porrot mingotsa ezagutu zuen EHren oinordekoak, Batasunak, bere urteurrena ospatzeko aukerarik ere ez du izango akaso.

betzaren inguruan oraintsu egindako proposamen zehatzean bi kontsulta motaren aipamen zehatza egiten du eta galdetu beharrekoak ere modu argian heltzen die. Garai bateko etorkizun urrutiko gauza baino, epe labur edo ertainean gertatzeko moduko gertakizuna izan daiteke kontsultarena.

ARALARREK EKAINEAN EGINGO DU BERE I. KONGRESUA

ARALAR alderdiak ekainaren 22 eta 23an egingo du bere kongresu eratzailea. Bertan, hiru ponentzia jorratuko dira: barne antolaketa, ideologia, eta ildo politikoa. Aralar 2000.ean sortu zen EH bideratzen ari zen Batasuna prozesuaren barruan eta 2001eko irailean alderdi gisa eratu zen.

■ M. Alliot Marie.

IZPIAK

Michele Alliot Marie diputatua, Donibane Lohizuneko auzapeza, eta RPR alderdiaren presidentea da Jean-Pierre Raffarin lehen ministroak kudeatzen duen Frantziako Gobernuaren defentsa ministro berria. Bestalde, gobernu ohiko Nicole Pery (PS) estatu idazkariak politika bertan behera utziko duela iragarri du, zeregin honetan 29 urte eman ondoren.

Xabier Irala Iberiako Lehendakaria izan da Eusko Jaurlaritzaren aurtengo 'Euskal Herritar Unibertsitatea' saria jaso duena. Xabier Irala, Agirre lehendakariaren idazkari izan zen Anton Iralaren semea da.

Michel Intxauspe baxenafarra ez da Frantziako Legebiltzarrerako hauteskundera aurkeztuko. RPRko diputatua 1965ean izan zen hautatua lehen aldiz, harrezkero zortzi aldiz segidan izan da diputatu. Biarnoko Louis Althape aipatzen da bere ordezkaria gisa.

■ Michel Intxauspe.

• Mati Iturralde, medikua eta HBko Mahai Nazionaleko kide ohiak 'Gara'n idatzitakoa: "Ideologikoki nirekin bat ez datozen lagun onak dauzkatz eta elkarrekin adostua dugu edozein gaineratik hitz egin eta iritzik elkar trukatzearren beharra, ematen diren gertaerak biziki zailak izan arren ere... eta ozta-ozta lortzen dugu. Zorritzarrez, beste pertsona askorekin zubiak apurtzen doaz, eta ez bakarrik ideologikoki urrutien ditugunekin, baino atzora arte proiektuak eta ilusioak partekatzen genituenekin ere bai. Egunerokotasunak, zenbaitetan, haiek deskonfiantzaz begiratzera bultzatzen gaitu".

Atsekabe eta alienazio politikoak

Emaitzek asaldatuta, demokrata zintzo asko bere portaeraz damutu zen Frantziako hauteskundee-tako lehenengo itzulian, gehienbat nahita bozka-tu gabe gelditu zirenak. Izan ere, emaitzak bene-tan gogoangarriak izan ziren: Le Pen faxistak bigarren postua erdietsi ez ezik, boto emaileen artean heren batek instituzioz kanpoko aukerak hautatu baitzituzten.

Frantziakoa ez da, alabaina, gertakizun isolatua, Manuel Castellsek adierazten zuen bezala: "...Le Pen es la expresión más espectacular y dolorosa de una corriente más profunda que va de la Austria de Haider a la Italia de Berlusconi-Fini-Bossi, pasando por el progreso del populismo xenofobo en Holanda..." (El País, 2002-4-25). Eta, buruz ari banaiz ere, duela hamar bat urte Japoneko hiri garrantzitsu batean, alkatetzarako hauteskundeak pailazo edo clown batek irabazi zituela ere gogoan izan behar dugu. Arreta apur bat eskainiz gero, adibideak barra-barra ditugu nonahi, besteak beste, Araban sorturiko izaera populista peto-petoko alderdia: Unidad Alavesa.

ZERGATIK, baina, (esker nahiz eskuineko) sistemaz kanpoko aukera politikoaren gorakada?

Bestalde, Le Penek lortutako emaitzak ohikoa dena baino abstentzio handiago baten eskutik etorri ziren: %20 ingurukoa. Eta, abstentzioak abstentzio, EAEko hauteskunde autonomikoetakoa, behin baino gehiagotan %40 ingurukoa izan da.

Zergatik, bada, horren abstentzio handia, soilik hauteskunde batzutan?

Frantziako gertakizun horiek aspaldiko kontzeptu eza-gun batzuk gogorarazi dizkigute: Atsekabe Politikoa eta Alienazio Politikoa, hain zuzen ere. Eta karikatura barregarriez beste ez diren azalpenenak emateko arriskuaz jabetuta, ondoren laburtuko ditugu kontzeptuok Frantziakoak ez ezik, gure arteko hainbat jarrera eta portaera politiko ere ulertzen lagun dezaketelakoan.

Jadanik 1979an Farah, Barnes eta Heunksek erabili zuten "Political Dissatisfaction" edo Atsekabe Politikoa kontzeptua, zeina, funtsean, hiritarrek gobernuarekiko adierazten duten sostenguan oinarritzen baita. Sostengu hori

bermatzeko (edo ukatzeko), hiritarrak gobernuak buruturiko jardueraren balorapenetik abiatzen dira, eta emaitzak eskastzat jotzen dituztenean Atsekabe Politikoa sortzen da hiritarrongan.

Halakoetan, ohiko aukera elektoralekin nazkatuta eta Atsekabe Politikoa murgilduta, hautesle batzuek aukera populista exoteriko edo, tarteka, abstentzioaren hautua egin dezakete. Gurean badira, hauteskundeetatik at, ildo bereko datu esanguratsuak: EAEko gizarteak azken bi urteotan Eusko Legebiltzararekiko adierazitako sostenguen behe-rakada nabarmena edota alderdi politikoei esleituriko balorapen eskasa (Sociómetro Vasco: www.euskadi.net/estudios_sociologicos).

Bestalde, Marxen alienazioa abiapuntutzat hartuta, Atsekabe Politikoa baino sakonagoa den Alienazio Politikoa garatu zuen Adam Schaffek: politizatuta egon den gizakia, inolaz ere bere egi-ten ez dituen planteamendu eta gertakizun politikoaren aurrean, politikatik zeharo urrundu eta politika bera arrotzat hartuz agertzen da Alienazio Politikoa. Bizipen horren ondorioz gizaki politizatu ohiaren irtenbideak bi dira: ihesa (politikaren ukapen osoa) ala matxinada (eraikitako sistema politikoa suntsitzeko asmoa edota saioa).

ALIENAZIO politikoaren baitan erori direnen artean, batzuk, ihesari eman eta gero, behin-betiko abstentzionista bihurtuko zaizkigu; beste batzuek, aldiz, matxinatuaren hautua eginez sistema politikoa

lurrera botatzea bilatzen duten (eskuin nahiz ezkerreko) aldarrikapen politiko eta elektoraletara joko dute: faxismoa, troskismoa (eta, gurean, Batasuna?).

Halere, baliteke Atsekabe Politikoa murgildutakoak jokabide instituzionaletara inoiz itzultzea. Bai, baina soilik abstentzioak nahiz kandidatura exoterikoek hautesleen estatua edo eguneroko erosotasuna galtzeko arriskua dakartenean. Orduan bueltako dira Galbraithen asebetetze-kulturan bizi diren hautesleak sistemaren aldeko bozak hautatzera. Adibidez, Frantziako bigarren itzulian edo EAEko 2001eko hauteskundeetan bezala ●

ALBERTO ELOSEGI

Iñaki Martínez de Luna
EHUko soziologia irakaslea

"Politizatuta egon den gizakia, inolaz ere bere egi-ten ez dituen planteamendu eta gertakizun politikoaren aurrean, politikatik zeharo urrundu eta politika bera arrotzat hartuz agertzen da Alienazio Politikoa"

Espainiako Gobernuak EAEko aurrekontuei Auzitegi Konstituzionalean helegitea aurkeztu zien egunean aritu ginen EAKo komunikazio arduradunarekin. Eusko Jaurlaritzaren urte bateko agintaldia bete da aste honetan eta horixe izan genuen elkarriketaren abiapuntu.

“ALDERDIEN LEGEAK INBOLUZIO POLITIKOA EKAR DEZAKE”

Eusko Alkartasuneko kide batekin mintzatzean, hirugarren bide politikoaren aukeraz galdetzeak tiratzen du, ordea. EAJ eta Batasunaren arteko espazio hori gauzagarria ikusten ote den galdetu diogu Onintza Lasari: “Bizi dugun gatazka politikoari irtenbide bat emateko espazio hori behar bezain beste ireki behar dela uste dut. Baina berau gauzatzeko, EAtik giza eskubideen premisatik abiatzen gara. Abertzale erradikalak bezain demokratikoak garen bitartean, bide horretan barrena lan egin daitekeela uste dugu. Bide horretatik lanean aritzea baikorra eta beharrezkoa da. Betiere, helburuak eta bideak zeintzuk diren argi planteatuz, bide demokratikoak alegia”.

■ **Aste honetan, urte bat betetzen da EAEko hauteskundeak burutu zirenetik. Zein da Eusko Jaurlaritzak darman politikaz zure balorazioa?**

Hauteskundeetara eraman zen programak bere bidea segitzen du, eta pixkanaka bada ere -oraindik ez dira lau urteak betepausuak ematen ari gara. Aurrekontuak onartzeaz gain, esate baterako, bakearen aldeko eta autogobernuari buruz monografiko bana burutu dugu Eusko Legebiltzarrean. Oraindik ere ikustear dago zer eman dezakeen honek guztiak.

Maiatzaren 13ko hauteskundeak garaipena gogoratzen bada ere, komeni da berauek burutu aurretiko egoera zein zen gogoratzea: hauteskundeak erreferendum moduko bat izan ziren, Euskadi eta Espainiaren arteko plebiszitu bat, nolabait. Orduan, horiek horrela, ekimenak aurrera eramaten ari dira. Herritarrei gehiago egitea gustatuko litzaiekeela? Jakina. Baina zoritxarrez, bizi dugun egoeran ezin da gauza gehiago egin; edo ondo egin, behintzat.

■ **Juan Jose Ibarretxe ez bide du autodeterminazioari buruzko erreferendum egitea posible ikusten. Zuk erreferenduma edo kontsulta egiteko aukera ikusten duzu? Noiz eta nola planteatu beharko litzateke?**

Nola ez dakit, baina planteatu beharra dagoela argi dago.

■ **Legealdi honetan?**

Baldintzak ematen direnean. Kontuan hartu behar dugu ez garela egoera normalizatu batean bizi. Ez gaude, alde batetik, zoritxarrez, biolentzia egoera batean bizi garelako, ezin dugu hori ahaztu. ETaren ekintzek herri honetako bizitza deformatzen dute erabat, hori horrela den bitartean zaila da kontsulta bat egitea. Beste aldetik, beste muturrean PP eta Espainiako Gobernua etengabeko erasoan ari zaizkigu egunero. Komunikabideen gehiegizko erabilera egiten dute egunero, Espainiako hedabideek burutzen duten manipulazioa erabateko da. Zentzu honetan, EAri ez zaio bere diskurtsoa ahalbidetzen uzten, gure mezua ez da garbiki iris-

ALBERTO FLORES

■ “Abertzale erradikalak bezain demokratikoak garen bitartean, hirugarren bidean barrena lan egin daitekeela uste dugu EAn”.

■ Auzitegi Konstituzionala hizpide

“Botere judiziala gobernuaren eskura pasatzen ari da, Francoren garaian bezala”

Espainiako Gobernuaren presidente Jose Maria Aznarrek helegite bat aurkeztu Auzitegi Konstituzionalean Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuen aurka? Zein da zure balorazioa?

Berriro ere, argi gelditu da zein den PPren eta Aznarren gobernuaren jokabidea. EAEko hauteskundeak irabazi eta Eusko Legebiltzarrean lanean hasi ginela urte bat bete ondoren, PPren eguneroko erronka Jaurlaritzaren zeregina oztopena da oraindik ere, herri honen gobernuaren lana Auzitegi Konstituzionalen aurrean zalantzan jarri behar badu ere. Ohituta gaude. Azken helegite hau Eusko Jaurlaritzari ahalik eta oztopo gehien jartzearen politika barruan kokatu behar da. PPk badaki aurrekontuak EAEko eta gure politikaren oinarria direla, PPk gure herria egoera zailean iraunarazi nahi du. Helegite hau elkarbizitza oztopatzeko aurkeztua da, egoera baketsu posible baterako bideak mozteko. Helegiteak sumina sortarazten du, komunikabideen baitan tentsioa eragiten du eta politikan dagoen soka tirabiratsua areago tenkatzen du.

■ Bestalde, zer balorazio egiten duzu Alderdien Legeaz?

Itxura batez, Batasunaren ilegalizazioa gauzatzeko egina bada ere, lege proiektuak Alderdien Legea aldatzea du helbu-

ru nagusia. EAri lege berria oso arriskutsua iruditzen zaio, era faltsu batean gauzatzen ari dena. Hau da, lege horren kontra egiten baduzu Batasunaren alde zaudela dirudi, mamu horiek sortzen ari dira Madrildik. Legearen alde baldin bazaude, demokraziako partaide zara eta libre, nonbait. Legea oso arriskutsua da demokraziaren baloreen aurka baitoa zuzen-zuzen. Orain, alderdi bat legeaz kanpo uzteko asmoz egina bada ere, legeak aldebakarreko interpretazioa izan dezake. Lege hori horrela irakurrita, seguritate juridiko eza ekarriko du. Demokraziaren baloreetatik ikusita oso arriskutsua da, gainera, eta ez du ezertxo ere konpontzen.

■ Normalizazio politikoa lortzetik urrun gaude, beraz?

Bai, baina kontua ez da Batasuna bai edo ez. Balore demokratikoen aurka doan lege bat bezala ikusi behar da. Ez du ezer konponduko, aitzitik, are gehiago zailduko du egoera politikoa eta herri honen normalizazioa lortzetik urrundu gaitu. Iragan garaietara itzultzen ari gara. Botere judiziala gobernuaren esku pasatzen ari da, Francoren garaian bezala. Bere gehiengo osoaren bidez izugarriak egiten ari da PP eta inboluzio politikoa ekar dezake. Halaber, ezin dugu Batasunak jokatzeko duen biktimaren rolean erori eta haien jarraitzaileen aurka ezin ezer esan.

ten, gure proposamenak desitxuratuak eta okertuak azaltzen dira. Egoera sozial honetan ezin diegu gure mezua eta planteamendua garbi azaldu herritarrei, hitz batez, gure arrazoinamenduak agertu. Zaila da kontsulta bat egitea.

■ Beraz, aukerarik ez kontsultarako?

Une honetan ez dut ikusten, baina komeni da berandu baino lehen egitea. Hala ere, gogora dezagun, autodeterminazioa herri honi dagokion eskubide bat dela. Beraz, kontsulta egiteko zein galdara egin behar den planteatu daiteke, baina autodeterminazioari buruzko eztabaida antzua da. Eskubideak, dira edo ez dira. Kasu honetan, autodeterminazioa herri honen eskubidea da. Ez dugu eskubide hori noiz aitortuko zaigun zain egon beharrik.

■ ELAk bere proposamena egin du, eta autodeterminazioari buruzko galdeketa posible ikusten du epe laburrean. Gainera, ez du derrigorrezkoa ikusten distentsioa ematea.

Nik begi onez ikusten dut

■ “Autodeterminazioa eskubide bat da. Ez dugu eskubide hori noiz aitortuko zertan egon behar”.

ELAren proposamena, oso balorazio ona egiten dut proposamenaz. Guk proposatzen duguna agertzen du, hau da, egungo marko juridikoak ez du gehiagorako ematen, eta aurrera egin behar dugu. Bide demokratikoak hobesten ditu, eta horretarako jendearen gehiengoaren babesa lortzeko pausuak emateko beharra aipatzen du. Hala ere, aurreko esperientzietatik ikasi behar dugu eta helburuak lortzeko pausuak nola eman ondo pentsatu beharko dugu. Ezin dugu, berriz ere, esaterako, kontsulta bat burutu, irudikerietan gelditzeko. Lizarra-Garaziko Akordioaren bidean ez genuen asmatu, eta ez genuke, berriz ere, halako kontsulta bat zapuzgarria izatea nahi.

■ Lizarra-Garaziko Akordioaz geroztiko aroa bigarren trantsizio gisa ulertzen al da zure ustez? Edo ez, prozesu hura eten egin zen eta kito?

Orain denari trantsizio esaten zaio, ez dakit egokia den. Egia da, Lizarra-Garaziko Akordioak herria ukitu zuela, jendeak aurrera egite-

ALBERTO ELOSEGI

ko modua ikusi zuen, esperantza bat piztu zitzaion. Ordea, aukera hura bat-batean zapuztean -erantzule zuzena ETA izan zelarik- jendea eta herria lekuz kanpo geratu zen, eskema hautsi zen, nolabait. Ez dakit trantsizioa den, agian prozesu bat bezala ikusi beharko genuke, tunel baten barruan gaudela, argia beste muturrean dagoela eta argi hori topatzera iritsi gaitzek keela pentsatu.

■ Pausuak ematen ari dira horretarako?

EAEko azken hauteskundeetako berealdiko unea izan zen prozesu honetan. PP, PSE-EE eta Batasunaren gogoeta ekarri beharko lukete emaitza haiek. Gizarteak zer nahi duen ikusi behar dute: herrigintzari bai, bakeari bai, eta herri bezala gure eskubideak onartzeari ere bai. Inposiziorik ez, ez ETArekin aldetik ez alderdi espainolisten aldetik. Eskema hori argitzen eta indartzen bada, aurrera egingo dugu prozesu honetan.

■ **Artean, prozesua nahasia agertzen da. EAJk PSErengana hurbiltzearen alde egiten duen bitartean. Zuek, berriz, AB, Aralar, Zutik eta Batzarre aldera hurbiltzen ari zarete ematen du.**

Lehenbizi, zehazpen bat. EA ez da AB, Aralar, Zutik eta Batzarrearengana hurbildu. EAK betidanik defendatu izan ditu alderdi horiekin sinatu duen agiriaren printzipioak. Gu ez gara mugitu, gerturatu direnak besteak izan dira. Hori garrantzitsua da azpimarratzea. Izan ere, guk bere horretan mantentzen ditugu gure jarrerak, gu ez gara inorengana joan, ez ditugu gure tesiak aldatu. Oso pozik ikusten dugu beste talde batzuk gurekin bat egitea, pixkanaka bada ere.

■ **Zuk zeuk EAJrekin eta ezker abertzaleko taldeen artean aukeratu behar-ko bazenu, zeinen alde egingo zenuke?**

Nik alderdi independentista eta gure herria munduan herri bat izateko eskubidearen defentsa egiten duenaren alde egingo dut, betiere, hori lortzeko bide demokratikoak argi dituenarekin.

■ **Hori EAJ al da?**

Hori beraiek esan eta erakutsi behar dute. Nik ez dakit. Nik dakidana da, hori argi eta garbi jasotzen dela gure estatutuetan.

■ **Beste aukera argiago ikusten duzu, agian?**

BELAUNALDI BERRIKO POLITIKARIA

Tolosan jaioa 1972an. Bertan bizi da. Laskurainen ikastolan ikasitakoa. EHuko unibertsitatean (Leioan) zientzia politikoa eta soziologia egin zituen, azken urtea Italian bukatuz. EAKo Batzorde Eragileko kidea, komunikazio arduraduna eta bozeramailea da. Gazte Abertzaleak-eko partaidea izana eta desobedientzia zibilaren aldekoa. EAK Eusko Legebiltzarrean kudeatzen dituen lau batzordeetan ari da legebiltzarkide hau.

□ **“Agiriak onartu behar al dira alderdi bat kanpoan uzteko? Inorekin konpontzen ez bazara, problema zu zarela pentsatu behar duzu”**

ALBERTO ELOSEGI

■ **“Herrigintzari, bakeari eta herriaren eskubideak onartzeari bai” esema argitzen bada, aurrera egingo dugu prozesu honetan”.**

Gauzak ez dira txuri edo beltz. Gu AB, Aralar, Zutik eta Batzarrekin orain hasi gara lanean. Horrek ez du esan nahi beste alderdiekiko bideak itxiak daudenik akordioetara iristeko. Ahalik eta jende gehiagorekin batzea hobe bake prozesua indartzeko. Ekimen horretan ez dauden alderdiek atea irekita daukate, baina argi izanik zein bidean ari garen.

■ **Eudelen mozioaren inguruan gertatu denaz zer iritzi duzu? Batasuna baztertzeko akordio bat al da, finean?**

Zein da kontua? Testuak eta agiriak onartu behar al dira alderdi bat kanpoan ez uzteko edo alderdi bakoitzak gogoeta egin dezan? Hau da, inorekin konpontzen ez bazara, problema zu zarela pentsatu behar duzu.

EAK Eudelek dioena defenditzen du. Batasunak bera baztertzeko asmoa dagoela dio. Baina ez da horrela. Agiria aniztasunaren defentsan egin da, giza eta bizitza eskubidearen urraketa pairatzen duenarekiko elkartzunean. Orduan, ETArekin biolentzia agertzen da, baina baita torturaren salaketa edo eskubide guztien aldeko jarrera indartzea ere. Bere burua agirian kokatzen ez duenak bere arazoak ditu.

■ **Baina, antza, arazoa testuen interpretazioan datza. Gauza bat dira hitzak eta erabilera beste bat. Testu horren arabera alkatetzak kenduko al zaizkio Batasunari?**

Hori da kontua, testuaren interpretazioetan dago gakoa. Baina, dirudienez, alderdiek akordioak hartzen dituzte beren diskurtso politikoen alde egiteko, beren jarraitzaileak beren alde hurbiltzeko. Ez dugu ahaztu behar, oraingo agiria joan den otsailean burutu zen bileraren ondorengoa dela. Batasunak esaten du agiri honek berauek baztertzeko egina dela eta bere legez kanpo jartze horrekin lotzen du. Diskurtsoak, finean, alderdikieretan erortzen dira, Batasunaren nahiz PPren aldetik. Azken hauek sinatu bai, baina Alderdien Segurtasun bilerara ez dira joaten. Orduan, hemen bakoitzak bere erara agertzen du akordioa, hori da tristeena. Gauzak agiriak esaten duen araberrakoak dira. Bakea, demokrazia eta aniztasunaren aldeko defentsa egiten duen agiri bat da. Bakoitzak ez du zergatik egin behar bere aldeko interpretazioa. Ez da etikoa ●

◆ MIKEL ASURMENDI

2001. urteko errenta aitortzeko epean sartuta gaude Hegoaldeko lau lurraldeetan. Azken urte hauetako datuen argitan, nabarmendu beharra dago langileak direla errenta edo diru sarrera gehien aitortzen dutenak. Beraz, bere horretan jarraitzen du iruzur fiskalak.

LANGILEEK DEKLARATZEN DUTE DIRU SARRERA GEHIEN

Dagoeneko hasi da errenta deklaratzeko kanpaina aurren, eta uztaileko bukatuko da. Errenta aitortzeko epea etortzen denean, urtero esaten dugu, datuak eskuetan, Hegoaldeko lau lurraldeetako langileek, laneko errentak dituztenek, diru-sarrera gehiago deklaratzeko dituzte la klase liberalak deituek baino, hala nola enpresaburuek, profesionalek edo artistek. Horrek esan nahi du iruzur fiskalak lehengoan jarraitzen duela, modu eskandalagarrian, Hegoaldeko lau herrialdeetan, eta, oraingoz, instituzio eskudunek ez diote ekin inolako kontrol fiskalik egiteari. Egia da zerbait aurreratu dela enpresaburuen eta profesionalen espazio horiek fiskalki jazartzeko bidean, baina oraindik ere bide tarte luzea gelditzen da egiteko.

Datuek garbi asko agertzen dute, eta, laburbilduz, hauek dira: pertsona fisiko-en errentaren gaineko zergen (PFEZ) deklaratuak errenten %85,64 datoz laneko errentetatik Araban, %83,86 Gipuzkoan, %83,82 Bizkaian eta %81,05 Nafarroan. Errenta deklaratuak %82,385 laneko errentetatik datoz; enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentetatik, berriz, %10,065 baino ez, eta %7,55 gainerako iturrietatik. Laneko errentek, batez beste, 14.924,33 euro deklaratu zituzten lau probintzietan. Enpresaburuen, profesionalen eta artisten errenta deklaratuak batez bestekoa, orain artean, 8.987,40 euro izan da. Beraz, laneko errentek, batez beste, enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentek baino 5.667,54 euro gehiagoko sarrerak deklaratu zituzten.

Horrela ondorioztatzen da ELA sindikatuaren azterketa kabineteak 2000ko urte fiskalari buruz egindako azterlan zehatz batetik. Analisisa egitean, erakun-

ALBERTO ELOSEGI

■ Ekainaren 25ean amaituko da errenta aitortpena egiteko epea.

de eskudunen informazio muga batzuez ohartarazten du. Izan ere, EAEn, datu ofizialak 1998. urte arte bakarrik iristen dira. Azterketa horren ondorioetako batzuk ondoko hauek dira: sistema fiskal erregresiboagorantz jotzea, errenten arteko tratamendu ezberdinagorantz jotzea eta iruzur fiskal handiagorantz jotzea.

ERRENTA AITORTUEN JATORRIA. Eskura dauzkagun azken datuen arabera (1997an eskuratutako eta 1998an deklaraturako errentak), PFEZn deklaraturako errentetatik, %85,64 datoz laneko errentetatik Araban, %83,86 Gipuzkoan, %83,82 Bizkaian eta %81,05 Nafarroan. Hortaz, Arabaren eta Nafarroaren artean, 4,59 punturen aldea ikusten da errenta horiek duten pisuan. Azken lau urteak hartzen baditugu (1995etik 1998 artekoak), ikusiko dugu laneko errentek ehuneko handiena duten lurraldea Araba dela eta ehuneko txikiena dutena Nafarroa; bigarren eta hirugarren lekua, berriz, Bizkaia eta Gipuzkoak betetzen dute, txandaka. Hain zuzen ere, lau urte horietan, laneko errenten batez bestekoa totalaren %84,35koa izan da Araban, %83,08koa Bizkaian, %82,30koa Gipuzkoan eta %79,81koa Nafarroan. 1998an lortutako laneko errentek, deklaraturako guztien aldean, %82,33ko pisua izan zuten Nafarroan; 1999an lortutakoek (2000n aurkeztutako deklarazioa), berriz, %81,99ko pisua izan zuten zerga horretan deklaraturako errenta guztien aldean.

ERRENTA EZBERDINEN PISUA PFEZ-AN (Aitorturikoaren %a) (*)

LURRALDEA	URTEA	LANA	PROFESIONAL ARTISTA ENPRESABURU	BESTE
ARABA	1995	83,69	10,38	5,93
ARABA	1996	83,39	10,69	5,92
ARABA	1997	84,69	10	5,31
ARABA	1998	85,64	9,71	4,65
BIZKAIA	1995	82,58	8,67	8,75
BIZKAIA	1996	82,91	8,66	8,43
BIZKAIA	1997	82,99	8,21	8,8
BIZKAIA	1998	83,82	8,33	7,85
GIPUZKOA	1995	82,71	11,12	6,17
GIPUZKOA	1996	82,6	10,96	6,44
GIPUZKOA	1997	80,01	9,95	10,04
GIPUZKOA	1998	83,86	10,4	5,74
NAFARROA	1995	79,3	11,6	9,1
NAFARROA	1996	79	10,5	10,5
NAFARROA	1997	79,9	9,7	10,4
NAFARROA	1998	81,05	12,13	6,82
NAFARROA	1999	82,33	11,97	5,7
NAFARROA	2000	81,99	11,16	6,85

(*) Aitorpena burututako urtea
Iturria: ELA

Enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentez den bezainbatean, 1998an PFEZn deklaraturako errenten %12,13 erreprezentatzen dute Nafarroan, %10,4 Gipuzkoan, %9,71 Araban eta %8,33 Bizkaian. Lau urte horietan, ordena bakar bat mantentzen da: kasu guztie-

tan, Bizkaia dela errenta horiek deklaraturako guztien aldean pisurik txikiena duten probintzia (%8,47koa, batez beste). Nafarroan, enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentek %11,97 erreprezentatu zuten 1999an deklaraturako totalaren aldean; 2000n deklaraturako errentek,

■ Sarrera gehien deklaritzen dituen kolektiboa, laneko errentak jasotzen dituzten pertsonena da.

■ 10.133 milioi euro bildu ziren 2000. urtean

Ogasun eta Finantza Departamentua
Departamento de Hacienda y Finanzas

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa

ERRENTAREN AITORPEN MEKANIZATUA DECLARACIÓN MECANIZADA IRPF 2001

Epea: apirilaren 8tik ekainaren 25era
Plazo: del 8 de abril al 25 de junio

• **Hitzordua:** telefonoz (943.311.999) edo internet bidez. Hitzordua eskatzeko azken eguna: ekainaren 25a.
• **Inprimakirik gabe:** frogagiriak eta aitorenaren erabaitza helbideratzeko kontu korrontearen zenbakia.

• **Cita previa:** por teléfono (943.311.888) o por internet. Último día para concertar cita: el 20 de junio.
• **Sin Impreso:** basta con llevar los justificantes y el número de la cuenta corriente para depositar el resultado. Solo los empresarios y profesionales.

■ Diputazioetako ogasunek kobratutako zergetatik, BEZak bildu zuen diru gehien.

Hegoaldeko lau diputazioetako ogasunek 10.133 milioi euro kobratu zituzten guztira 2000 urtean; horietatik 8.042 milioi euro EAEko ogasunek eta gainerako 2.091 milioi euro Nafarroakoak. Horrek %9,40ko igoera errepresentatzen du EAEko ogasunentzat eta %9,77koa Nafarroakoarentzat. Oraindik 2001eko datu ofizialik ez badugu ere, jakin da EAEn 2001ean kobratutako zergak %2,7 hazi zirela eta 8.257 milioi euro iritsi zirela.

Diputazioetako ogasunek kobratutako zergetatik, BEZa izan zen diru gehien bildu ziena. EAEko ogasunen kasuan, 2.791,38 milioi euro kobratu zituzten zerga horrengatik; horrek %11,51ko gehitzea errepresentatu zuen 1999koaren aldean. BEZagatik kobratutakoa diputazioetako ogasunek 2000n kobratutako guztiaren %34,72 izan zen, eta haren pisua 0,64 puntu gehitu zen aurreko urte fiskalaren aldean. Nafarroaren kasuan, hango ogasunak 691,80 milioi euro kobratu zituen BEZagatik, eta zergen bidez kobratutako guztiaren %33,08 errepresentatu zuen. Aurreko urtearen aldean, %0,35 bakarrik gehitu zen, eta zerga horretan iruzurra gehitu egin dela adieraz lezake horrek. BEZa 1999an kobrantzaren %36,18 errepresentatzen 2000an %33,08 hori errepresentatzen pasatu da; beraz, 3,1 puntuko gutxitzea izan du.

Diru gehien biltzen duen bigarren zerga PFEZ da. EAEko

ogasunen kasuan, 2.540,42 milioi euro kobratu zituzten zerga horren bidez; hau da, %3,02ko igoera izan zuen. Zerga horrek kobrantza guztiaren %31,60 errepresentatu du, aurreko urte fiskalekoa baino 1,97 puntu gutxiago. Nafarroaren kasuan, PFEZren bidez 633,11 milioi euro ekarri zizkion; hau da, kobrantza guztiaren %30,3.

Sozietateen zergak 925,24 milioi euro ekarri zizkien EAEko ogasunen kutxei; hau da, %9,30eko igoera izan zuen 1999koaren aldean. Zerga horrek %11,26 errepresentatzen du 2000ko kobrantza guztiaren aldean; hau da, 1999an baino 0,02 puntu gutxiago. Nafarroaren kasuan, zerga horrek 299,34 milioi euro ekarri zizkion, eta denetan gehien hazi zena izan zen. Izan ere, %26,92 hazi zen, 1999an kobratutako guztiaren %12,38 izatetik 2000n %14,31 izatera pasatu baitzen.

Zerga horien garrantziaren ordena ez da aldatu aurreko urte fiskalaren aldean, nahiz eta, ELAren txostenak dioenez, bi joera ikusten diren: zuzeneko zergak gutxitzea batetik eta zeharkako zergak gehitzea bestetik. Lehenbiziko kasuan, sistema fiskalaren birbanatzeko gaitasuna gutxitzea dakar, zuzeneko zergak progresiboak baitira. Bigarren kasuan, herritar guztientzat ehuneko berekoa denez gero, zeharkako zergak kopuru berean ordaindu behar dituzte hala errenta handiko pertsonen nola errenta txikiak dituztenek ●

berriz, %11,16. Beraz, laneko errentek duten pisua enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentek dutena baino 8,18 aldiz handiago da.

Lau urte horietan, laneko errentek totalaren aldean duten pisua gehituz joan da lau lurraldeetan: batez besteko gehitzea 1,52 puntukoa izan da lauretan. Enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentena, aldiz, gutxituz joan da (0,30 puntu). Kontu horretan, aldaketa bat erakusten du Nafarroak, lurralde horretan hazi egin baita enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentek duten pisua azken lau urteotan (2,43 puntu 1998an).

KOLEKTIBO BAKOITZAK DEKLARATUTAKO ERRENTA.

Sarrera gehien deklaratzeko dituen kolektiboa, inolako zalantzarik gabe, laneko errentak jasotzen dituzten pertsonena da. Eskura dauzkagun azken datuen arabera, laneko errentek, batez beste, 14.924,33 euro deklaratu zituzten lau lurraldeetan. Bestetik, enpresaburuen, profesionalen eta artisten errenta deklaratu batez bestekoa 8.987,40 euro da urteko. Alegia, laneko errentek enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentek baino 5.667,54 euro gehiagoko sarrera batez bestekoak deklaratu zituzten.

Ikusten denez, beraz, laneko errenta deklaratu batez bestekoak enpresaburuen, profesionalen eta artisten errenta deklaratuena baino askoz handiagoak dira. Azken kolektibo horiek deklaratu dituzten zenbatekoak nabarmen dira bizitzeko gutxiegiak. Kontuan hartu behar da, gainera, PFEZren kontura egiten dituzten ordainketak kendu beharko litzaizkiekeela zenbateko horiei. Nolanahi ere, ELAren txostenak ondorio hau

ALBERTO ELOSEGI

■ ELAK argitaratu duen txostenaren arabera iruzur fiskala handituz doa.

ateratzen du: "enpresaburuek, profesionalak eta artistek benetan irabazten dituzten errentak baino askoz gutxiago deklaratu dituzte. Datu horiek argi erakusten

□ **Profesional liberelek
1995-1998 bitartean
deklaratuak diru
sarrerak urtero 31 euro
hazi ziren batez beste;
laneko errentenak,
berriz, 552,59 euro**

dute iruzur fiskal nabarmena gertatzen dela enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentetan".

Larriena, hala ere -gaineratzen du

txostenak-, ez da iruzur hori existitzea; larriena da ezen, gainera, lehendik dagoen iruzurra handituz doala. Eta hori argi eta garbi ikusten da laneko errentetan nahiz enpresaburuen, profesionalen eta artisten errentetan izandako eboluzioa analizatuz gero. Azken urteotan, handitu egin dira kolektibo horiek deklaratu dituzten errenten arteko diferentziak. Horrela, 1995etik 1998ra, laneko errentak dituztenek Hegoaldean deklaratuak diru sarrera batez bestekoak 1.652,78 euro hazi dira (hau da, urteko 552,59 euro hazi dira batez beste). Bitarte berean, ordea, jardura enpresarialak, profesionalak edo artistikoak dituzten 200.000 pertsonen deklaratuak diru sarrera batez bestekoak 93,01 euro baka- rrik hazi dira; alegia, urteko 31 euro batez beste ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Bizkaiko Foru Aldundia

Gure ARTEAN euskaraz!

Sarrikoko irakasle Jesus Rubiok bost urte eman ditu "Euskararen Garabideak" liburua atontzen. Bertan euskaraz nagusitzen den hizkera pospositiboa oztopo dela adierazi du eta lanabes prepositiboak erabiltzeko proposamena egin.

EUSKARAREN ORDENA ANTIINFORMATIBOARI AURRE

Arazo franko ezagutzea egokitu zaio euskarari, baina horiez guztiez gainera, Europako hizkuntza bizi zaharrenak ba omen du arazo intralinguistiko komunikatibo garrantzitsu bat. Eta horixe mahaigaineratzera datorkigu Jesus

Sarrikoko Ekonomia eta Enpresa Zientzien fakultateko irakasle honek argudiatzen duenaren arabera, lanabes prepositiboez baliatzen den joskera eraginkorragoa da, orokorrean, euskaraz nagusiki erabiltzen den hizkera pospositiboa baino, eta hori, esango duzuna

aurretik aurkeztzen duzulako, eta orduan besteak badakielako zeri buruz hitz egingo duzun. Nagusiki tresna pospositiboez baliatzea, ordea, arazo bat da ikuspuntu komunikatibo batetik, konponbidean jarri beharko litzatekeen arazoa. Baina horrez gain, euskal gizartean arazo konparatibo bat ere ba ei dugu, gaztelania eta frantsesa bezalako hizkuntza oso ondo garatuak dauzka-

ALBERTO ELOSEGI

salbu-eta... euskararen barruan dauden lanabes prepositiboak dira, eta eragin-korrangoak, ikuspuntu komunikatibo batetik". Haatik, horiez gain, gu bezalako euskaldun xehe batentzat nahikoa txundigarri diren beste irtenbide batzuk ere eskaintzen ditu: ingelesezko "in" eta "on" preposizioak erabiltzea, kasu, edota "ordez (-eta)", "buruz (-eta)", "bitartean (-eta)" preposizio moduan erabiltzea, besteak beste.

Hona hemen liburuan agertzen duen adibideetako bat: "Irakaslea ikasgelan egongo da bitartean-eta klaseko delegatua edo azpidelegatua aukeratzeko boz-keta garatzen den".

ARAZOA PARTEKATZEKO BEHARRA. "Euskararen Garabideak" idazteko beharra doktore tesia idaztean sortu zitzaion. Honoko izenburua du 1997an aurkeztu zuen tesi horrek: "Industri Ekonomia. Lehia endogenoaren eredugintzan barrena: denbora, kapital humano eta kooperatibak / Negoziazio Teoria. Denborarekin aldatzen ahal den kanpo-aukera in Rubinsteinen eskaintza alternatiboen negoziazio-jokoa".

Gauza da, tesia euskaraz egiten, bereak eta bost pasa behar izan zituela. "Idazten nituen kapituluak, baina berri-rakurtzean ez nintzen gustura gelditzen. Beste era batera idatzi, eta oraindik ere: ez da oso ondo ulertzen! Oso lan neke-tsua egin eta gero, sekula ez nintzen erabat konforme". Eta hori gutxi balitz, tesiaren epaimahaian ingelesez bakarrik zekien bat zegoenez, ingelesezko laburpen zabal bat prestatu behar izan zuen harentzat. Baina huraxe prestatzerakoan konturatu zen definizioak, eta tesian zituen bestelako xehetasunak, euskaraz hainbeste buruhauste eman zizkioten haiexek, ingelesez oso erraz ateratzen

■ Jesus Rubio: "Aita Villasantek iradoki egin zituen bideak. Ni aurrerago joan naiz".

Rubio, irtenbide eta guzti, "Euskararen Garabideak" liburuan, ea eztabaida pizten den, eta Euskaltzaindiak, filologoez edo beste profesionalak ahaleginik egiten duten eragozpen hori behintzat euskararen gainetik kentzeko.

gulako gure esku.

Honaino, Jesus Rubiok azaltzen duen problema larriaren laburpena. Gaitz erdi, irtenbidea ere badu, antza. "Nire ustez, soluzioa, euskarari baliabide prepositiboak ematea da. Baizik eta, zeren eta,

Euskara sailaren babeslea:

Bergarako Udala

**Bergarako Udala,
euskarazko komunikabideen alde**

zitzaizkiola. Eta honoko ondoriora iritsi zen: gauza guztiak esan daitezke euskaraz, baina batzutan ez dauzka ingelesak eskaintzen dituen baliabide landuak.

Eta oharren hura partekatu beharra sentitu zuenez, bost urte eramango zizkion "Euskararen Garabideak" prestatzeari ekin zion: *"Liburuaren aurrebetsioak aspalditik izan ditut, baina publikatzea zaila izan da: esate baterako, EHUko argitalpen zentroan ezetza eman zidaten. Azkenean, Joxerra Garziari eta Alberdaniari esker, nire lanak argia ikusi du eta pozik nago horregatik"*.

BALIZKO DESADOSTASUNA.

Beharbada jende asko bat etorriko da Jesus Rubiok mahaigaineratzen duen arazoarekin, baina baliteke ere eskaintzen dituen irtenbideekin hain ados ez egotea. Jakitun da horretaz, baina zer egin? Arazoaren aurrean gauza bi egin daitezkeela dio: gauzak dauden bezala uztea, baina orduan euskararen zeregin soziala apala izango omen da, edota hizkuntza esparru guztietan era normalizatu batean erabilia izatea nahi baldin bada, ezinbestean eta lehenbailehen berak proposatzen duen norabidetik abiatu beharra dago.

Beste hizkuntzetan ere prozesu bera gertatu omen da. *"Adibidez, gaztelaniak gaur egun dituen preposizio asko, lehengo latinean posposizioak ziren"*, dio Jesus Rubiok. Munduko hizkuntza guztietan gertatu diren eboluzioetan eman bide da hori, eta ez alferrik, horren atzean logika komunikatibo orokor bat omen dagoelako baizik, gauzak era komunikatiboagoan emateko gogoia; jadanik Axularrek, eta gerora Aita Villasantek, azalduko gogoia. *"Lan hau egiterakoan, oinarritzko erreferentzia gisa izan dut Villasante. Berak iradoki egin zituen bideak. Ni aurreago joan naiz"*, adierazi du Rubiok.

Bere teoriaren inguruko komentario esanguratsu batzuk jasoak ditu jadanik Jesus Rubiok. Badirudi, beraz, kezka, egon, badagoela. Arazo hau euskalgintzak duen arazorik garrantzitsuen da, bere ustean, eta oso serio eta era sistematiko batean hartu beharra dago. *"Azter dezagun, eztabaidatu, eta iritsi gaitezen ondorio batzuetara, jakinez ondorio horiekin doala euskararen zeregin soziala. Oso inportantea izango litzateke Euskaltzaindiak honen gainean duen ikuspegia azaltzea"* ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

Arturoren kaiera

BIZKAIKO ALDUNDIAREN PLANA

Euskararen erabilera sustatzeko plana onartu du Bizkaiko Foru Aldundiak. Guztira 3 milioi euro bideratuko ditu euskararen erabilera unibertsitatean, enpresan, Interneten, haur eta gazteen aisialdian, eta argitalpenetan areagotzeko. Aurtengoan teknologia berrientzako diru laguntzak nabarmendu nahi izan dituzte.

"A STUDENT GRAMMAR OF EUSKARA"

Horixe du izena Jon Patrick Sydneyko Unibertsitateko irakasleak eta Ilari Zubirik osatutako ikasleentzako euskara gramatikak. Jon Patrickek adierazi duenez, duela hamar urte piztu zitzaion euskararekiko interesa eta orduan ez zuen hura ikasteko liburu egokirik eskuratu ahal izan; horrexegatik egin du liburu hau.

EBPN 20 HERRITAN

Iaz hasi zen Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako Udalen Elkarte (Eudel) Euskara Biziberritzeko Plan Nagusiaren nondik norakoak zehazten eta martxan jartzen, udalerrietan euskara sustatzeko. Hasieran biztanle kopuru handiko herrietan eta euskaldunenak zirentan hasi zen plana abian jartzen. Hala, aurtun 20 udal eta mankomunitate jarriko dituzte martxan euren beharretara egokitutako planak. 14k abiatu dituzte jada eta Bermeon, Bilbon, Ortuellan, Irunen, Tolosaldean eta Arratiako eta Txorierriko Mankomunitateetan urte honetan helduko diote.

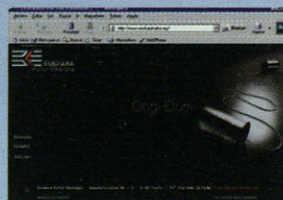

■ Bermeon ere aurtun abiatu-ko dute plana.

EUSKARARI DIRUA AITORTZEKO PROPOSAMENA

Iaz egin bezala, Oinarriak taldeak "Euskarari, zor zaiona" kanpaina antolatu du. Asmoa zera da; norberaren zergetatik diru kopuru bat kendu eta euskararen normalizaziorako proiektuetara bideratu. Iaz kanpaina honekin 15.000 eurotik gora lortu zituen Oinarriak elkarguneak eta 500 lagunek parte hartu zuten. Aurtun Oinarriak taldeak hainbat elkareren laguntza izango du: Karrikiri, IKA eta EILAS esaterako.

Urrea

■ Nafarroan euskara eta euskal kulturaren inguruan egiten denaz informazioa emateko Sarea zerbitzua aurkeztu du Euskara Kultur Elkargoak. Bertako informazioa beste lekuetara heltzen ez dela iritzita, informatzaile sarea osatu du eta astero berrituko da informazioa www.euskarakultur.com gunean.

I k a t z a

■ Futbol 7ko Easo Cup txapelketa egingo da Donostian uztailean zortzigarrenez. Euren web gunetik osteratxo bat egin dugu (www.easocup.com) eta bertan parte hartzeko egin beharrekoak eta txapelketaren nondik norakoak aurkitu ditugu; gaztelaniaz eta ingelesez bakarrik ordea.

EUSKATALANEN BILA

Bartzelonako oihanean, hamaika zuhaitz genealogikotatik eroritako giza-abereak topa daitezke, kulturen fauna txiki bat osatuz. Euskal espeziea ere ez da falta. Euskaldun askok egin du bere kabia Bartzelonan, kaleko klima berezi hori bere habitat naturala bihurtuta. Beste katalan asko euskaldundu egin da. Euskaldun eta katalanen artean zer kimika dagoen ikertzerara joan gara Bartzelonara, asteburu pasa.

Bartzelonan urtetan kateatuta bizi diren euskaldunen artean ezaguna da honako istorio hau: Behin aitona bat eta Azpeitiako gazte bat hizketan ari omen ziren, Bartzelonan. Gaztea kontatzen ari zitzaion aitoniari, denbora gutxi barru berriro buelta egingo zuela. Eta aitona esan omen zion: "Bai, datorren urtean itzuliko zarela? Ni 22 egunetarako etorri nintzen eta 22 urte daramatzat Bartzelonan!".

Zer demontre gertatzen ote da, bada, hiri horretan, Euskal Herriatik hainbeste joan eta gero itzultzeko bidea ahazteko? Bartzelonako euskaldunen kasu bitxia aztertu asmoz, oraingoan mailetan lupa bana sartuta abiatu gara Bartzelonara, ikerkuntza kazetaritza egitekotan. Aste-buru batez infiltratuko gara bertako etorrikin euskaldunen artean. Hiriko zokoak miatuko ditugu, misterio horren iturburua deskubritu arte.

Sei orduko bidaiaren ostean, autobusetik erdi mareatuta jaitsi gara. Ez dugu ezer arrarorik sumatu. Hori bai, dudarik gabe Katalunian gaudela baieztatu digu parean dugun kartelik handienak: "Xurreria" jartzen du, alajaina. Zer da, katalanen gosaltzeko tokia ala xur famaren kartela?

ETXEAN BEZALA. Euskal tribua normalean hor ibiltzen dela eta, auzo gotikora jo dugu zuzenean. Eta pentsatzen hasiak gara ez ote garen Donostiako alde zaharrera etorri. Sagardi, Euskal Etxe berria, Txakoli... Hau euskal tabernaz josia dago! Hertzainak edota Mikel

■ Gracia auzoko etxe okupatua. Euskal Herriko gaztetxeen antzekoa da.

Markez entzuten ari gara, pate pintxoak eskuan eta aldi berean sagardo basoari

□ "Nik euskara Bartzelonako kaleetan berreskuratu nuen" dio Enekok, Bartzelonan jaioa bera, euskaldun baten semea

eutsi ezinik. Hemengo zotzak ez omen dira hortzak garbitu orduko botatzekoak. Denak jaso, eta horiek kontatuta ateratzen ditu kamareroak kontuak. Euskal-

dun jende ezagun ugari ere ikusi dugu, hormako txalapartaren argazkiei disimulan begira.

Kamarero gehienek ere labela daramate. "Euskaldunek oso fama ona dute ostalaritzan. Erraza da tabernan lana aurkitzea" dio Eneko Narbark. Bartzelonako gazte honek aita, Jabier, aranoarra du (Nafarroa). Baina gaztetan etorri zen Bartzelonara, lan bila. Semeak Bartzelonan jaio eta hazi dira, baina ez dituzte Euskal Herriko festak galtzen. Eneko bera hartu dugu gure gidari. "Nik euskara Bartzelonako kaleetan berreskuratu nuen" dio Enekok. Etxean jasotako hizkuntza, badauka non hitz egina.

AKLIMATAZIOA. Baina behin etxetik aterata, ez gara Euskal Herriaren "enbaxadetan" bakarrik sartuko! Kanean atzera eta aurrera ibili gara.

Zortzi aldiz pasatu kale beretik, eta sekula ez duzu berdin ikusiko. Agian horixe da Bartzelonaren ezaugarri nagusia: nahasketa. Kaleko artista bakoitzak badu Rambletako bere betiko izkina edo txokoa ongi irabazia. Mugitzen ez den karateka, argazkiak baino marrazki erreala-lagoak egiten dituen margolaria, bere miseriak erakutsiz bizi den eskalea...

Parean pasako zaizkizu exekutibo gorbatahunak, makarrak, burkak, txapelak, pijoak, horteroak... Bartzelonan ez dago arraroa izaterik, eta zerorrek ikusten duzu zeure burua besteena bezain zelebre

■ Egunero euskal taberna bakoitzak 1.500-2.000 pintxo egiten ditu. Euskal tabernatik euskal tabernara egun osoan poteoan aritzeko adina aukera dago. Pintxoek ideia berriak zirikatze bide eman die euskal tabernei: poteo plano egin, pintxo lehiaketak antolatu...

■ Carles Belda eta Joseba Tapia, trikitilariak

C. Belda: "Minoritarioa izateak hobeto bizitzen laguntzen du"

Azer koadrila bildu garen bazkaritan. Carles Belda, Kataluniako trikitilaria. Euskal Herrian ibilia da trikitia ikasten. Gaur, bere irakasleetako bat izan den Joseba Tapia ere Bartzelonan aurkitu dugu, hurrengo diskoa prestatzen.

■ Bi herriek trikiti bera al dute?

C.BELDA: Euskal Herrian finkatuta dago nolakoa den trikitia, instrumentu bezala. Katalunian oraindik trikiti bakoitza ezberdina da. Nire ustez, trikiti eredu bat zabaltzerakoan badu eragina lurraldearen egiturak. Euskal Herria lurralde gisa bilduagoa da, eta leku batean ematen diren aldaketak Euskal Herri osora zabaltzen dira, gutxi gora-behera aldi

hasi eta zerbait pizten da trikitilari eta entzulearen artean. Hori da balio duena. Ez mila entzuleko makrokontzertua. Trikitia errekupeatzea, bazkalosteak errekupeatzea da, ez pabilioiak.

J.TAPIA: Ni ezkorra naiz, bada, zeharo. Nik, bizi naizen artean, beti izango dut bazkaloste batean trikitia jotzeko aukera. Hori ez dit inork kenduko. Baina beste guztia bai. Gaur egun, komertzialki interesatzen den musika belarri denetara iristen da, eta hori ez da aldatuko. Egundak kultura aldatzea ez da borroka ideologiko bat, komertziala baizik. Kondanatuta gaude sagardotegietan bakarrik arrakasta izatera. Eta egundak funtzionatzen duena beste mota bateko makinaria

MIKEL ARISTREGI

MIKEL ARISTREGI

berean. Bartzelonan, berriz, itsasoak bereizten gaitu irletatik, eta beraz, abiadura ezberdinetan garatzen da trikitia. Zailagoa da toki denetara eredu bakarra hedatzea.

■ Nola piztu da trikitiaren mugimendua Katalunian?

C.BELDA: Luis Mingets eta Frances Marimond-en "erruz". Hauek asko jo dute eta beti agertu dira jarrera naturalarekin, ez dute trikitia jo folklorea eta etnia aldarrikatzeko. Eta jende askori eurek jotzen dutena ikasteko irrika piztu diote. Egundak eskola ofizial bat dago, lau edo bost ordezkari tza dituen. Eta orain garrantzitsuagoa dena lortzen ari gara, alegia, musika eskola arruntetan ere trikitia irakastea.

J. TAPIA: (zirika). Bai, baina zuek ez duzue elkarerik...

C.BELDA: Hobe. Denak taldeko funtzionatu beharrean, gehiago oinarritzen garelako pertsonengan.

■ Nola ikusten duzue trikitiaren egoera eta etorkizuna?

C.BELDA: Ni oso baikorra naiz. Hainbeste internet eta txat, baina oraindik egoera aproposa denean, trikitia jotzen

■ Goian, J. Tapia eta C. Belda. Azpian, Tapia eta Leturia Pomada taldeko kideekin Bartzelonako kontzertu batean.

ikaragarri bat da, abaila bizian garatzen ari dena. Nola egingo diogu mundu mailako merkatu handi horri aurre? Nola eutsi gure musikari? Hemen dator eztabaida. Batzuek uste dute gurdi handi horretara igotzea dela bidea, eta beste

batzuek nahiago dugu esentziari eustea, gero eta entzuleria murriztagoa baldin badaukagu ere.

C.BELDA: Bada beste aukera interesgarri bat, alegia, txikitasean militante izatea. Nik erabaki dut, katalana naizen aldetik 40 disko iristen zaizkidala urtean, eta 40 horietatik 10 interesatzen zaizkidala. Eta hamar disko horien artean hain daude onak, urte bakarrean ezin ditudala asimilatu. Zertarako behar ditugu gehiago? "Munduko hiritarrari" 150 disko iritsiko zaizkio urtean, baina zenbat ulertuko ditu? Minoritarioa izateak hobeto bizitzen laguntzen du ●

■ Helena Casas, Pomada musika taldeko kidea

“Bertsoak erakarrita, pixkanaka deskubritu nuen Bartzelonako garrotina”

Helena Casas Pomada taldean panderoa joaz infiltratzen da Euskal Herrian. Hemengo ideiak hartu eta gustuko dituenak Bartzelonan txertatzen artista da.

■ Zergatik hasi zinen euskara ikasten?

Filologia katalana ikasi nuen, eta euskara “ikasgai maria” edo erraz horietakoa zenez, hartu egin nuen. Interesgarria iruditzen zitzaidan, eta Hizkuntza Eskolara joan nintzen, gehiago ikastera.

■ Euskal Herritik katalanez bertsotan itzuli omen zinen...

Bertsoa ezagutu nuenean konturatu nintzen nik ere horixe egin nahi nuela katalanez. Garai hartan ez nekien katalan trobadoreak bazirenik. Pixkanaka deskubritu nuen Bartzelonako garrotina, eta oraindik leku batzuetan bizirik dagoela.

■ Zer estiloko pomada da zuena?

Instrumentuak Euskal Herrikoak dira, baina estiloa gurea da. Musika tradizionala egiten hasi ginen, baina segituan aldatu genuen estiloz. Hip-hoparekin, eta beste mila gauzarekin nahasten dugu. Pomadarekin kontzertu bukaeran garrotina inprobisatzen genuen. Baina orain beste proiektu bat sortu da, “Ensaladilla” izeneko, inprobisazio hutsa izango dena. Ez garrotina bakarrik, Mallorkako xinbonba ere bai, Gironako torrandak...

■ Zer publiko duzue?

Publiko oso zabala dugu. Aiton-amonak etortzen zaizkigu gaztetxera kontzertua ikustera. Guraso batzuk ere etorri

MIKEL ARISTREGI

zitzaizkigun, bere hiru urteko semeak pomadarekin bakarrik jaten duela esanez!

■ Zer moduz Euskal Herrian egindako kontzertuak?

Ondo, jendea harrituta geratzen da trikitia eta panderoa euskaldunak ez direnek jotzen ikusita. Publikoaren erreakzioa oso ezberdina da, hemengo publikoa askoz gehiago mugitzen da, ez du hainbeste lotsarik askatzeko. Euskal Herrian geldi-geldi egoten dira, nahiz gero gustatu zaiela aitortu. Trikitilariak ere ezberdinak gara, gu gara ipurdia gehien mugitzen dugunak ●

(horrelako barietatea egon, eta zer egiten dut nik hain “normal”, hain moja zintzo itxura honekin?).

Antzeko nahasketa dago hizkuntzekin, usainekin, zaporeekin. Sartu gara taberna italiarretan, Pakistangoan, gali-

□ **Pakistango jatetxean bertso afari berezi xamar bat egin dugu euskara ikasleekin. Quebab platera bukatzerako, denok hasi gara kantuan.**

MIKEL ARISTREGI

■ Euskal Etxeko txokoa. Joan Manuel Serraten jatetxea izan zen lehenago.

ziarrean, japoniarrean, juduen postuan falafela hartu gabe ezin pasa, eta etxerako butifarrak eraman beharko...

Nahi adina plan egiteko aukera ematen du Bartzelonako gauak. Taberna lasaieran berriketak luzatu, trabestien ikuskizunetan tximak askatu, bakailaoaren erritmoari eusten ahalegindu... Guk Gracia auzoko gaztetxean bukatu dugu gaua. Okupatutako etxe zaharrari erabiltzen berria aurkitu diote bertako gazteek, barra bat jarrita. Independentziaren alde-

■ Ainhoa Aranburu, Hizkuntza Eskola Ofizialeko euskara irakaslea

“Euskal Herriko errealitate kulturala gerturatzen saiatzen gara”

■ Euskara ikasleekin jatetxe pakistandarrean eginda-ko bertso afaria. Azpian, klase “formalagoa”.

Euskal filologia ikasten ari zela, katalana ikastera joan zen lau udatan Bartzelonara. Udako maitasun bero horietako bat piztu omen zitzaion katalanarekiko, eta Hizkuntza Eskolan euskara departamentua ireki asmoz joan zen duela bederatzi urte Bartzelonara bizitzera.

■ Zer da Hizkuntza Eskola?

Bartzelonan dagoen Hizkuntza Eskola Ofiziala eta bertan 14 hizkuntza erakusten dira. Hizkuntza “handiez” gain, japoniera, arabiera, txinera, euskara, nederlandera...

■ Katalanak txunditu omen zintuen. Nolako hizkuntza da bada?

Gazteleraren oso antzerakoa da egituraz. Baina fonetikoki mundu ezberdina da, oso aberatsa. Ni txunditu egiten ninduen ikusita posible zela Bartzelona bezalako hiri handi batean bizitzea gaztelera erabili gabe. Tira, gaur ez dut berdin ikusten. Orduan Donostiako eta Bilboko errealitateekin konparatzen nuen, eta ikusten nuen askoz handiagoa den benetako hiri batean, proportzioan askoz katalan gehiago entzuten nuela, han euskara baino. Batez ere gauza ofizialetan, metroko karteletan... Egun errealitatea hobeto ezagutzen dut, eta jada ez dut konparatzen Euskal Herriko egoerarekin, iazko hemengoarekin baizik. Eta egia da Euskal Herriarekin konparatuta askoz gehiago egiten dela hemen, baina Gironarekin alderatuta Bartzelonan ez da hainbeste katalan hitz egiten. Oso hiri handia izanik, kanpotik datorren jende gutxi ikasten du. Tira, era berean asko dira ikasten dutenak ere, bi errealitateak daude.

■ Hizkuntza Eskolako euskara ikastaroak jada guztiz osatuta daude?

Egun oinarritzko zikloa eta goi zikloa dago, beste hizkuntza guztietan bezala. Urtetik urtera jende gehiagok ematen du izena. Aurten 145 ikasle ditugu. Aduna Olaizola eta biok

gaude irakasle.

■ Zerk bultzata datoz euskara ikastera?

Batzuk senide eta jatorri euskaldunak dituztelako. Beste batzuk dira oso maiz Euskal Herrira doazenak, eta bertako hizkuntza errealitatea ikusita kontzientziaz ikasten dutenak. Hirugarren taldea litzateke interes linguistiko hutsagatik ikasten dutenak. Gainera bertako unibertsitatean ere bada euskara ikasteko aukera. Beraz, badago tradizio bat euskara ikasteko. Nabarmena dena da hemen euskara ikasten duenak nahi duelako ikasten duela. Hori ez da Euskal Herrian gertatzen. Hemengo frantseseko edo ingeleseko departamenduan ere ez da hori gertatzen. Beraz, lan erdia eginda dago, motibatuta baitatoz.

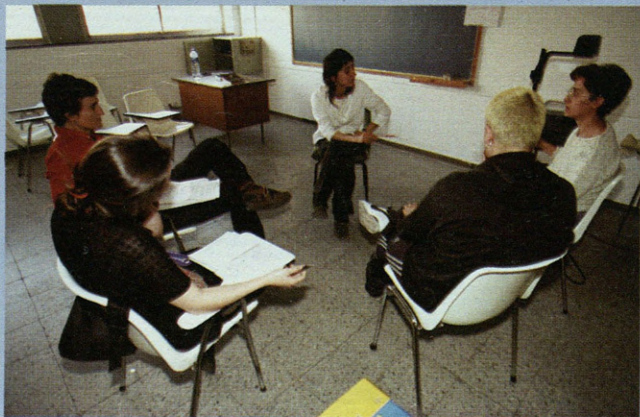
■ Nola ikusten dituzu Euskal Herriko eta Bartzelonako hizkuntza errealitatea?

Ezin dira konparatu, Euskal Herria lurralde zabal bat delako eta Bartzelona hiri handi bat. Beste indar bat du katalan munduak, katalana eremu publikotan presente egon dadin. Gainera ez da ahaztu behar denborarekin nahi gabe ere ikasten den hizkuntza dela. Tira, uste dut Euskal Herrian ere jarrera bera edukita berdintsu izango litzatekeela.

Euskal Herriko borroka politikoa oso idealizatuta daukate, baita irudi eta erreferentziak ere. Ikusi izan dut herri bazkari batean “gora, gora!” euskarazko lema botatzen. Bartzelonan politikaren aferak ez du hainbesteko kargarik. Posible da katalanez hitz egin, PPkoa izan eta ez dakit nolako bizimodua eramatea... Hemen kontua sozialagoa da, estuki politikoa baino.

■ Zer-nolako dinamika duzue Hizkuntza Eskolan?

Ofiziala da, agiria ematen dugu, azterketak daude... Baina Euskal Herritik hain urruti egonda, eta ikasleak hain motibatuta daudenez, saiatzen gara hizkuntzara bakarrik ez mugatzen. Hango errealitate kulturala gerturatzen saiatzen gara, oso-oso zaila den arren. Urtero barnetegia antolatzen dugu, eta 9 egunez joaten gara Zestoara. Ikasle askok oporrak eskatu behar dituzte lanean propio barnetegira joateko. Saia-

MIKEL ARISTREGI

■ Aitor Karasatorre, Euskal Etxeko lehendakaria

“Gure helburua ez da ghettoa sortzea, parte hartzea bultzatzea baizik”

Orain 9 urte etorri zen Etxarri-Aranatzetik Bartzelonara argazkilaritza ikastera. Euskal Etxea sortu zenetik da bertako bazkide, eta lau urterako izendatu zuten lehendakari.

■ Nola sortu zen Euskal Etxea?

Ikastera etorritako euskaldunek eratu genuen "Euskide" kultur elkarte, Nafar Etxearen inguruan. Euskara irakasteko klaseak ematen genituen, eta festak eta akelarreak antolatu. Bartzelonan beti egon izan dira Euskal Etxeak, baina beti pisu txikitik eta oso talde txikiak.

Duela 8 urte "Euskalza-leak" elkarte gastronomikoak antolatu zuen egoitza handi hau: erosi, obrak egin... Eta gero guri utzi zigun, ekimenez betetzeko.

■ Zenbat bazkide dituzue?

350 bazkide ditugu. Bazkide gehien mugitzen dutenak euskara ikasteko klaseak dira, urtero 100 ikasle inguruk ematen baitute izena. Gure bazkideen erdia baino gehiago katalanak dira. Batzuek senideren bat euskalduna dutenak dira, eta besteak euskal munduarekiko interes handia dutenak. Ekintza puntualetan, berriz, 2.000 pertsona elkartu daitezke.

■ Zenbat euskaldun daude Bartzelonan?

Ditugun datuen arabera Katalunia osoan 16.000 euskaldun daude, eta Bartzelonan 6.000. Horiek dira Bizkaia-Gipuzkoa-Araba-Nafarroan jaio eta hemen erroldatuak. Baina orain askoz gehiago izango dira, ikasleak gehitu behar baitzaizkie. Proportzioan Madrilgo Euskal Etxeak askoz bazkide gehiago ditu, han integratzea zailagoa delako. Hemen errazagoa da jendeak bere bizitza egitea.

■ Zein da Euskal Etxearen helburua?

Saiatzen gara ekintzak antolatzen jendeak parte hartu

dezan, baina ez jendea egun osoan hemen sartuta egon dadin. Ikasleak hasieran etortzen dira galduta daudelako, pisu bila, lan bila... Eta halako zerbitzuak ere eskaintzen ditugu. Niri

hasieran ere gertatzen zitzaidan, denbora osoa ematen nuen Euskal Etxean eta euskara besterik ez nuen hitz egiten. Eta gure helburua ez da ghettoa bat osatzea. Ez dut uste hori gertatzen denik, hona datorren jendea gauza berriak ikastera eta jende berria eza-gutzera dator. Ez dadila hau "little basque country" bihurtu.

■ Zer ekintza mota antolatzen dituzue?

Batetik, tailerrak. Txalapa, trikitia, panderoa, dantza, abesbatza... Jai egun bereziak ere ospatzen dira.

Santo Tomasak, San Sebastianak, Euskararen eguna, Korrika... Eta azaroan euskal musika jaialdia. Aste gastronomiko bat ere antolatu berri dugu.

■ Turismo zerbitzua ere jarri omen duzue...

Bai, zerbitzu hori jarri genuen, jende asko inguratzen zitzaigulako informazio eske eta beste inon eskaintzen ez zelako. Euskal Herrira turismoa egitera doan jende gehiena madrildarra eta katalana da.

■ Jatetxearekin zer harreman du Euskal Etxeak?

Saiatzen gara tabernan agertu dadila euskal etxeko lanaren berri. Jatetxearen martxa euskal etxearekin integratzen saiatzeko gara, horregatik antolatu dugu aste gastronomikoarena.

■ Zenbat langile ari zarete Euskal Etxean?

Pertsona batek eramaten ditu administrazio kontuak eta beste liberatu bat dugu koordinazio lanerako. Bost euskara irakasle ditugu. Eta ikastaroetako irakasleak ere kontuan hartuta, guztira dozenatik gora langile izango gara ●

■ Euskal Etxeko lehendakaria ezkerrean, bertako langile batzuekin.

MIKEL ARISTEGI

ko pintadak eta poliziaren aurkakoak ikus daitezke barruko gelan. Estetika Euskal Herriko gazte mugimenduaren beretsua da, baita lema ere. Eta "La polla"ren musika dantzatzu bukatu dugu.

BAZKARI MUSIKATUA. Aurreko astean Ruper Ordorikak jo zuela, hurrengoan Fermin Muguruza joatekoa dela... Bartzelonatik Euskal Herriko talde asko

pasatzen da. Ikasleak direla edo bertan bizi direnak, ez zaie entzulerik falta izaten. "Plater konbinatua" bazkaldu nahi izan dugu: Bartzelonako eta Euskal Herriko musikariak elkartzea, alegia. Joseba Tapiak komentatu duenez, "urteak daramatzagu hona etorritik, eta hemen ere badugu publikoa. Iruditzen zait oraindik musika ezberdinekiko jarre-ra hobe ote dagoen hemen. Baina uste

du Bartzelonan ere hori galtzen ari dela. Hemen ere komertzioak agintzen du" Carles Belda trikitilari katalanak ere jarri digu saltsa pixka bat bazkaritan. "Musika mota bat herri bati lotzea erlijioa iruditzen zait", ziurtatzen du. Trikitiari mugaz kanpo atera dizkiogu tripak, beraz.

TOPO ETA POTO. Arratsaldean, Hizkuntza Eskola Ofizialeko euskara

■ Endike Olaziregi, Izaskun Indakoetxea, Larraitx Lasa eta Nere Lujanbio, ikasleak

"Bartzelona aisialdiaren paradisia da"

Hau da artista koadrila! Artearen historiako doktoretza ikastaroa egitera etorri dira batzuk, marrazketa eta argazkilaritza ikastera bestea, zinema ikastarotara laugarrena...

■ Zergatik etorri zineten Bartzelonara?

L. LASA: Banekien Bartzelonan ikasketa oso onak zaudela. Gainera aisialdiaren paradisia da, nahi adina aukera dago egunero. Bai zineman, erakusketetan, kontzertutan... denetik duzu. Pila bat harritu ninduen ikusteak hemen jende heldua ere asko joaten dela filmak ikustera, edo kultur ekitaldietara.

■ Pisia aurkitzeko kome-riak, ordea...

E. OLAZIREGI: Euskal Herrian ohikoena pisuak altzairuak dituztela alokatzea da, Bartzelonan ez. Sukaldera sartu, eta hutsik aurkitzen genituen, ez frigorifiko, ez su... ezer ere ez.

I. INDAKOETXEA: Euskal Herrian zuri bakarrik erakusten dizute pisua. Bartzelonan, 30 bezero elkartu ginen ordu berean pisua ikusteko.

N. LUJANBIO: Sekulako eskaera dago, eta oso pisu gutxi daude alokairuan. Oso garesti daude.

■ Aldaketa handia sumatu duzue zuen herritik hona?

E. OLAZIREGI: Han egun huts asko pasatzen dira, eta hona etorrita hainbeste gauza egin nahi dituzunez, beti aurkitzen duzu zer ikusi. Hemen dena eskura duzu, han bilatu egin behar da.

N. LUJANBIO: Agian da han egiten diren mila gauzez ez garela enteratu ere egiten. Han parranda jada ez dugu egiten gogoz, inertziaz baizik. Ez da aukerarik ez dugulako, planteatu ere egiten ez dugulako. Hemen giro lasaiagoko tabernetan ere aukera handia dago.

tu ere egiten ez dugulako. Hemen giro lasaiagoko tabernetan ere aukera handia dago.

■ Bertakoekin integratzen al zarete?

N. LUJANBIO: Koadrila handi bat Euskal Etxearen bueltan ibiltzen da. Gu lau lagun etorri garenez, gure artean ibiltzen gara, eta egia esan gure integrazioa nahiko tristea da. Bakarrik etortzen dena errazago integratzen da, derrigor.

I. INDAKOETXEA: Euskaldunok itxi fama dugu, baina katalanak ere ez dira irekiegiak. Klasean bakoitza berera doa, eta ez dugu besteekin harreman gehiegirik. Euskal Herriko unibertsitateetan lehen klase egunean jartzen da klaseko afarirako eguna. Eta Bartzelonako kasuan, argentinarrak eta gu, alegia, kanpotik etorritakoak, izan gara hori mugitu eta antolatu dugunak.

L. LASA: Hemengo gaue-tako giroa gainera ezberdina da. Bakoitza bere mahaian eserita edaten dute, eta ez dago jende arteko ukiturik edo bul-tzadarik... Ez zara besteren

■ Pisukideak mahaiairean bueltan. Azkar ikasi dute Mediterraneoko dietaren berri...

mahaian eseriko lagunak egiteko!

■ Anonimotasuna zer moduz?

N. LUJANBIO: Kaletik zoaz eta bat gehiago zara. Zure munduan zoaz, inor ezagutu gabe. Askatasun ederra da inolako loturarik ez duzun jende artean ibiltzea. Agian denborarekin anonimotasun horrek ere nekatuko du. Euskal Herrian arbol genealogiko osoa daramazu zeurekin (zu norbaiten alaba zara, halakoren laguna, halakoren arduraduna...). Horrek era berean kokapen bat ematen dizu herri barruan, babes bat. Beste batzutan zu izan nahi duzu eta kito, ez inoren ezer. Momentuko beharren arabera da ●

ikasleak topatu ditugu poteoan. Klase ostean mintza praktika egiteko modu aproposagorik ez dago, noski. Horieta-ko ikasle batzuk aski ezagunak ditugu lehendik ere. Bertso saio bat ere galtzen ez duenik ere bada tartean. Halako batean Bartzelonatik etorrita Hernaniko Ereñozu auzoko elkarteaz azalduko da, bi bertso eskolen arteko desafioa ikus-tera. Beste ikasleren bat, berriz, euskal- kien amorante handia da, eta zubereraz

kantuan jarri zuen Maialen Lujanbio... Auzo txinoan dagoen Pakistango

□ **Gorbatadunak, makarrak, burkak, txapelak, pijoak, horteroak... Bartzelonan ez dago arraroa izaterik**

jatetxera joan gara, bertso afari berezi xamar bat egitera. Quebab platera bukatzerako, denok hasi gara kantuan. Katalan azentudun "euskalki" berezi horretan mintzatzen diren ikasleak bertsotan ikusita, Ainhoa Aranburu euskara irakaslea zoratzen dago: "Aditz laguntzaile bat jarri behar dutenero denbora behar dute pentsatzeko, eta aldiz bertsotan bat-batean aritzen dira, neurtuta eta errimatz-ten! Nik puntu bat entzuten dudanean

zazpi-sei silabak ongi neurtuta, flipatu egiten dut. Hor magia bat dago, zerbait berezia gertatzen da, azalpenetatik kanpo dagoena”.

Ikusi arte, ez genuen asko pentsatuko Bartzelonan bertso eskola bat bazenik. Ainhoak kontatzen duenez, “*duela bi urte sortu zen ‘Si cola cola, bertso eskola’ (si cuela, cuela gazteleraz). Azken urratseko jendearekin hasi ginen. Aurten hirugarren mailako jendearekin hasi gara, euskara menderatzen ez duen jendearekin. Eta planteamendua ezberdina da, gehiago da hizkuntzarekin jolastea”.*

Bertsoa ez omen dute euskara ikaste-ko terapia gisa hartzen. Komunikatzeko

■ Ismael Oiartzabal lasartearra dantza garaikidea lantzeraz etorri da Bartzelonara. “Ikasteko eskaintza handia dago, baina lanez hemen ere pata gabilta dantzariak” dio. Rasatabula konpainiarekin zazpi orduz entseatzen du egunero, eta gainerakoak Txalaparta tabernan pasatzen ditu, zerbitzen.

eta jolaserako baizik: “*Sortu den kimika hori aprobetxatu egin behar da. Gauza bat da klasean egiten duguna, baina politena da ez dela horretan gelditzen kontua. Ikasleak euren artean aritzen dira bertsoetan posta elektronikoz. Euren artean harremanetan jartzerakoan bertsoetan idazten diete elkarri”* gehitzen du Ainhoak.

BETIKO IKASLE. Gaur gauerako txoko bat egin digute ikasle pisu batean. Horrelako pisu asko aurkitu genitzake

Bartzelonan. Fisioterapia karrera euskaldunetz betea dago, baita artearen munduko ikasketak ere. Euskal etxera gehien inguratzen direnak ere ikasleak dira. “*Honaino etorri egin behar da, zer eta leitzar bat ezagutu edo Arrasatekoren batekin ligatzeko!*” entzun diogu bati baino gehiagori.

Batzuk erabat murgiltzen dira Kataluniako bizimoduan eta besteek denbora gehiago ematen dute euskaldunen artean. Baina Euskal Herrian kalean pasata justu-justu agurtuko zenukeenak, Bartzel-

□ **Klasetik kanpo ere, kale bueltan ibilita egunero ikasten da izugarri horrelako hiri batean. Aisiaren gida da ikasleen agendarik onena.**

lonan hirugarren hitzerako gonbidatzen zaitu bazkaltzera bere etxera. Distantziak elkartu egiten du.

Lanean hasteko nagiek eta ikasle bizitza luzatzeko tentazioak erakartzen ditu gazte asko Bartzelonara. Klasera joan gabe, kale bueltan ibilita egunero ikasten da izugarri horrelako hiri batean.

Aisiaren gida da ikasleen agendarik onena. Egutero ba omen dute film, antzezlan edo kontzerturik ikusteko aukeran.

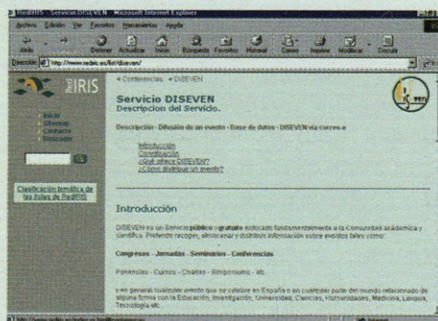
ETXERA BUELTAN. Bertan bizitzen urteak daramatzatenek ere aldiro deskubritzen dute ezezaguna zitzaien hiriko txoko edo paraje berriren bat. Gu, zer esanik ez, justu-justu zaporea hartzera iritsi izanaren sentsazioarekin geratu gara. Maletak egin, eta Ranbletako iturriari jo diogu trago. Kondaira egiazkoa bada, ur hori edanez gero berriro itzuliko gara Bartzelonara. Baina luzeegia ere ez diogu jo, iturri horren erruz bertan geratu diren asko daude eta... ●

◆ **IXIAR ETA ESTITXU EIZAGIRRE**

MIKEL ARISTREGI

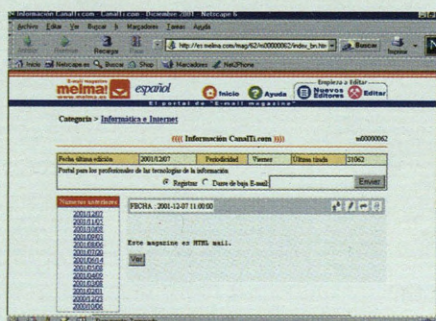
Pertsonok gure interes berdinak dituzten lagunekin elkartu ohi gara elkarren arteko hartuemanak sustatzeko helburuarekin. Interneten, komunitate batzuk indar handia ari dira hartzen azken urteotan. Komunitate birtualetaz ari gara hizketan.

KOMUNITATE BIRTUALETAN KEZKA OROK DU ERANTZUNA

■ Batzuk aipatzearen www.kickas.org, www.pobladores.com, www.timagazine.net eta www.rediris.net dira beste askoren artean jendearekin komunikatzea ahalbidetzen duten komunitate birtualetako batzuk.

Komunitate birtuala interneten dagoen gune bat da, non pertsona multzo batek interes eta behar berdinak partekatzen dituen. Komunitate oro, elkarrengandik da, bera osatzen duten kideen arteko komunikazioa eta elkarrekin sustatzen duen heinean. Komunitate birtualek, hala ere, gainerakoek ez bezala, Internetek eskaintzen dituen hainbat zerbitzuren bidez bermatzen dute interaktibitatea. Eztabaida foroak, txata eta posta elektro-

nikoa dira zerbitzu horietako batzuk eta, hain justu, horiek dira talde hauek dituzten berezitasun garrantzitsuenak. Bate-tik, tresna horiei esker, bertako kide batek informazio kopuru handia bidal diezaieke instantean gainerakoek, eta honek euren arteko hartu-emanak nabarmen errazten du. Gainera, ez daukate fisikoki leku berean egon beharrik. Izan ere, munduaren bi bazterretan dauden internautek elkarrekin berba egin ahal dezakete aurrez aipaturiko zerbitzu horiei esker.

□ **Komunitate birtualak jarraikortasuna izango du, baldin eta bera osatzen duten kideek komunitatean bertan parte hartzeak onurak dakartzala ikusten badute**

Norberak, bestalde, gustuko duen gaiaren inguruan eraturiko taldean har dezake parte. Pertsona batek izan ditzakeen interes adina komunitate birtual daude, dela zaletasun bat, lanbide bat, ideologia bat... Hala, kirola, zientzia, ekonomia, geografia, historia, musika, zinea, medikuntza eta makina bat arlo gehiagori buruzkoak aurkituko ditugu sarean. Gainera, norberak desio duen hori ez badago, hainbat gune eskaintzen duen tresnez baliatu daiteke bere talde propioa sortzeko.

GIPUZKOAR BATEN ESPERIENTZIA. Komunitate birtualen ezaugarriak hitz egin diezagun, horietako bat erabiltzaile gisa ezagutzen duen pertsona batengana jo dugu. Gipuzkoar bat espondilitis ankilosatzalea izeneko gaixotasunaren inguruko KickAS (www.kickas.org) komunitateko kide dela jakin dugu, eta berari hots egin diogu. Espondilitis ankilosatzalea (ingelesezko AS laburduraz ezaguna) bizkarrezurrari eragiten dion gaixotasun kronikoa da.

Aipatu komunitateko kide zergatik egin den galdetzean, medikuntza "ofizialak" eta gaixotasunari buruz liburuetan nahiz Interneten eskuraturiko informazioak behar adina lagundu ez diotelako erregistratu dela erantzun digu. Bestalde, eta gaiaren garrantzia kontuan izanik, komunitatearen ezaugarri esanguratsuenetako bat "kideen interes handia" dela esan digu elkarrekin elkarrekin, eta baita "gunearen fundatzaileen inplikazio maila altua" ere. Gaixotasuna arraz ongi ezagutzen duten paziente oso kualifikatuak dira komunitate honetako kide, urte luzez ikerketa lan garrantzitsua egin dutenak. "Gainera, bertsio ofizialarekin kritikoak dira, eta sistemak eman ezin dien infor-

■ Komunitate ludikoak, hezitzaileak...

Bestelakoak ere badiren arren, hiru komunitate birtual mota nagusi aurki ditzakegu interneten: ludikoak, negozioetara zuzendurikoak eta hezitzaileak.

✓ **Ludikoak:** Komunitate ludikoak aisialdiari eta entretenimenduari zuzendurik daude, eta orokorrean zaletasun jakin bat izan ohi da kide guztiak lotzen dituen ezaugarria. Hala, zaletasun adina komunitate daude sarean, eta zaletasunak, noski, milaka izan daitezke: edozein kirol, musika estilo hau nahiz bestea, joko birtualak, informatika, literatura, zinea, natura, bidaiak eta abar luze bat. Komunitate ludiko bat Pobladores (www.pobladores.com) izenekoa da. Hamar multzo nagusitan banaturiko 32.000 komunitate birtualetik gora biltzen ditu web gune honek, eta orotara 820.000 lagun dira horietako bateko kide. Erreportajearen hasieran aipaturiko zerbitzu horiek (txata, foroak eta mezu zerrenda) eskaintzeaz gain, Pobladores-ek komunitateko kideei eginiko elkarriketa eta inkestak plazaratzen ditu, helburua erabiltzaileen parte hartzea sustatzea izanik.

✓ **Negozioetara zuzendurikoak:** Komunitate hauetan, bere kideak batzen dituen ez da zaletasun bat, lanbide jakin bat baizik. Hala, elkargune hauek ekonomiari buruzko albisteak, merkatura aterata berri den produktuaren inguruko datuak edota negozioen arloan internetek eskaini ditzakeen abantailak jorratuko dituzte. Gainera, kide bakoitzak bere esperien-

tzia azalduko du, eta horri esker gainerakoek euren negozioetarako interesgarriak izan daitezkeen datuak eskuratuko dituzte. Negozio jakin batekin harreman zuzena duen komunitate birtual bat CanalTI.net (www.timagazine.net) da. Informazioaren Teknologiaren esparruan lan egiten duten profesionalen zuzendurik dagoen ataria da, eta eztabaida foroak, albisteak, on-line ikastaroak, agenda eta beste hainbat zerbitzu eskaintzen du. 42.500 lagunek osatzen dute komunitate hau, eta teknologia berrien inguruko ezagutzak, esperientziak edota iritziak partekatzen dituzte.

✓ **Hezitzaileak:** Komunitate hauen helburua hezkuntzaren arloan gai jakin bati buruzko ezagutza sustatzea da. Horretarako, esparru honetan lan egiten duten lagunek euren esperientziak kontatu eta hainbat material elkar trukatzeko dute. Hartara, aukera guztiak aztertu ostean, hezkuntzaren arloan aplikagarria izan daitekeen proiektu bat jarri ahal dezakete abian taldeko kideek. Mota honetako zenbait komunitate Ikerketa eta Garapenerako Espainiako Sarearen web guneak (www.rediris.es) biltzen ditu. Matematika, fisika, historia, geografia, hizkuntzalari-tza, medikuntza eta makina bat arlo gehiagori buruzko guneak aurki ditzakegu bertan. Besteak beste, foroak, txata, datu-basea, iragarki-taula, lotura interesgarriak, aldizkari espezializatuak eta lanerako gunea aurki ditzakegu komunitate birtual hauek eskaintzen dituzten zerbitzu eta edukien artean ●

mazioa jaso eta eskaintzen dute".

KickAS foro gisa jarri zen abian iragan urteko irailean, eta jada 600 kide inguru ditu, gehienak AEBetakoak, Kanadakoak eta Ingalaterrakoak. Hainbat ataletan banaturiko hamabost bat foro ditu, eta horietako bakoitza administratzaile batek gidatzen du. Eguneroko bizi-tza errazten duten trikimailuei, terapia bereziei edota farmazietako sendagai

Elkarriketatutak azaldu digunez, "bakoitzak bere esperientzia kontatu eta horren arabera proposamen eta gomendioak ematen ditu, eta hori oso lagungarria da gainerakoentzat". Izan ere, horri esker, erabaki jakin bat hartzean oinarri sendoa izango dute komunitateko kideek. Guztiek interes berdina daukate, eta iritzi oro da mesedegarria. Eta hala behar du izan, zeren eta komunitate birtualak

rako tresnak ematen dizkizu. KickAS nire mediku bilakatu da". Ikus dezakezen bezala, beraz, eta bakoitzaren interesak kontuan izanik, komunitate birtual bateko kide izateak abantaila garrantzitsuak izan ditzake ●

◆ JON TORNER

□ Pertsona batek izan ditzakeen interes adina komunitate birtual dago sarean, dela lanbide bat, zaletasun bat, ideologia bat...

buruzko foroez gain, kideen arteko harreman pertsonala sustatzea bideraturik dauden bakar batzuk ere topa ditzakegu komunitate birtual honetan, jokoei nahiz elkar ezagutzeko zitei eskainitakoak kasu. Bestalde, kideek igorritako galderak, erantzunak, iritziak eta gainerako iruzkinak modu erraz eta oso erabilgarrian antolatuz daude foro hauetan.

jarraikortasuna izango du, baldin eta bera osatzen duten kideek bertan parte hartzeak onurarik dakarrela ikusten badute.

Azkenik, KickAS-eko kide izateak laguntzarik eskaini ote dion galdetu diogu elkarriketatuari, eta berak baietz erantzun digu. "Gaixo kronikoa eguneko 24 orduak bere burua gestionatzen egon behar da, eta komunitate honek horre-

Komunitate birtual gehiago:

Gaztelaniaz:

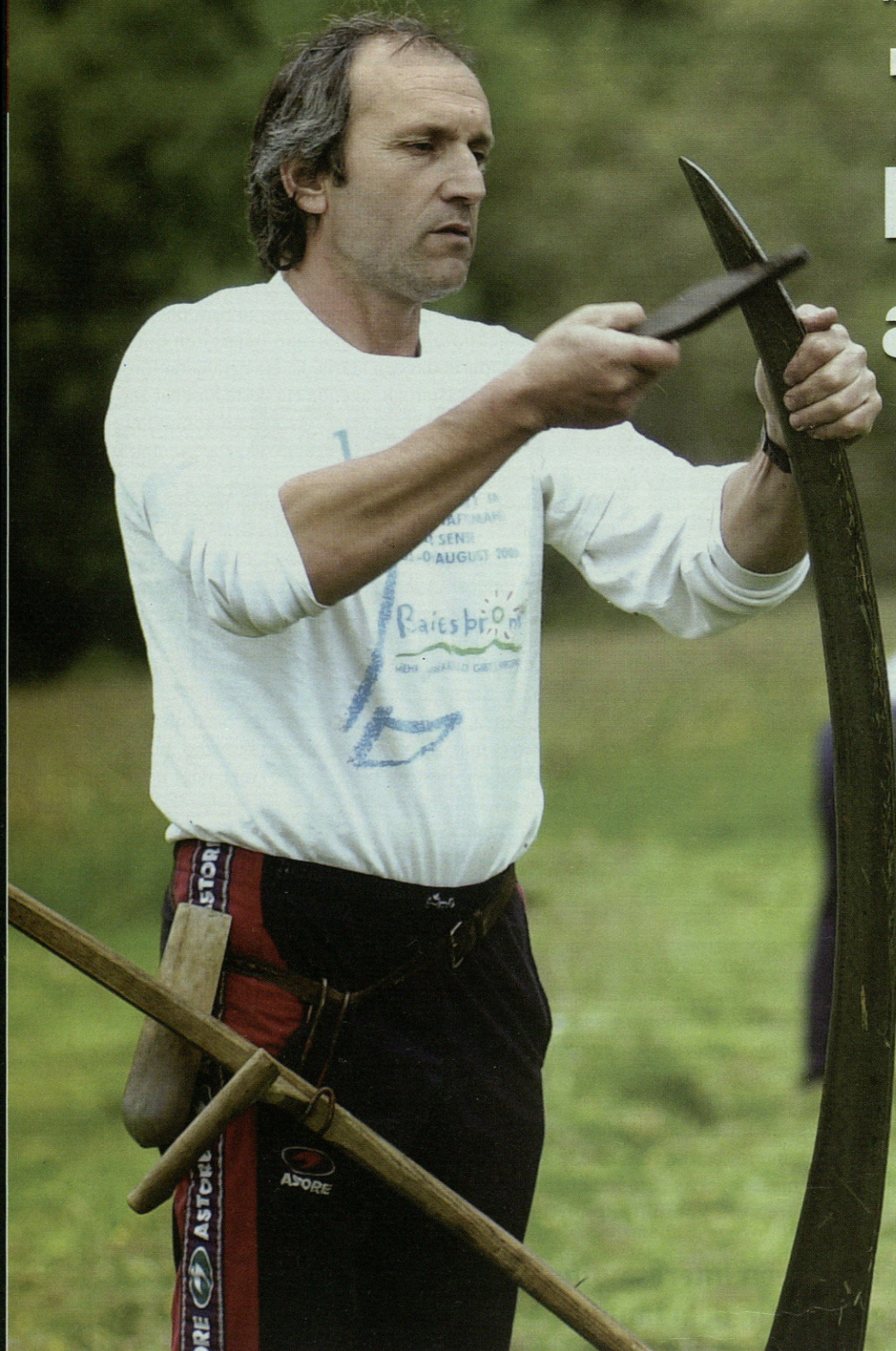
- ✓ Ciudad Futura: www.ciudadfutura.com
- ✓ Telepolis: www.telepolis.com
- ✓ ICTnet: www.ictnet.es
- ✓ CVDirectivos: www.cvdirectivos.com
- ✓ Egaleña: www.egaleña.com
- ✓ Emprendedoras: www.emprendedoras.com
- ✓ Domotica.net: www.domotica.net

Frantsesez:

- ✓ Kazibao: www.kazibao.net
- ✓ Français expatriés: www.expatries-france.com
- ✓ Amadoo: www.amadoo.com/communaute/
- ✓ Breizh: www.breizh.fr/
- ✓ Le Village: www.levillage.org/

Migel Mari Jauregi

"Herri kirolak" berriak huts bihurtzeko arriskua

Baserriko hasi zinen segan, eta gerora sega probatan sartu. Orduko entrenamenduak eta gaurkoak ez dira berdinak izango...

Herri kirolak nahiko marjinalak dira, eta bazterketa horren barruan, sega oraindik marjinalagoa da. Baina jendea hasi da prestakuntzari garrantzia ematen, eta gaurko segalariek prestatzailea izaten

dute. Gimnasioan jarduten du askok, eta batzuk hondartzan ere entrenatzen dute neguan, fondoa eta posturak hartzeko. Bada neguan arraunlariekin entrenatu denik ere. Arraunean, minutuko 36-37 arraunkada ematen dira, eta segan ere hainbeste kolpe behar dira. Erritmoa hartzeko ez da txarra arraunera hurbiltzea, orain, posturatan ez du zerikusirik: arraunean atzera bota behar duzu gorputza,

segan berriz beti aurrera.

■ Ze gaitasun fisiko behar dira segarako?

Segarako besotan ez da hainbeste indarrik behar, aizkora bezala. Indar eta esfortzu aldetik, aizkora askozaz ere gogorragoa da. Sasoian eta entrenatuta egon behar duzu aizkora aritzeko. Aldiz, edozein amonak hartuko dizu sega txikia eta ttarraka-ttarraka, bere erritmo-

rolak ikuskizun urtzeko dago"

P E R F I L A

Etxean ikasi zuen segan. Baserrian bizita, beharko! Aitona aritzen zen beti, baina Migel Mariri ez zion sega hartzen ere uzten; lan hori ez baitzen edozein moduz egitekoa, eta ilobek ez omen zekitenez ondo, utikan denak! Gerora aitarekin eta anaiarekin aritu behar. Lana festa bihurtuta 1979an ikusi zuen, lehiaketa batean. "Guk ere hainbeste egiten diagu!" pentsatu, eta horrela hasi zen sega probatan.

Garai hartan ez zuen askok usteko, Alpeetako herrialdeetan ere lehiaketak egiten zirenik. Zaldibian bizi den alemaniar batek esanda jakin zuten Nazioarteko Lehiaketen berri, eta bertan aurkitu dute euskaldunek herri bezala agertzeko eta lehiatzeko lur-saila.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre / Argazkiak: Alberto Elozegi

an, baina txukun moztuko dizu zelaia.

Segan denbora luzean irauteko fonda behar duzu. Hanketan indar dezente behar duzu, uste dena baino gehiago, hankak tentsioan baitaude beti. Gainera bizkarra makurtuta eraman behar da eta lepoa gora begira, eta azkenean lepagainak gogor gogor eginda bukatzen du.

■ **Zer diferentzia dago, etxean edo lehiaketan segan egiteko moduan?**

Etxeko modalitatea izaten da gerria altuago eta eskuineko hanka normalean aurreraxeago duzula. Etxeko segak ahoa motzaxeagoa eta kirtena luzeagoa izaten du. Lehiaketakoak, berriz, kirtena motzagoa eta segaren ahoa luzeagoa izaten du, hankak parera jarri behar dira edo ezkerre aurreraxeago, zerorri ere aurrerantz makurtuago zaudela. Estilo horretan askozaz ere gehiago agoantatzen duzu.

"Lehiakortasunean irabazi behar dugu, eta horretarako eliterantz jo beharra dago entrenamenduan eta antolakuntzan"

■ **Zein dira segan aritzeko postura txarrak?**

Bada kolpe zabar xamar bat emateko ohitura, nik "aterrizajeko kolpea" esaten diodana. Normalean bi metro eta erdikoa izaten da maila normala, alegia bi metro eta erdiko zabalerarekin eramanen dugula ebakitzen ari garen lerroa. Zer gertatzen da "aterrizajeko" kolpearekin? Batzuk sega sartzen dutela goitik behera, eta mailaren beste aldean behetik gora ateratzen dutela, eta azkenean, mailaren alde banatara belarra pilatzen dela, moztu gabea. Oso ohitura txarra da, azken urteetan asko zabaldu dena, azkarrago aurreratzeagatik. Horrek ekarri du zelaia zabarrago uztea, eta jakina, tradizioiko ikuslearentzat hori ez da kuxidadea. Kirol mailan ondo prestatua dago jendea, baina ohitura hori medio azkenean gauzak ez dira behar liratekeen tajuz egiten.

■ **Nazioarteko lehiaketatan, berriz, xuxen moztea puntuatzen omen da...**

Halaxe da. Nazioarteko Lehiaketatan ez da neurtzen zenbat kilo moztu dituzun. Han neurtzen dena da zeinek denbora gutxiagoan ebaki hainbesteko saila, baina gainera zeinek txukunago ebaki. Azkar eta ondo egitea da kontua. Nola neurtzen duten hori? Herrialde bakoitzak bere epailea du, eta epaile horiek denek puntuatu egiten dute segalari bakoitzaren lana, alegia zenbateraino txukun ebaki duen saila. Zure denbora errealarri penalizazio horiek gehitu, eta horrela lortzen da azken puntuazioa. Beraz, proba horietan postu on bat lortu nahi duenak, minutu eta erdiren barruan moztu behar ditu 100 metro koadroak. Baina askotan azkarrenak ez du irabazten, ebakitzeko kalitatea izaten da irabazlea erabakitzen duena.

Nazioarteko lehiaketatan ikaragarri ondo ebakitzen da belarra, eta geure erronka hori dela uste dut: Euskal Herrian, nola edo hala, ia maila horretan ebakitzea lortu behar dugu.

■ **Belarra mozteko xuxentasun horre-**

- **Jaio:** Zaldibian, 1947. urtean.
- **Segalaria. Garraioa du ogibide.**
- **Segan:** 1980an hasi zen sega probatan. Askorekin entrenatu izan zuen, besteak beste: Izeta harri jasotzailearen aitarekin, Eleuterio Tapiarekin, Errenteriako "Trapaleku"rekin, Irazustarekin... 1984an jokatu zuen azken aldiz Euskal Herriko txapelketan, eta gaur egun lehiaketetan eta probatan segitzen du.
- **Laguntzaile lanetan:** Besteak beste, Kepa Albizua, Agirrezabala eta Mitxelenaren laguntzailea da.
- **Nazioarteko Lehiaketak:** Zazpigarren urtea da Nazioarteko Lehiaketetan parte hartzen duena, Euskal Herriko ordezkarien taldean. Lehiaketa hauek Alpeen inguruko herrietan, Finlandian eta Frantzia ospatu dira. Zaldibin birritan egin dira sega proba bereziak, Austria, Suitza, Hego Tirol eta Bavariako segalariekin, eta Migel Mari aritu izan da antolatzaile lanetan. Datorren urtean, Euskal Herrian antolatuko dute Nazioarteko Sega Lehiaketa.
- **Aizkoran:** Bigarren mailan lehiatu izan zen, eta 1982an Euskal Herriko 5. postua lortu zuen. Atano Aierbe eta Harria Zaharrarekin ere entrenatzen zuen.

tan, hango sega motak zerikusirik bal du?

Agian badu zerikusirik. Alpetar herrietako sega azalagoa da, meharragoa eta oso etzana. Beraz kasik lurra ukitu gabe joaten da. Baina hala ere norberak behar du jakinduri pixka bat, dena ez du segak egiten. Belar sare-sarea bada, xamurra bada, nik hango sega nahiago; baina belar zatarrak baldin bada hemengoa hobe.

■ **Makinak hasi omen dira belar biltzaile lana egiten. Zer alde on eta txar ekarriko lituzke horrek?**

Belar biltzaile taldeak askotan lurra, harri koskorak eta ebaki gabeko belarrak biltzen dituzte. Beraz, makinarekin seguru asko justuagoa litzateke emaitza. Baina zein du alde txarra? Geuk ere probatu artean ez genekien: jendearen builak eta tranparen saltsa horrek ere asko balio duela. Segalariarentzat ere alde ederra bere biltzaile taldea eramanda: taldean lagunak eramaten ditu, eta hor sortzen den animu hori, txispa hori akabo. Gainera makina darabiltenak oso onak behar dute izan, gainerakoan denbora asko behar baitu. Makinak ateratzen duen hotsa da beste traba. Eta proba baino bi egun lehenago euria egin badu, pentsa zelaiko lokatzetan nola moldatuko den makina.

■ **Gaur txapelketa eta lehiaketak daude asko. Lehen biren arteko desafioa izaten zen, dirua poltsikotik jarrita. Gaur ere dirua jokoan jartzeak jende gehiago ekarriko luke?**

Ezetz esango nuke. Pilotan ere ikusten duzu: dirua jokatzeko da, eta horrek badu bere tiradizoa alde batetik. Baina dirua jartzen duena badakigu zer jende den, eta hori ez da sobrealoratu behar

ere. Agian kirolaria motibatzen edo presionatzeko balioko du, ez dakit. Neronek pertsonalki ez dut jokatzeko. Hori bai, askotan bi segalariaren arteko apustua egin ahal izateko herriak dirua jarri behar izaten du, segalariak dena ezin du-eta

“Nazioarteko Lehiaketek on asko ekarri digute. Beste herriek gure kezka berdinak dituztela jabetu gara”

jarri, eta halakoetan taldean biltzen gara diruz laguntzeko. Baina ez dut uste apusturik jokatu ezean benetako lehiarik ez dagoenik. Ikusi besterik ez dago gazte jendea ez dela inguratzen, ezta apustua tartean denean ere, eta kirol maila jaitsi egin dela. Nire ustez diruak ez du hainbeste erakartzen, erronkak berak bai.

■ **Dirua jokoan dagoen tokian, tongo-rako arriskua ere izaten da...**

Herri kirolekin tongoak egongo ziren, baina esaten dena baino gutxiago. Beste edozein kirolekin hainbeste eta gehiago topatuko duzu. Azken batean, herri kirolekin jokatzeko dena baino gehiago kobratzen du Taugres-eko jokalariek. Gerta liteke segalari batek finalurrekoan dena ez ematea eta finalerako indarrak gortetzea, eta halakoetan jendea haserretu egiten da; baina gehiago da estrategia kontua, tongoa baino.

■ **Dopina kirol denetan egon da, baita herri kirolekin ere...**

Bai, asko. Pentsa ezazu, idi gizajoek ere hartu izan dute-eta! Ez da oraingo kontua. Garai batean ere, bitaminak-eta ematen zizkieten idiei, whisky pixka bat ere bai, ardoa edo patxarana, eta azkenean sutan jartzen zituzten proba baino ordu erdi lehenago. Ba omen zen probalari bat, sekula medikuntza joaten ez zena. Gizon hura farmazian sartzen zenerako, denek bazekiten zer medizina klaseren bila zihoan!

Oraingo probatan, askotan segalariak berak eskatzen du dopinaren frogak. Mitxelena eta Erasunek, esaterako, uztailean duten desfiorako, kontratuan dopin frogak egiteko eskatu dute.

Dirua jokoan egoteak ere behartzen du pixka bat dopinga kontrolatu nahi izatera.

■ **Herri kirolak marjinalak direla esan duzu, eta sega horietan marjinalena kasik. Zergatik etorri da gainbehera?**

Gaur egun, nazioarteko beste kirol masiboen aurrean, herri kirolak txiki gelditzen dira, itzala egiten diete beste kirol "handiek". Bestalde, herri kirolak ikuskitzen eremuan gelditu direla iruditzen zait, akaso erakustaldiak hartu dutelako indarra. Eta erakustaldiak ondo daude, baina joera horra eramatea arriskutsua da. Seriotasuna galtzen du. Lehiakortasunean irabazi behar dugu, eta horretarako derrigorrezkoa da elite aldera jotzea preskakuntzan, antolamenduan, eta denean. Bestela kirol mailari ezingo diogu eutsi. Aizkoran, orain dela 25 urteko errendimenduaren erdira ere ez gara ailegaten.

■ **Eta segan? Lehengo errendimenduari eusten zaio?**

Zaila da kalkulatzeko. Orduan adina metro moztzen dira gaur eta gehiago ere

B E R T S O A

Doinua: Hamalau heriotzenak

**Batek harro badio
"ni ze ona naizen!"
besteak desafio
"probatzera goazen".
Herri kirolen xarma
horretan omen zen,
ekiogun orduan,
sega sartu zuzen,
lehiatu behar bada
lehiatu gaitezen.**

Aitor Mendiluze

**"Entrenatzeko tokia
bilatzea da zaila,
baserrietan belar
bolak egiteko makinak
erabiltzen direnetik"**

bai. Bakarrik, orduan ez zela likidorik isurtzen zelaira, simaurra botatzen zen. Gainera urtean bi aldiz moztzen zen belazea, eta gaur egun lau aldiz igual, eta belarra zenbat eta gehiagotan moztu orduan eta xamurragoa izaten da. Segare ere aldatu egin da: orain 80 zentimetro

ditu, eta orduan 60 zentimetro. Ni Eleuterio Tapiarekin-eta aritu nintzen ikasten, eta orduan sega haiekin maila txikiagoak egiten ziren, asko agoantatuta. Zaila da orduko garaiekin konparatzea, belarrak asko egiten du, eta sega ere ezberdina zen.

■ **Gizartea kaletartu egin da. Gaur egun segan jarraituko duenik aurkitzen erraza al dago?**

Segalari berriak sortzea bada zailagoa, baina bestalde, joan deneko boladan kaletar jendea sartu da segan. Entrenatzeko tokia bilatzea da lehen baino askoz konplikatuagoa: baserrietan makinarekin belar bolak egiten direneko honetan, segalari bakarrak ez du nora joanik. Belar bola batek 800 kilo inguru pisatzen ditu. Zuk ekitaldi bakoitzeko bi edo hiru belar

**"Gure erronkak dira
gazteak erakartzea,
eta beste herrialdeek
bezain azkar eta ondo
moztzen ikastea"**

BIZITZAREN PASARTEA

Nire lehenengo desafioa Rezo ataundarraren kontra jokatu nuen, eta galdu. Oraingo proba errebantxa zen. Hasteko bi ordu falta zirela beroketak egiten ari ginen, korrika, eta mendi kaxkoan topo egin genuen biok. Koadrilan, biotako inor ez eskakeatzeagatik-eta, 10na mila duro jokatuak genituen. Hura ni baino zaharragoa zen eta diru gehiago zeukan. Gainera seguru zegoen irabazi egingo zidala aisa (gero ez zen horrela tokatu baina), eta esan zidan: "nahi baduzu diruarena utzi egingo dugu; jendeak badaki bakoitzak bere onenak emango dituela, guk ere badakigu, eta hori nahikoa da". Harrituta gelditu nintzen, zer erantzun ez nekiela. Proba hasi beharra zegoen eta azkenean baiezkoa edo ezezkoa ez genuen erabaki. Beraz, proba bukatuta lehendik agindutakoa eman zidan. Baina dirua jokatu ez bagenu ere, lehia benetakoa izan zen.

bola egin ditzakezu, ez gehiago, eta gaur egunean makinari deitzen zaionerako 30-40 bola egin behar izaten dira, bestela baserritarrarentzat ez baita errentagarria. Orduan, nola ametituko zaitu baserritar batek, bi belar bola egiteko? Guk egiten duguna da 6-7 lagun bildu, eta hartara ordu eta erdian askoz gehiago ebakitzen dugu. Gainerakoan oso zaila da. Eta makinaz gain, pentsa leku ordekan

industriak eta eraikuntzak zer abiadura hartu duen... non jardunik ez dago.

■ Gazteak erakartzea falta omen da...

Hor daukagu erronka latza, erreleboa prestatzen. Adibidez, datorren urtean Euskal Herrian antolatu behar da Nazioarteko Lehiaketa, eta zirkuitu horretan hasi ginenak bagabiltza antolatzeke gogoz, baina gainerakoan... Tira, gazteak badatoz, baina beste ikuspegi batekin,

uste dut ez dutela berdin bizi. Guk Nazioartekoan aurkitu dugu toki bat, benetan on asko ekartzen diguna. Bi batzarretan izan gara, Bavarian, eta han ere hemengo kezka berdina dagoela konturatu gara. Suitza, Alemania, Frantzia, eta lurralde horiek denak pentsa nekazaritza aldetik zer pisutsuak diren. Baina han ere kezka zabaldu da, jada makinaria hasi baita bere erakustazokak zabaltzen, eta nekazal kul-

tura pikutara joateko arriskua omen dute. Guk naziotasunaren kezka dugu, eta haiek ez dute halako arazorik; baina haien beldurra nekazal kultura galtzea da.

■ **Nazioarteko Lehiaketa, jendea erakartzeko bide bat izan daiteke...**

Ez dakit Nazioarteko Lehiaketak hemen jendea erakarriko duen. Herri kirolen federazioari, behintzat, axola gutxi izan zaio gu harantz joaten garen edo haiek badatozen. Gero hasi dira pixka bat arduratzen, eguna jada gainera datorrelako. Diru asko behar da antolatzeko, gu ari gara batera eta bestera mugitzen, baina zaila dago. Igual jendeak ez dio ikusten guk aurkitzen diogun balioa: Nazioarteko Lehiaketa horietan herri bezala agertzeko aukera dugu, beti euskaraz hitz egiteko aukera dugu, ikurriña jartzen dugu... Politikoen irudirako ere mesedetan izaten da, alegia politika ez dela aitzakia guri ez laguntzeko. Antolakuntzan Tiroleko bertako lehendakaria dago; Ibarretxe bera segan aritu zen behin, eta herrietako diputatu, lehendakari eta kargudun denak bildu ziren.

■ **Beste tokietan nola bizi dituzte Nazioarteko Lehiaketak?**

Han mila lagun inguru biltzen dira. Turismoa erakartzeko ere aprobetxatzen dute, desfileak ere izaten baitira, bakoitza bere herrialdeko jantziekin eta musikarekin. Hemen Behobia korritzera ateratzen direnak bezalaxe ateratzen da han jende asko segan: probatzera animatu eta sartu zelaira! Gero elkarte txikietan ere biltzen dira; kuota ordaindu, eta elkarte bertakoei urtero antolatzen dituzte lehiaketak, afariren bat edo beste ere bai... ez da hemen bezala.

■ **Han arazorik izan duzue euskaldun bezala agertzeko?**

Inongorik ez. Zazpi urteotan milaka jendeak ezagutu gaitu, eta jada oso jende gutxi galdetzen digu nongoak garen. Antolatzailerek, berriz, Euskal Herritar

ARGAZKI ZAHARRA

Nazioarteko Lehiaketan, Baiersbronn-en (Oihan Beltza), 2000. urtean. Taldekako bigarren postua lortu zuten.

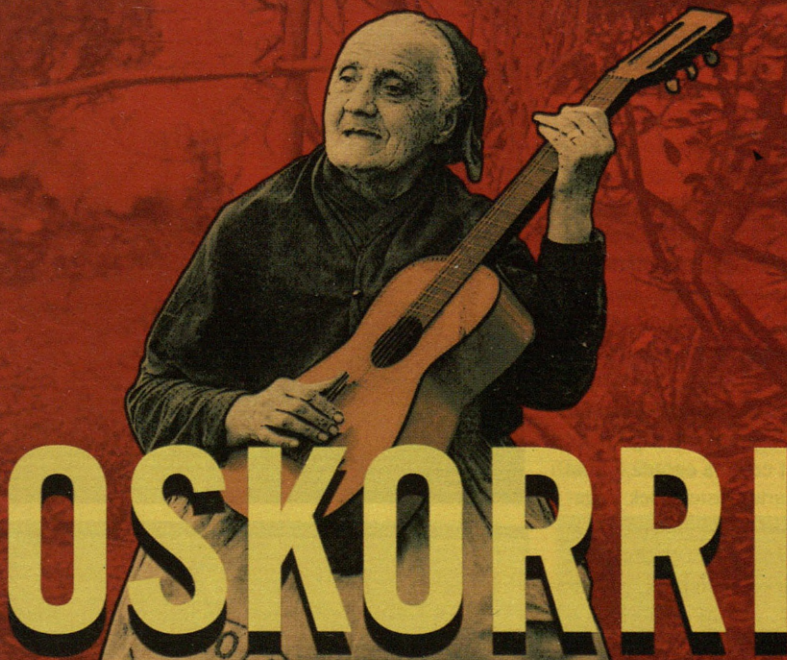
bezala har zaitzaten, gauza bat da garrantzitsua: gaiari buelta gutxi ematea. Eta adibide bat jarriko dizut: Finlandian geunden. Goizeko 9etan (lehiaketa goi-

prentsan sekulako zarata ateratzen dugu, eta azkenean lortzen duguna da antolatzailerek susmo txarrak hartu eta kontrako jarrera hartzea, badaezpada. ●

zeko 10etan hastekoa zen), gutako bat etorri zen, esanaz: "piper potoa jarri dute". Nola moldatu guk hura? Itzultzaile bat bage-nuen, eta hari azaldu genion ez ginela identifikatuta sentitzen bandera horrekin, eta abar. Bere bidez antolatzailerekin hitz egin, eta ez zioten inportantzia gehiegirik eman non-bait, eta jarri egin zuten. Gainera, noiz jarriko, eta proba hastear zela! Orduantxe jaitsi zuten piper potoa eta ikurrina igo. Guk mementoan ere ez genion inportantziarik eman, ez ginen txaloka hasi. Halako xehetasunekin, askotan

ARGIA ren eskutik

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

Hondarribiko Hondartza Polikiroldegian - maiatzaren 18an - 22:00etan

Laguntzaile:

euskadirratria

euskadigaztea

radioeuskadi

radiovitoria

E Z P A

PRINTZA

INTERES
IRAUNKORRA

Joseba Balerdik "Jakín" en honakoa idatzi zuen:

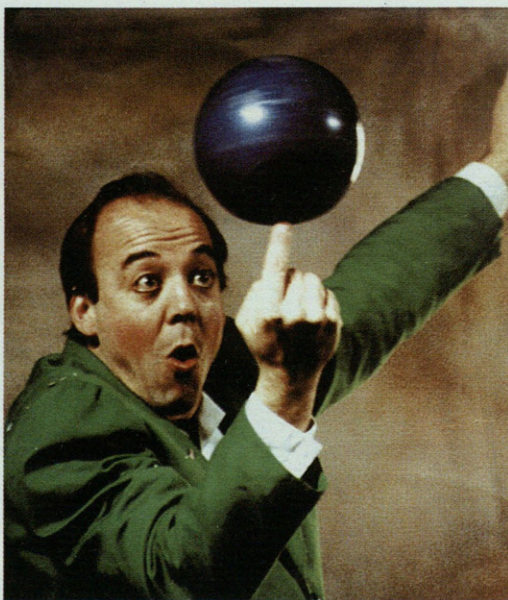
" (...) Ondo dago Gasteizko Artium hau zabaltzea, baina gero jendea bertara hurbiltzen ez bada? (...) Zaila da oso artearen gestioa, are zailagoa arte garaikidearen kasuan, eta oraindik askoz ere zailagoa arte garaikidea, *a priori* horretan interes gehiegirik ez duen gizartearekin uztartu behar denean gestio horren emaitza nagusia lortzeko. Azken Aste Santura begiratzea besterik ez dago: Baztan aldea jendez gainezka, nahiz eta museo handirik ez izan bertan; Bilbon, berriz, hotelak aurreko urteetan baino beteagoak -eguraldia ere hobeia izan zen- baina Guggenheim museoak askoz ere bisitari gutxiago (...) Guggenheimen bilduma iraunkorra gutxi gorabehera lehengoa da (...) eta ezinezkoa da aldi baterako erakusketa espektakularrak egunero antolatzea. (...) Bilboko Guggenheim Museoari nekeza gertatzen ari zaio bisitariei nolabaiteko interes berezia sortuko dien zerbait topatu eta prestatzea (...). Eta Guggenheimi hori gertatzen bazaio, zer ez ote zaio gertatuko Artiumi? Nahiago nuke erabat erratua egotea, baina orain arte Gasteizkoek iragarri dituzten aldi baterako erakusketak ez dira etxafuegoak botatzeko modukoak, eta bilduma iraunkorra azken hamarkadetan Arabako Foru Aldundiak osatu duena da. Baliotsua, dudarik gabe, baina izango al da nahikoa Artium bezalako proiektu bati eutsi ahal izateko? (...)".

ALTZÜRÜKÜKO PASTORALA

NIKO Etxartek idatzi du uztailaren 28an eta agorrilaren 10ean Altzürüküko herriak taularatu duen "Ürrütiko Jauregiko Peirot" pastoral. Idazteaz gain, Etxarte kantaria prestatzeaz arduratuko da, obraren errejenta Altzabehetiko Jean Pierra Rekat izango delarik. Pastoralak 17 jezkaldi eta 7 abesti izango ditu, eta beraz, hiru ordu inguru iraungo du.

ZIRKOAREN JAIALDIA

BIGARREN urtez jarraian antolatu du Biarritz kultura elkarteak "On s'appelle on s'fait un cirque" izeneko zirko jaialdia. Hilaren 17an hasi eta 22a arte burutuko da Miarritzeko hipodromoan paratuko den karpa erraldoian. Zirko modernoa eta tradizionala, biak ikusi ahal izango dira bertan. Horretarako hainbat konpainia gerturatuko dira egun horietan bertara. Besteak beste, "Pagnozzo" zaldi zirkoa ikusi ahal izango da 19an, eta Ezeq Le Floc'h konpainiaren malabarismo eta musikako "Trois" ikusgarria ikusi ahal izango dira.

MANIFESTA 5, DONOSTIAN

JOAN den astean sinatu zuten Manifesta Nazioarteko Fundazioak, Eusko Jaurlaritzak, Gipuzkoako Diputazioak eta Donostiako Udalak 2004an Donostian Manifesta 5 ekitaldia burutzeko hitzarmena. Aurten Frankfurturten egingo da Europako arte garaikidearen biurteko hori eta jada hurrengoa Donostian egiteko akordioa sinatu dute. Euskal erakundeek 1.350.000 euro emango dizkiote Fundazioari eta biurteko hori kudeatuko duen Kultura Garaikidearen Nazioarteko Zentroari. Jaialdiak ehun egun iraungo ditu eta artista gazteentzako plataforma sortzea, arte adierazbide berriak bul-tzatzea eta eztabaida sortzea du xede.

JARDUNALDI ESZENIKOAK

NAFARROAKO Unibertsitateak "Antzerkia

H I T Z B I T A N

- Josu Landaren adierazpenak dira honakoak "Euskaldunon Egunkaria"n bilduak: "Ez da nahikoa istorio irakurgarria idaztea, ekarpena egin behar da".
- Karmele Aranburu aktorearen ustez, "ikusleak Euskadin adeitsuegiak dira". Hitzok "El Mundo" egunkarian eginiko elkarrizketan esan zituen.
- Jose Angel Irigarayk honakoa zioen "Deia"n: "Poesian osagaiak beti dira berak; harilkatzeko modua da aldatzen dena (...). Errepikapena ez da errepikapen hutsa; beti aurreratzen da".

L A K

JOSEBA OLALDE

eta Arte eszenikoak eta musikalak” izeneko jardunaldiak antolatu ditu hilaren 16an hasi eta 18a bitarte. Arte eszenikoen finantzazioa, zuzendaritzaren alderdiak europar antzerkian edota musika eta komunikabideak gaiak jorratuko dira bertan.

ZINEBI-REN ATERALDIAK

ZINEBI, Bilboko Nazioarteko Laburmetraien eta Zinema Dokumentalaren Jaialdia lehen aldiz irten da atzerrira, 43 urtetan. Joan den astean Berlinen izan zen, bertako Institutu Iberoamerikarrean atzerabegirako bat eskaintzen. Ondoren, Australiara eta Dominikar Errepublikara joango dira Jaialdiko ordezkariak.

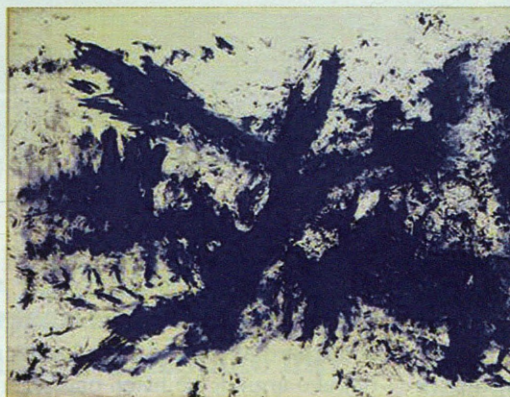
PARISEKO ARTE ADIERAZPENAK

HIL honen 28an irekiko ditu ateak “Paris: arteen hiriburua, 1900-1968” erakusketak Gug-

IZENEN ARTEA

Izenak daude modan artearen esparruan. Lehenengo Artium-eko zuzendariaren izendapena izan zen. Zalaparten ondoren, Javier González de Duranak bertako zuzendaritza onartzea erabaki zuen, Bilboko Rekalde aretoa urtetan kudeatu ostean. Gero, Miguel Zugazak Bilboko Arte Eder Museoko zuzendaritza utzi eta Madrilgo El Pradoko kudeaketari ekin zion. Bere lekua bete du Bilbon Javier Viarrek, urtetan Museoko patronatuan egon ostean. Arte lanak baino gehiago ari dira mugitzen arte gizonak. Hala izan beharko du gainera. González de Duranak aitortu duenez, ez baitago museoko zuzendari izateko ikasketa ofizialik. Eta ofizioa esperientzia bidez soilik ikas baitaiteke.

genheim Bilbao museoan. Bertan, XX. mendeko lehen zazpi hamarkadetan Parisen pintura eta eskulturan egin ziren lan adierazgarrienak bilduko dira, eta baita hiria aldatu zuten gertaerak ere. Erakusketa irailaren 3an itxiko da.

LUGENHEIM BILBAO MUSEOA

MIKEL MARTINEZ

■ Lutxo Egia.

IZENAK

Lutxo Egiak “Paperezko Hegazkinak” bere bigarren nobela plazaratu du Susa argitaletxearen eskutik.

Txillida-Leku Museoa 2002ko Europako Urteko Museoa aipamena jasotzeko hautagaien artean aukeratua izan da. Albiste hau idazterakoan oraindik jakiteke zegoen aukeratutako 35 museotatik zeinek jasoko zuen azkenean aipamena.

“36’ko Gudaldian Su-Izki-latuko Idazle Gazteak” izeneko liburuak plazaratu berri da. Liburu horren egileak dira, besteak beste, “Latxaga”, Andoni Kortajarena, Amale Arzeluz eta Paul Atutxa. Bertan jardun dira baita ere Mari Karmen Garmendia Kultur Sailburu ohia eta Jose Antonio Ardantza lehendakari ohia. Liburuak gudako idazle gazteak ditu hizpide.

Alaitz eta Maiderrek “Aus-kalo” izeneko hirugarren diskoa kaleratu dute.

ALBERTO ELOSEGI

■ Alaitz eta Maider.

- Jose Ignazio Telletxea Idigoras historialariak zera esan zuen “El Pais”en eginiko elkarriketan: “Bizitza laburregia da nahi dudana historia guztia aztertzeke”.
- Gorka Urbizuk “Euskaldunon Egunkaria”n: “Internetetik kantak jaistea ez da hain txarra. Nik talde berriak ezagutzeko erabiltzen dut. (...) Hori taldearentzat ere ona da. Ezberdina da pirateoaren kontua. (...) Galera handiak eragiten ditu pirateoak eta kontzientzia falta dago. Euskal musika, adibidez, garesti dagoela iruditu lekiok norbaiti, baina disko baten atzean zenbat gastu dauden kontuan izan behar da”.

Maiatzaren 3an zendu zen Jexux Artze. Ez Dok Amairuko kide izandakoa txalapartaren aro berriaren sortzaile nagusietako bat izan zen. Hona hemen Bernardo Atxagak musika tresna horri eta Artzetarren anaia gazteenari eskainitako zenbait hitz.

TXALAPARTA ETA HERIOTZA

Garai bateko kanposantua, Andoainen, elizaren muinoan bertan zegoen, eta hantxe eman zioten lurra 1969. urtean Rikardo Arregi gazteari. Bazihoan zere-
monia bukatzeraz, eta, bat batean, Belko-
ain mendiko baso barrutik sortuta bezala,
egurrak egurra jotzean egiten duen soinu
zerrenda iritsi zitzaigun belarrietara.
Batzuetan, estutu egiten ziren zerrenda

ipuinetako amandreek umeeekin erabil-
tzen dituzten zilar edo urre izpiekin.
Geroago etorri ziren albisteak: egur soi-
nua zeukan tresnari "txalaparta" esaten
zitzaiola, eta Artze anaiak izan zirela tau-
maturgoak, heriotza hurbilaren zama
arindu eta, elizan eskatu bezala, bihotzak
goraka jarri zituztenak.

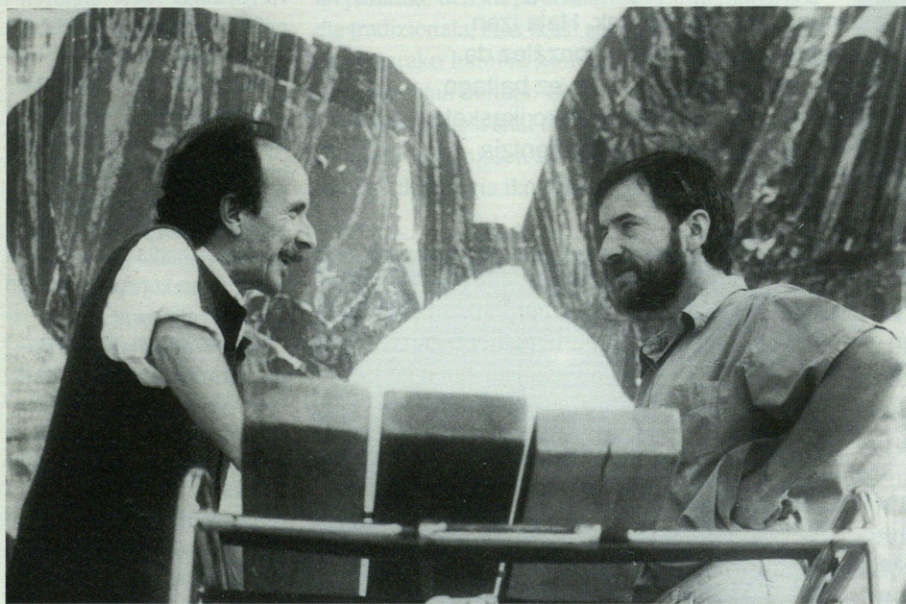
Txalapartak bide luzea egingo zuen
hurrengo urteetan. Andoaingo kanposan-

nahasteko berezko dohainik, baina bere
ibilera oso desberdina izango zen Artze-
tarrak izan ez balira; ez balute izan, bi
anaiak, Rikardo Arregiren hileta egunean
erakutsitako fedea eta gogoa. Beraiek
aldatu zuten txalaparta tokiz, beraiek
kokatu zuten beste adierazpen sistema
batean; beraiekin bete zen tradizio esan-
guratsuaren lelo nagusia: "Sar dadila
ardo berria zahagi zaharretan". Labur,
poesia berezi bat erantsi zioten tresnari;
metafisikoa, neurri handi batean.

Hamaika aldiz ikusi genituen Artze-
tarrak jotzen. Bat iheska; bestea harrapa-
ka; bat alde, bestea aurka; bat dantzan;
bestea, tinko. Batzuetan, biak bateratuz,
oihal mehe bat osatzen zuten soinu
zerrendarekin, eta bazirudien orduan uda
betea zela eta erreka bazter batean zapo-
ak kantuka eta abistuka ari zirela; lokar-
tuta gelditzen ginen oihaltan hartan bilduta,
zapokumeak berak bezala agian, eta ez
ginen mugitzen harik eta kolpe ozen
batek esnatzen gintuen arte.

Hil da Artzetarren anaia gazteena.
Berari lurra eman behar zioten larunbat
arratsalde berberean, bagenbiltzan lagun
batzuk Arabako herrixka batean barrena
eta bospasei gaztetxo ikusi genituen
estalpe batean bilduta. Adineko beste
pertsona gutxi batzuk ere bazeuden ingur-
ruan. Eguna hotza zen, zerua goibel
zegoen. Hotzagoa eta goibelagoa irudi-
tzen zitzaigun gainera guri, albiste txarra
jakinda. Bat batean, Rikardo Arregiren
hileta hartan bezain ustekabea, egurrak
egurra jotzean egiten duen soinu zerren-
da zabaltzen zen gure inguruan. Estalpeko
gaztetxoak, Jexux Artze ezagutu ere egi-
ten ez zutenak, baina haren ondorengoak
ezinbestean, txalaparta jotzen ari ziren.
Egun goibel eta hotz hura argitu egin zen
apur bat: airean, hausterrarekin nahastuz,
hausterraren aurka, zilar eta urre izpiak
zebiltzan orain, ipuinetako amandreek
umeeekin erabiltzen dituzten berberak.

◆ BERNARDO ATXAGA

■ JosAnton Artze eta Jexux Artze.

hartako tarteak; bestetan, zabaltzen: estu-
tzen zirenean, zaldi hotsa entzun ahal
zen; zabaltzen zirenean, norbait ari zela
deika iruditzen zitzaigun, eta halako
molde bereziz non, hilobi ingurutik
mugitu gabe, urruneko paisaje batean
sentiarazten gintuen, edota beste denbora
batean.

Joaldi hark amaiera eman zion hileta
gogoangarriari, zeinetan, ahots urratuz,
Gabriel Arestik "tximeleten" poema ede-
rra irakurri baitzuen, eta denok etxeratu
ginen zeremonia bukaera hartan bekokia
zipriztindu izan baligute bezala; ez haus-
terrarekin, aldiari zegokionez, baizik eta

tuan azaldu eta handik oso gutxira, apar-
teko garrantzia hartu zuen Ez dok Amai-
ru taldearen ikuskizunetan; segidan,
abangoardiako musikaz arduratzen zen
Italiako argitaletxe baten onespina lortu
zuen; aldi berean, bere sortaldi berria
ziurtatzen zuen "errettratoa" egin zion
Remigio Mendiburu eskultoreak, eta Bil-
boko Arte Ederretako museoan kokatu
zuen, kubistek pintatutako gitarra eta
arrabiten ondoan. Gerora ere, fortunak ez
zion bizkarrik eman: tresna ezaguna eta
erabilia bihurtu zen Euskal Herri osoan.

Perkusioaren alorrekoa izanik, txala-
partak bazuen, noski, beste soinuekin

A N G E L L E R T X U N D I

Zarautzen bizi den idazle honen obran, narrazioak gailentzen dira azken hamar urteetan. Literatur emaitza hauek gauzatu bitartean baina, literaturaz hausnartzeko pausatu da idazlea. "Mentura dugun artean" saiakera (Alberdania) pausaleku horren emaria da.

"IDAZLE BATEN KONPROMISOA BERE OBRA DA"

ALBERTO ELOSEGI

■ "Entsegua eleberrian integratzeaz hitz egiten dugu; alderantzizko bidaia gutxiago egin da, ordea".

Mentura dugun artean" liburua Claudio Rodríguez *in memoriam* eskaintzarekin hasten da. 1999an zendu zen Zamorako Claudio Rodríguez poeta. Urte asko dira Orioko idazleak poeta zamorarra ezagutu zuela. Adiskidantza polita landu zuen berarekin: literaturaz, ardoaz edota, oro har, bizitzari buruzko solasaldi asko izan omen zuten elkarrekin: "Poeta eta lagun handia izan zen niretzat. Sarrerako eskaintza omenaldi txiki bat da, ez bakarrik nik ezagutu nuelako, baizik eta Euskal Herriko beste hainbat idazlerekin ere harremanak izan zituelako; Mikel Lasarekin, kasu. Claudiok, aukera zuen bakoitzean, Espainiako Hizkuntza Akademian edota bere kasa parte hartzen zuen ekimenetan, eus-

kal literaturaren eta euskal poeten alde ahalegintzen zen". Anjel Lertxundi, berri,

■ **"Mentura dugun artean saiakera, azken hamar urteotako nire esperientzia literarioaren hausnarketaren zati handi bat da"**

literaturaz hausnarketa egiten ahalegindu da bere azken liburuan.

■ **Non edo nola kokatzen duzu liburu hau zure ibilbide literarioan? Zer da berau?**

Aurre kalkulu handirik gabeko liburu bat da. Irakurritako, pentsatutako eta idatzitako gauzez ohar askotxo nuen. Inoiz sorkuntza lanetan ari zara, eta behin batean, halako egunkari batean, horretaz idatzi zenuela gogoratzen zara. Orduan, idazki haren erabilera egiten duzu. Hala izanik ere, niri ez zaizkit gustatzen kazetaritzan argitaratutako lanak eta bildumak, besterik gabe, liburu literario gisan agertzea. Liburu batek lanketa berezi bat eskatzen duela pentsatzen dut, kazeta batek ematen ez duen lana exijitzen du. Hau da, formatu bakoitzak bere legeak ditu. Orduan, kasu honetan, pixkanaka-pixkanaka, bilduak nituen materialak eta esku artean nituen argitaratu gabeko oharrak eta testuak taxutzen eta osatzen eta

■ “Idazle profesionala naiz, idaztea profesioa izan gabe”

Irudika dezagun, une batez, euskal literatura pintura baten gisara. Nola ikusten du Anjel Lertxundi idazleak bere burua margo horren barnean?

Galdera zail samarra da, erantzuteko poesia egin beharko bainuke. Demagun, egunero itsas aurretik ibiltzen naizelako eta itsasoaz gozatzeko aukera dudalako, itsasoak dituen urdin ugari horiek, urdinaren ugaritasun horretan -urdin-berde-gris-urre- dagoen aberastasun eta aniztasun hori, ikusten ditudala: horiek nahi nituzke agertu euskal literaturan, eta halaxe irudikatu nahi nuke neure burua ere bertan.

■ **Poesia idatzi gabe bere poetika erdietsi duen idazlea zara, agian?**

Zeuk diozu: agian. Ahalegin handia egin dut, behintzat, neure poetika bat sortzen edo itxuratzen. Memento honetan, irakurle batek nire liburu bat zabaltzen duenerako -nahiz eta liburuak arras ezberdinak izan- nire estiloa, nire jarduteko modua berehala identifikatzen duela uste dut. Nire azken liburuetan batez ere badaude, nolabait, poetika baten zantzuak. Eta hori inportantea iruditzen zait.

■ **Zergatik ez duzu poesia idatzi, ordea?**

Ziur asko, nire temperamentu kognitiboa eta nire prozedura mentalak narratiboak direlako poetikoak baino. Eta jokabide horietan edozein ideia bururatzen zaidanean, ideiak literarioki abian jartzen ditudanean, berehala espazio eta denbora batean kokatzen ditut, hau da, narratzen hasten naiz. Zer egingo diogu, bada? Nire pertzepzio literarioa, nolabait, gehiago da narratiboa poetikoa baino, nahiz eta poetika bat lantzen ahalegintzen naizen.

■ **Nola idazten du Anjel Lertxundik, errito gisara, apika?**

Nik esan ohi dut, idazle bat bere lanetik biziko ez baldin bada ere -eta euskal literaturan gehienok ez gara lan honetatik bizi- lan honetatik biziko balitz bezala lan egin behar duela, seriotasun guztiz. Orduan, nire idazteko modua, nolabait, modu diziplinatu bat da, ordu dezente eskatzen duena. Nik neronek ordu asko eskaintzen diot idazteari, nahiz eta ordu horiek askotan etekin handirik ematen ez duten. Nire idazle lanaren ezaugarrietako bat diziplina dela esango nuke. Idazle profesionala naiz, idaztea profesioa izan gabe ●

lotzen joan nintzen -niretzat, literatura muturreko hainbat gauza lotzeko eta erlazioatzeko abilitatea ere bai baita- eta ia-ia, berez osatuz joan den emaitza bat da. “Mentura dugun artean” saiakera, azken hamar urteotako nire esperientzia literarioaren hausnarketaren zati handi bat dela esan daiteke.

■ **Kazetaritza eta literatur hizkuntzak gero eta hurbilago omen daude elkarrengandik. Biak bereiztearen beharra aipatzen da. Iritzi horretakoa al zara?**

Bi kontu ezberdinak daude hor: idazkera eta generoa. Sarritan, idazkeraren aldetik, eleberri bat irakurtzen ari gara eta ez dakigu erreportaje luze bat irakurtzen ari ote garen. Generoarena beste gauza bat da. Alegia, prentsarako iritzi artikulua bat eta saio literario bat bi gauza desberdin dira. Hori azpimarratu nahi dut. Nik saio literarioa egin nahi nuen, eta saio literarioak prentsak ematen ez dituen baldintza batzuk eskatu dizkit. Hori da lehenbiziko ezaugarria, prentsak askoz lehenago agortzen eta azkarrago erretzen baititu material horiek, saio literario batek suntsigarritasun horri eutsi egin behar dio, nolabait.

■ **Zentzu hertsian harturik, haurtzaro-**

ra bidaiatu duzu, baita geografikoki ere. Saioa izanagatik literatura egin duzu, xarma literario bat eskaini duzu.

Askotan, entsegua eta pentsamendua eleberrian integratzeaz hitz egiten dugu; horrelako eleberri mordo bat egin da. Alderantzizko bidaia gutxiago egin da, ordea, narrazioa saiora ekartzea, alegia. Nik halako saio bat egin dut, narratiba entseguan integratzeko saio bat burutu dut, entseguaren lagungarri eta entseguaren literaturtasunaren alde desberdinak erakusteko aldera, nolabait. Uste dut, kasu honetan behintzat, ekarpen horrek mesede egiten diola liburuari.

■ **Literaturarako eremu konkretu bat**

□ **“Literaturak nekez ematen ditu erantzunak, askatzailea izatekotan, horretan da, galderak egiteko gaitasunean”**

aldarrikatzen duzu. Letren errepublikaren eremu horretan maxima bat gailentzen da: munduaz pentsatu mundua pentsatzeko?

Sorkuntza lan orok inguratzen gaituen mundua bereganatu behar du; idazleak, inguratzen gaituen errealitate hori hartu eta dituen armekin -bere baliabideak, ahalmenak, jakinduria eta ezagutzak- bere artegintzan murgildu eta

mundu hori azaltzen ahalegindu behar du. Mundu hori esplikatzen ahalegintzen den neurrian, mundu ulergarriago edo eskuragarriago bat eskainiko du. Hori da idazle batek duen konpromiso nagusia, idazle baten konpromisoa bere obra da.

Horrek ez du esan nahi, idazle horrek, hiritar den aldetik, beste konpromiso batzuk ez dituenik, eta ez du esan nahi ezta ere bere obrarekin duen konpromisoa medio gizartearekin konprometitzen ez denik. Baina konprometituko da bera bere obrarekin konprometitzen den neurrian. Haratago joan daitekeen beste konpromiso batzuetara iritsiko da, bere lana ahalik eta serioen egiten duen neurrian.

■ **Aurreko maxima horrekin batera topiko bat: “dena esana dago”.**

“Dena esana dago” hori egia balitz, alferrik ariko ginateke guztiok,

beti ari gara zerbait berria esatearen esperantzan. Horrek ez du esan nahi beti zerbait berria esaten asmatuko dugunik, baina esperantza horretan ari gara. Adibidez: Auschwitzen ondoren ez zela posible poesia egitea zioen Adornok. Lehenago ere, Boccaccio hil zenean, halaxe esaten zen. Antzeko zerbait esan zuen Hölderlinek. Gorabehera berdinak azaltzen zaizkigu betiere, baina poesiak iraun egin du eta

poesia eder asko egin da, bai Boccaccio hil ondoren baita Auschwitzten ondoren ere.

■ **Maxima eta topiko baten ostean, gomendio bat: Har dezagun hitza zuhurtziaz...**

...edo beste modu batez esanda, hitza bilakatu daiteke traidore. Baina, hori esaten dudanean ez dut hainbeste horregatik esaten, hau da, hitzak traizionatu gaitza-keelako, aitzitik, guk hitza traizionatu egiten dugulako baizik.

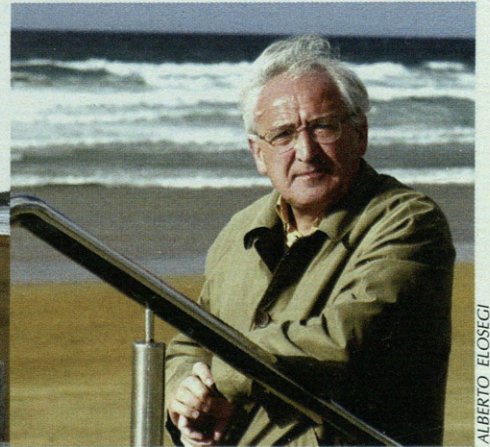
■ **Non edo nola kokatuko zenuke liburu hau euskal literaturan?**

Nire ibilbide literarioaren barruko

Gogoratzen dut, txikitan, irakurtzea denbora galdutzat jotzen zela gure gizartean, eta nik neuk denbora gehiegi ematen nuenean irakurtzen, etxeko norbaitek esaten zidan: “*Ea mugi, zerbait egin behar duzu*”. Irakurtzea ez zen “zerbait egitea”. Heziketa horrek eraginda, oraintsu arte ere, egun osoa pasatzen banuen irakurtzen, ezertxo egin ez izanaren sentsazioarekin bukatzen nuen eguna, zerbait praktikoago egin ez izanaren sentsazioarekin, nolabait.

Horren kontra-edo, denbora erre beharra dagoela ematen du: orduak eta orduak jardun zerbaitetan, lanetik irten eta *footing*

Literatura gutxi batzuen ekimena da, idazleak gutxi gara, gutxi dira irakurleak. Finean, gu idazleok zerbait baldin gara horixe gara, irakurle amorratuak, eta honek, nolabait, irakurtzen ditugun idazleen antzeko zerbait idazteko gai garen edo ez garen erakustera eraman gaitu. Eta, neurri batean behintzat, lan horretan jarri garelako gara idazle; honek dena esplikatzen ez badu ere. Beraz, idazlearen jokabidea muga horietan kokatu beharra dago, eta ez dut uste onik egiten dionik idazlearen jokabideari muga horietatik bere ekin-tza estrapolatzea. Literaturak eragin bal-

ALBERTO ELOSEGI

■ **“Kontenplaziorako dohaina galdu dugu, irakurketa da, agian, gelditzen zaigun alor gutxienetako bat kontenplaziorako”.**

hausnarketa bat bezala kokatzen dut, baita euskal literaturako alderdi batzuez egindako hausnarketa bat bezala ere. Liburuan agerturiko hainbat hausnarke-ten premian gaude, ez hainbeste obra baten hausnarketa baten premian, baizik eta literaturaren beraren hausnarketa oro- kor batenaz. Esaterako, aurrera goaz, baina gera gaitezen paisaiaz gozatzeko edo paisaia badagoen ikusteko, eta gera gaitezen hausnarketa pixka bat egin dezagun.

Alderdi horretatik, liburu pausaleku baten moduan ikusten dut eus- kal literaturaren barnean, hortxe koka- tzen dut. Hau da, idazle jakin bat, kasu honetan ni, niri interesatzen zaizkit hain- bat gauzei buruzko hausnarketa egiteko gelditu egin naiz bide ertzean, sosegu pixka bat hartze aldera.

■ **Hausnarketa horretan, bestek beste, lanaldia eta aisia aipatzen ditu- zu, modernitatearen erronka. Nola bizi dituzu zuk zeuk berauek?**

egiten jardun beharra, eta, horren ondoren, Interneten orduak pasatu beharra. Alegia, inolako tarterik edo betarik gabe jardun, bost segundo gelditu gabe esateko: zertan ari naiz? Gure gizarteak kontenplaziorako dohain hori erabat galdu du -edo galduta dugu- eta beharbada, irakurketa da geldi- tzen zaigun alor gutxienetako bat konten- plaziorako. Irakurleak gutxienez liburu-

din badezake, maila pertsonalean eragin dezake, literaturak eragin badezake ira- kurlearen barne muinetan eragin dezake, baina eragiten duenean, eragiten duen bakarra galdera da. Literaturak nekez ematen ditu erantzunak, eta zerbaitetan askatzailea izatekotan, horretantxe da, gal- derak egiteko gaitasunean.

■ **Azkenik, arestian aipaturiko “hara- tago joan daitekeen kon- promisoaren bidean”, askatasuna helmuga eta abiapuntu gisara erreibi- ndikatzen duzu, menturaz.**

Gizarte bat solidaritatea, justizia eta askatasuna erreibi- ndikatzen ari denean, baina solidaritatea, justizia eta askatasunik praktikatuta gabe, ez dut uste erreibindikapen horiek lortzerik daukanik. Abiapuntua eta helmuga bera dira justizia, solidaritatea eta askatasuna. Abiapuntuak eta helmugak biek bat egiten dute baloreen gorabeheretan, nire ustez, abiapuntua eta helmuga ezin dira bereizi. Askatasuna askatasunez sortzen da ●

◆ **MIKEL ASURMENDI**

□ **“Abiapuntuak eta helmugak biek bat egiten dute baloreen gorabeheretan, abiapuntua eta helmuga ezin dira bereizi”**

ren bidez -poema baten bidez, esaterako- bere espiritua prestatu egiten du konten- plaziorako, eta zorabiozko gure mundu moderno honetan, niri behintzat, inportan- tea iruditzen zait, kontenplaziorako gaita- sun minimo bat gordetzen ahalegintzea.

■ **Literatura burtsa bailitzan ere iru- dikatu duzu. Zaila al da, hartara, lite- ratura bere horretan ekimen askatzai- le izatea?**

Zorigaiztoak markatutako pertsonaiak ditu protagonista Vaivenen azken lanak. "Murphy gainetik kendu ezinda" gertaera ilunenek alde umoretsua izan dezaketela defendatzen duen komedia da. Euskaraz eta gaztelaraz estreinatu berri dute Donostiako Antzoki Zaharrean.

GURINAREN ALDETIK ERORTZEN DA BETI

DANI BLANCO

■ Aktoreek aipamen berezia merezi duté lan honetan; izan ere, beraiek sortutako egoeretatik gorpuztu da obra osoa.

Inoiz ez al du zure etxeko telefonoak jo justu komun ontzian esertzera zindoazen mementoan? Denbora luzez geltokian zain egon ostean zigarro bat piztea erabaki duzun unean ez al da autobusa orduantxe iritsi? Zenbat aldiz bota du sekulako erauntsia preseski autoa garbitzea erabaki duzun egunean? Askok gertaera hauek kasualitateari egozten dizkioten arren, bada eguneroko zorigaizto txiki hauen atzean gure ulermenetik at dagoen legedi unibertsal bat dagoela defendatzen duenik. Bigarren taldea osatzen dutenek, gainera, badute eredu bat: Murphy. "Gauzak gaizki atera badaitezke, gaizki aterako dira" dio, hain zuzen, Murphyren lege garrantzitsuenetako batek.

Vaivenek egunerokoan hondamendi

pertsonalez inguraturik bizi diren bedera-tzi pertsonaien gorabeherak dakarzkigu bere azken muntaian. Taldeak, dena den,

■ **Vaivenek eguneroko hondamendi pertsonalez inguraturik bizi diren bederatzi pertsonaien gorabeherak dakarzkigu bere azken muntaian**

Murphyren legeen irakurketa erlatibistari erreparatu nahi izan dio batez ere: "Murphyren legeetan interesgarriena Murphyren legea bera gaizki atera

badaiteke gaizki aterako dela dioen hura da. Nire ustez bizitzan komenigarria da dena erlatibizatzea, baieztapen handiek oker handietara eramaten baikaituzte", dio antzezlanaren zuzendari Santiago Sanchezek. Aktore zein zuzendari laguntzaile lanetan aritu den Olatz Beobidek ere Murphyren legeek interpretazio zabala baimentzen dutela iritzi dio: "Nahi duzun guztia egin daiteke haiekin. Maiz kutsu negatiboarekin ulertu izan dira, baina, muinean, umore ikaragarria dute".

Ikuskizuna ezustean eszenatoki gainera erortzen den argi foku batekin hasten bada ere, taldeak halabeharraren gaia haratago eraman nahi izan du, pertsonen harremanen, bakardadeen eta afektuen esparrura, alegia.

■ Nor zen Murphy?

Murphyren legeen jatorria ez dago batere garbi. Legendak dioenez, 1949an Ameriketako Estatu Batuetan NASArentzat lanean ari zen Edward Murphy izeneko ingeniari batek "gauzak gaizki joan badaitezke, gaizki joango dira" oihukatu zuen esperimentu batean pieza batzuk beti gaizki funtzionatzen zutela ohartuta. Handik aurrera bere lanki-

deak "Murphyren lege" gisa izendatzen hasi omen ziren egunero jazozen zitzazkien oker ekidin ezinak. Ordutik, hamaika argitalpen egin da lege hauen inguruan. Hona hemen lege ezagunenetako batzuk: "Tostada beti gurinaren aldetik erortzen da", "egin barre, bihar okerrago izango da eta" edo "Ezer ez da dirudien bezain erraza" ●

Kafe baten inguruan sortu zen "Murphy gainetik kendu ezinda" egiteko ideia. Vaiven proiektuaren sortzaile Ana Pimentak eta Santiago Sanchezek patuaz hitz egingo zuen komedia bat egiteko gogoaz zuten, eta hala, "La Coraje", "Crí-

osatuta, gainera, prozesu guztia oso gertutik jarraitzen dugu".

AKTOREAK SORTZAILE.

Vaivenen azken lana sormen prozesuari dagokionean nahiko berezia da. Izan ere, aktoreak izan dira prozesu guztian protagonista, euren sortutako

egoera eta pertsonaietatik abiatuta gorpuztu baita ikuskizun osoa. Santiago Sanchez zuzendari valentziarra eskarmentu handikoa da inprobisazio bidezko antzerki sormenean eta beraren bitartez aktore taldeak bide berri horretan murgiltzeko beta izan du. Ander Elizondok idatzitako testua lan prozesu horren emaitza izan da: "Aktoreen inpultsoetatik sortzen da guztia. Testua abiaburu izan beha-

rrean beranduago heltzen den fruitua da", Sanchezen esanetan. Olatz Beobidek aitortu duenez, sormen prozesu hura luze eta intentsiboa izan zen aktore taldearentzat: "Lehenengo hogeitaz egunetan ikastaro trinko antzeko bat egin genuen. Egia esan hasiera nahiko traketsa izan zen, ez baikeunden ohituta horrela lan egiten. Santiagoren ereduak ulertzeko denboratxo bat behar izan genuen".

Aktoreek eginiko inprobisazio guztiak bideoan grabatu zituzten, ondoren, bertatik erabilgarria iruditzen zitzaizkien materiala hautatzeko.

□ **"Murphy gainetik kendu ezinda" galtzaileen komedia bat da, desesperaziotik oso gertu dauden pertsonaiei buruzko antzezlan**

menes del Corazón" edo "Lotsa gabe" aurreko lan arrakastatsuetan egin zuten bezala, ideia hura gauzatzeko beharrezko ekipoaren bila hasi ziren: "Guk horrela funtzionatzen dugu", dio Ana Pimentak, "ekoizpen etxea eratu genuenean argi genuen guk nahi genituen gaiak landuko genituela. Behin beharrezko lan taldea

KOMEDIA GRISA. "Murphy gainetik kendu ezinda" galtzaileen komedia bat da, desesperaziotik oso gertu dauden pertsonaiei buruzko antzezlan. Oscar Terol, Aitor Gabilondo, Nagore Aranburu, Patxi Perez eta Olatz Beobide dira hauek gorpuzten dituzten aktoreak (Ana Pimentak Beobideren lekua betetzen du gaztelerazko bertsioan).

Murphyren jarraitzaile sutsu bilakatu

www.kaixo.com

■ Santiago Sanchez, aktore eta zuzendaria

"Euskal Herrian egiten den antzerkia interes handikoa da"

Valentziar hau 1981.ean hasi zen profesional gisa antzerki munduan, berak sortutako L'Om taldean. 1986an Els Joglars talde berritzailearekin aktore lanetan murgildu zen. Ordutik aktore eta zuzendari lanetan dabil konpainia ezberdinetan. Zuzendu dituen azken lanen artean dira Bertolt Brechten "Galileo" eta L'Om konpainiaren "La mujer invisible". Arrakasta dastatzeko aukera "Imprebís"ekin heldu zitzaion, inprobisazio huts den ikuskitunarekin, alegia.

■ Valentzian zein irudi du euskal antzerkiak?

Interes handiko antzerkia denaren ideia zabaldua dago. Badaude ikuskitun bat aurkezten duten bakoitzean ikusmina sortzen duten taldeak, Ur edo Tanttakaren kasuan bezala. Legaleón, Vaiven edo Taun Taun bezalako taldeak ere ezagunak dira han. Nire ustez oso oreka interesgarria dago hemen sorkuntza bera, sorkuntzaren sustapena eta proiektuak gauzatzeko aukeren artean. Gainera, hona etorri garen bakoitzean

antzerki gosea duen publikoa topatu dugu.

■ Azaleko antzerkia ugaltzen ari ote da?

Ez dut uste. Egia da hor badagoela telebista bezalako gaitz endemiko bat, etengabe audientziak neurtzen eta fenomenoak sortzen dabilena. Honekin guztiarekin gizartea ergeltzen saiatzen ari dira. Hala ere, egoera honen aurrean zein aldetan jarri nahi duzun erabaki beharra dago. Niri esperientziak esan dit sakontasun handiko lanek ere ikusle asko erakartzen dutela. Jendeak denetarik ikusi nahi du.

■ Enkarguz lan egin duzu Vaivenentzat. Jada taldeak ez al du zentzurik?

Talde lanak beti izango du zentzua. Egia da antzerkia eta industriaren arteko uztarketak ekoizpen etxeen fenomeno sortu duela. Hori ez zait berez txarra iruditzen, baldin eta formula huts bilakatzen ez badira. Niri lan bat eskaintzen didatenean, gainera, elkartrukatzeko gisa hartzen dut, ez enkargu gisa. Oso aberasgarria da giro ezberdinetako jendeak elkarrekin lan egitea ●

DANI BLANCO

den pertsonaia ikuslearen eta eszenategiaren arteko horma apurtzen du emanaldiaren lehen minutuetan. Honek tostada itxurako esku-programa airera jaurtitzeko proposatzen dio publikoari, Murphyk aurreikusi bezala tostada mantekilaren aldera eroriko dela frogatzeko. Gainontzeko pertsonaiek euren bizitzako pasarte ezberdinak erakutsiko dizkigute, giza sentimenduen puzzle bat osatuz. Etxe zuloan porno bideoak etengabe ikusten dituen etxeakoandrea, lanik topatzen ez duen neskatila eta gizonekin ezer jakin nahi ez baina hauekin maitemintzea ekin ezin duen emakumea dira protagonistetako batzuk. Salamancatik Euskal Herrira etorkizun bila etorri den gazteak ere Txomin Artolaren "Goizeko euri artean, guardasolarik gabe, eskuak saketan pena bat bihotzean..." kantatzen du, amak "badaezpada ere" euskara irakatsi izanak bizitzan gehiegi lagunduko ez diola konturatzen hasia den bitartean. Murphy zeharka azaltzen da guztien bizitzetan.

Pertsonaia ezberdinen joan etorriak eta denbora zein espazio aldaketa azkarrik errazteko Jose Ibarrolak eszenogra-

fia eta jantzi neutroak sortu ditu, ikuslearen irudimena gehiegi ez mugatzeko xedearekin. Rafa Mojasen argiztapenak eta Iñaki Salvadorrek sortutako doinuek giro ezberdinak sortzen laguntzen dute.

Ikuskizunak komedia kutsua duen

DANI BLANCO

arren, ikuslearen irribarrea ezerosotasunaren adierazle bilakatzen da maiz, gai gogorretatik arinetara oharkabean jauzi egiten duelako antzezlanaren argumetuak.

Egungo umoreak pertsonaia bakoitzaren atzean dagoen gizakia ahazten duela uste du obraren zuzendariak: "Telebistak umoreari buruzko klitxe bat sortu du, nire ustez parodiatik gertuago dagoena komediatik baino".

Vaivenen azken lanaren sormen prozesua batez ere gazteleraz gauzatu da, eta hortaz, euskarazko bertsioak izaera propioa izan zezan, ahalegin berezia egin behar izan du Nagore Aranburuk. "Euskara ikuslearengana gerturatzeke tresna gisa erabili nahi izan dut. Itzulpena ez da beste munduko gauza, ez bainaiz filologoa, baina antzerkia ezagutzen dut eta, beraz, ikuslearentzat arrotza den hizkuntza ekiditen saiatu naiz", dio.

Behin estreinaldia eginda antzezlanaren Euskal Herrian zehar aurkezteko asmoa du Vaivenek, nahiz eta oraindik ez duten emanaldien data zehatzik ●

◆ AINARA GURRUTXAGA

Gizonezkoen begiak zituen hizpide Alkorta ale hartan. Ale berean ordea, Gipuzkoan unibertsitatea ezartzeko beharraz mintzo zen hainbat.

Unibertsitatea eta kristalezko begia

Euskal unibertsitatea egundaino ez da ametsen erresumatik lurrera jaitsi, baina euskaldunok aspalditik biziki nahi izandako desira dela ezin ukatu, 1972ko udaberrian ZERUKO ARGIAk plazaratzen zuen editorialean ikus daitekeen bezala (ikus Hemeroteka). Haatik, urrun samar sumatzen zen amets horren lorpena, eta haranzko bidea nonbaitetik hasi beharra zegoenez, pragmatikoki ekin ziotenekin bat zetorren gure aldizkaria: Gipuzkoak izan zezala nola halako unibertsitate zentron bat, bederen! Dena dela, bazen euskal irakurlearen arreta piz zezakeen gai gehiagorik ere, jakina, eta horien artean norberaren edota besteen gorputz atalei zegokiena ez zen atzean geratzen. Eta, hain zuzen, horiei buruz idazten hasi zen, astero, Alkorta, doi-doi editorialaren behe aldean.

ALBERTO ELOSEGI

zen Alkorta: "Betaurreko urdiñekin bagabiltza, urdin ikusten ditugu gauzak; beltzekin, beltz. Baiña gauzek ez dute beren kolorea aldatu.

Zenbat lepo hainbat aburu? Zenbat belarri hainbat begi: bi, sudurraren alde banatan bat".

Nolanahi ere, izan, baziren ezberdintasunak, eta haiexek nabarmentzeari ekiten zion jarraian: "Batzuk begiurdiñak dira; gaztain kolore dituzte bestek; beltzak, gorriak... Bai, gorriak eta malkotsuak, beti negarrez ari diran hoietakoak. Eta ez da politikako kontua; alegia, gorriak beti kejaka ari dirala. Ez".

Zein ote zen, bada, arrazoia? Antza denez, hurrengoa: "Begiekin gizonaren barrena adierazten omen dute".

Baieztapen guztiek behar dute bere frogar, ordea, eta hona hemen artikulugileak aurrekoari erantzen ziona: "Erbiak begi biziak ditu eta

GIZONAREN IKUSMENA

Aste hartan, begiei egokitu zitzairen, gizonzkoen begiei. Zergatik bereizten ote zuen gizonzkoen eta emakumezkoen ikusmena ahalbidetzen duten organo horien artean, misterio izaten jarraitzen du niretzat. "Gizonak Begiak" zeritzan bere artikulua. Eta "begiz ikusten dugu", argitzen zuen, has-teko. "Lehen, gaizki ikusten zutenek ez zuten senda biderik, ez onik. Gaur egun, metrotara mandoa ala sasia den erabaki ezin duan ehiztariak ez du halako problemarik. Begilariengana joaten da, 'ondo ondo ez ditut bereizten urrutiko gauzak' azaltzen dio, begilariak aztertzen du, 'zuk honelako kurpillak behar dituzu'... eta egiña: betaurrekoak jaztean konturatzen da ez zala ez mando eta ez sasi ehun metrotara iruditzen zitzaion zerbait beltzazka hura, baserri bateko agurea baizik".

Behin betaurrekoen abantailak garbi utzirik, arlo filosofikoagoetan murgiltzen

■ Artikuluan gizonaren begietan, bere barrena ikus daitekeela esaten zen.

zeruko
ARGIA

PIARRRES ANDIAZABAL

Euskerazko liturgiaren arnas eta eragile

NON ZER

- UNIBERTSITATEA 2 gaurerako
- DESARROLLO (DESARROLLO) 2 gaurerako
- GIZONAK BEGIAK 2 gaurerako
- GIZONAK BEGIAK 2 gaurerako
- GIZONAK BEGIAK 2 gaurerako
- GIZONAK BEGIAK 2 gaurerako

■ Unibertsitateaz

Arano, 1972-V-21

Berri aipatua izan da Gipuzkoan Unibertsitate kontua. Baiña, gaur maiatzak 12, egunerokoek gure zalantza gehitu egin dute eta nondik nora jo ez daki-gula gelditzen gera. Irugarren "Plan de Desarrollo"ri zergatik ezezkoa eman dioten adierazten digute Kortasetako gipuzkoarrek. Unibertsitate-terik sartzen ez delako eman omen diote ezezkoa Plan osoari. Baiña emengo egunerokoek agindua zeukaten egun batzuk lehentxeago gaur ukatzen den Unibertsitate ori. Carro Blanco-ren itzetan oinarritzen ziren ortarako. Emendik Unibertsitate eske joan zirenei emandako erantzunean ain zuzen ere (...) ●

bera ere bizkorra da benetan. Behiarenak haundiak dira, paketsuak: iñorri gaitzik egin ezin dion aberea bai da. Bixigiek ur gehiegi edaten dute begietan su piska bat azaltzeko; zabalik eukiaz ere lo daudela dirudite. Eta hala egongo dira gaiñera. Katuak aldakorak ditu. Jenioaren gorabeheretan ez da makala bera ere! Gizonak? Hogeï gizon hartu eta ia abere guztien begiak gogoratuko zaizkigu. Honek txikiak eta erdi itxiak, txerriaren antzekoak. Eta ziur asko gizon txukuna izango da. Horrek biziak, disdiratsuak...; ez esan barruan kopatxo batzuek ez dituenik. Hark haundiak, batera eta bestera nekez ibiltzen diranak, ederrak... Begi sakonek, bekainpeko hobietan sartuak daudenak, errespetua sartzen digute: 'Zer ote du gizon horrek?'. Urruti urrutitik

■ Gerokoaren gero obeatzen ametssez

Editoriala, 1972-V-21

Gipuzkoan ez dugu oraingoz Unibertsitatetik. Euskalduna are gutxiago. Ez dirudi, gaiñera, atzaparretan dugunik ere. Ez bata eta ez bestea. Alaz guziz ere, ortan amets egin behar dugu eta ortan saiatu. Ez da aski amets egitea. Gure oin nagi eta makal auei aurrera eragin behar diegu aldapan gora, sastraka artean. Erri osoak egin behar duen lana da, gaiñera. Ez dezagun uste batpatetan iritxiko dugun zerbait dugunik. Eta lortuko bagendu ere, ez al gintuzke esku-utsik atxikiko? Goialdera egin

behar diren eskabideez gaiñera beharrezko zaigu giroa ontzea. Garai batean baiño lan gehiago egiten da irakasle eta ikasle artean euskal-kultura arloan. Ortaz ez dago zalantzarik. Bada kezka beterik bizi danik, ez gehiegi noski, bai Iruñen, bai Bilbaon eta bai Donostian. Ez goi-maillako ikastexetean bakarrik. Baita behe-maillakoetan ere. Iriburuetan ez ezik, baita errixketan ere. Pozgarri zaigu ziñez. Kezka ori aunditzen saiatu behar dugu, orde. Ez dedilla piztu dan su ori bertan behera itzal, indartu dedilla baizik (...) ●

■ Gipuzkoak unibertsitate bat behar zuela aldarrikatzen zen ale hartan.

garbi-garbi ikusten dutenak ba dira. Gaez ere bai. Eta baita nundik zer arrapatuko arin eta argi dakustenak ere".

BEGIARI HORTZAKA

Honaino azpimarratutako guztiagatik, gizonetako zein emakumezkoen buruz ari zela esan zitekeen. Baina jarraian esaten zuenagatik, ez dirudi inolaz ere hori horrela zenik: "Andrearengan ikasi dute beren begiak pintatzen; ez betazalak eta bekaiñak bakarrik: begi berak ere bai. Ez dira makalak apaingarrietan!".

Irakokizun hori egin eta gero, baina, den-denok dauzkagun begien inguruan ziharduen, besterik gabe: "Begiak ezin

dira ikutu; edozer huskeriak haserraten ditu; nahiko da haize hotz bat, zakartxo bat... Berehala mintzen dira".

Eta segidan, honako pasadizo hau kontatzen zuen: "Gertatua: Taberna batean gizon bat erronkan ari zan: 'Zue-tako inork begiari hortzaka egin ezetz hogeï hogereleko'. 'Hik ere ezetz!'. Begi postizoa atera zuen bere tokitik eta hortzaka egin zion. Jendeak parre. 'Ta? Orain beste begiarekin ere gauza bera egiten badut?'. 'Tira, tira! Hik gezurrezkoak ahal dituk bi begiak ala?'. Hortz postizoa atera zituen ahotik eta beste begiari hortzakatxo bat egin zion. Horrelakorik!" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Deustoko unibertsitarioak txalo-bideetan

Anjel Lertxundi, 1972-V-21

Hildakoekin ez du inork agintzen. Hildakoekin ez du politikak agintzen. Ezta komertzioak ere. Egina eginda dago eta esana ongi edo gaizki esanda. Zorionez, heriotzak ekin-tza eta esan guztien sasiak eta gaizki-pentsatuak erretzen ditu. Heriotzak historia dakar. Eta gaur, Deustoko unibersitatean zenbait ikasle gazte eta langile eguneko idazleen zenbait ideia -Jainkoa, gizartea, aberria, ekonomiko egiturak, t.a.- aztertzen hasi direla jakin dudanean, poza sentitu dut, nola ez, gure ikasle gazteak lan serio batean murgiltzeko prest daudela ikustean. Eta gehiago, lan hauek ez dituela inork egin ikustean. Bainan -zergatik ote du gure herriko hauzi bakoitzak bere 'bainan' madarikatua?- gure arteko egoera hain nahasia dagoela ikustean, kontraesan etengabeetan bizi gerala sufritzean, eta lehenari gutxi begiratzen diogula konturatzean, gure literaturaren eta gure herriaren historiaz ezagutzen ditugun hutsuneak sakondu eta argitu behar ditugula pentsatu dut (...) ●

Elkarrizketak, denbora-pasak, ibilaldiak, umorea, erreportajeak, eta beste mila kontu, euskaraz eta astero zure etxean.

HEGO EUSKAL HERRIAN
104 €

- Urtean 46 ale
- *Larrun* pentsamendu aldizkaria hileror
- *Euskal Kulturaren Urtekaria*
- Dossier bereziak, mapak, gidak...
- Eskaintza bereziak

IPAR EUSKAL HERRIAN
126 €

● %25eko beherapena

- Ikasleei
 - Euskaltegietako ikasleei (lehen urtean)
- *Beharpenaz baliatzeko, matrikula agiriaren kopia bidali behar da.*

HARPIDETZA EGINEZ GERO,
OPARI HAUETAKO BAT AUKERA DEZAKEZU
(x batez markatu)

ARGIA ASTEKARIA HILABETEZ DOAN
EZAGUTZEKO AUKERA ERE ESKAINTZEN DIZUGU

HARPIDETZA ORRIA

- ☐ Bai, ARGIA hilabetez doan jaso nahi dut
- ☐ Bai, harpidedun izan nahi dut

Izen deiturak:

Helbidea:

Posta kodea: Herria:

Tel./Faxa: e-posta:

N.A./I.F.K.: Jaioteguna:

Ordainketa mota (markatu x batez):
(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Bankuz ☐

Transferentziaz KOMUNIKAZIO BIZIAGOA S.A.L.ren kontura (ARGIA) ☐

Banku edo aurrezki kutxa:

Titularra:..... N.A./I.E.K.....

Titularraren telefonoa:..... Titularraren helbidea:

Entitatea [] [] [] [] Sukurtsala [] [] [] K.D. [] [] Kontu zenbakia [] [] [] [] [] [] []

DATA:

SINADURA:

Harpidetza-orri hau bete, tolestu, zela jarri eta bidali (ez du seilorik behar) edo internetez www.argia.com orrian eskaera eg

ARGIA Harnidetza Sola • Tel. 943371545 • Fax 943361048 • www.argia.com • e-posta: harnide@argia.com

A S T E K O L I B U R U A

ARREBA TXIKI BAT IZATEAREN ALDEAK

**ARREBA TXIKI
BAT DUT.
ETA ZER?**
"Txiliku"
ELKAR
31 orrialde
5,25 euro

Zortzi urtetik aurreragoko irakurleei zuzenduta dagoen Elkar argitaletxearen "Eta zer?" sailak, pertsona batek besteekiko izan ditzakeen ezberdintasunak azaldu ohi ditu, beti ere haurra delarik pertsona ezberdin hori. Oraingoan, arreba bat izan behar duela jakiten duen ume txiki bakar baten gogoetak dakartza kontura, Jokin Mitxelenak marraztu eta J. M. Olaizola "Txiliku"k idatzitako "Arreba txiki bat dut. Eta zer?" kontakizunaren bidez. Arreba txikiaren esperoan dagoen ume hori oso kezkatuta dago, Manueltxok esan dionetik ederra erori zaiola

gainera, neskak tuntun hutsak direla eta erabat gogaigarriak. Gaiztakeria asko egiten omen dizkiote bere neba gizarajoari, eta akabua, jolasten ere ez omen dakite. Beraz, kasurik txarrean ere, hobe du anaia txiki bat izatea. Ondotxo jakin behar du Manueltxok zertaz ari den, berak badu arreba bat-eta, baina zoritxarrez gure umeak ez du aukerarik, gurasoekin klinikara joan eta jaioko zaion arreba ikusi egin baitu hango telebista kaskar batean. Gauzak horrela, bere amarengana doa galdetzerara, ea ez al duten hobe, arreba txiki hori ekarri beharrean, etxerako katu bat ekartzea...

▼ Egileari Galdezka

"Errege izatetik bigarren izatera doa jauzia"

J. M. Olaizola "Txiliku"

■ Zein da "Eta zer?" sailaren helburu nagusia?

Pertsona guztiak ez gara berdinak, eta haur handiak eta txikiak, berritsuak eta lotsatiak, lodiak eta argalak daude. "Eta zer?" sailaren asmoa haurren desberdintasun horiek markatzea da.

■ Zer azaldu nahi izan duzu kontakizun honetan?

Ume txiki batentzat, arreba baten etorrerarekin, etxeko errege izatetik bigarren izatera doan jauzia. Nahiz eta, arreba edo neba izatea, berez, desberdintasun handia ez izan, konturatu nintzen gaur egungo gizartean baduela lehen hainbeste ez zuen desberdintasun bat. Izan ere, lehengo familiak oso handiak izan ohi ziren. Adibidez, gure etxean bost senide izan gara, eta ederki konpondu gara denok, baina gaur egungo familietan oso ohikoa da seme edo alaba bakarra izatea, eta handik denbora batera bigarren bat etortzea. Eta orduan, halako batean, etxeko erregetxoia izan den pertsona horri esaten zaio, bat-batean, bere erresuma zatitu egin behar duela eta beste batekin banatu. Alegia, ordura arte maitasunaren monopolioa izan duen norbait, bat-batean ohartzen da beste norbaitekin partitu behar duela gurasoen maitasuna, eta ez hori bakarrik, baita bere mundu osoa ere: bere etxea, bere ingurua eta berea duen guztia. Eta kezkatu egiten da, jakina. Eta nik hori guztia azaldu nahi izan dut, umore pixka batekin.

■ Gustura gelditu al zara lortutakoarekin?

Oso gustura. Gainera, "Eta zer?" saila argitaletxe elkartuek ateratzen dutenez, euskaraz bezalaxe, katalanez, gailegoz, asturianoze eta Valentziako katalaneraz plazaratzen ditu kontakizunak, eta niri poz handia eman dit beste hizkuntza horietan guztietan nik idatzitakoa azaltzeko bidea eman didalako.

L I B U R U A K

**KARAKOL
TXIKIREN
IPUINAK**

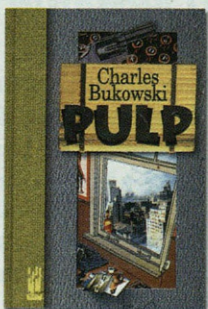
Karlos Zabala
Oiarzabal
GIPUZKOAKO
**FORU ALDUNDIA/
ZARAUZKO UDALA**
67 orrialde

XX. LIZARDI SARIAREN IRABAZLEA

Karlos Zabala Oiarzabalek sortutako "Karakol Txikiren ipuinak" irabazi zuen Zarauzko Udalak 2001 urtean eraturako Xabier Lizardi Haur Ipuin Lehiaketa. Deus ez izatetik munduko gizonik aberatsena izatera iritsi zen gizona da kontaketa honen protagonista. "Karakol Txiki" deitzen zioten horrek, haatik, bazuen kezka bat. Hamairu aldiz ezkondu eta hamairu seme-alaba izan bazituen ere, hamairu emazteak eta hamairu seme-alabak bidali zituen bere ondotik, batzuk neskak zirelako, eta negozioen ardura "neska bati" utzi nahi ez omen ziolako, edota mutilak izanik akatsen bat zutelako. Hamalau-garrenean lortu zuen seme akatsgabea. Baina ez zion jauregitik irteten uzten, eta itxuraz inork senda ez zezakeen tristetiaz gaixotu zitzaion semea.

PULP

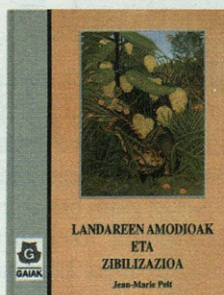
Charles Bukowski
TXALAPARTA
237 orrialde
14 euro

"PULP" EDO NOBELA BELTZAREN PARODIA

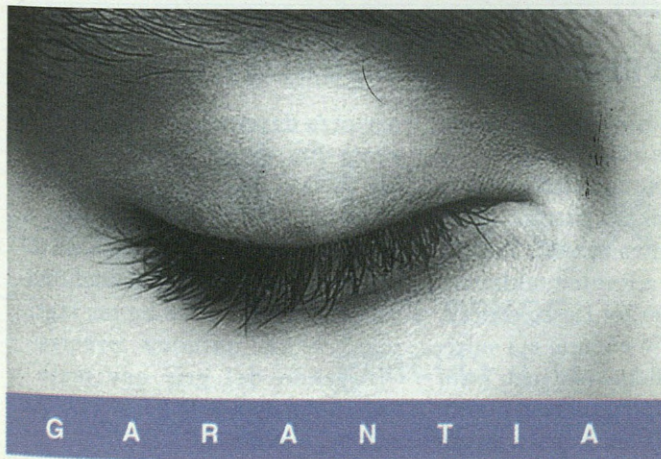
Josu Lartategik euskaratua da Txalaparta argitaletxeak plazaratu duen Charles Bukowskiren "Pulp", nobela beltzaren parodia. Nick Belane superdetektibearen abenturak eta zoritxarrak kontatzen ditu. Hollywoodeko detektibe ospetsu guztien modura, bere bulego-etxea galtzeko zorian dago Nick, zorrez beteta, irabazten duena mozkortzen eta zaldi lasterketetan joaten zaiolako. Emazteak alde egin zion, eta bost emakumeren beharra luke, baina lortzeko esperantza gutxi, galtzaile bat delako. Eta orduan gauzak konpon daitezkeela dirudi, bat-batean bi enkargu lortzen dituelako: Céline idazlea aurkitzeko esaten dio Herio Andreak, eta gainera Txolarre Gorriaren berri eskatzen diote.

**LANDAREEN
AMODIOAK ETA
ZIBILIZAZIOA**

Jean-Marie Pelt
GAIAK
316 orrialde
15 euro

AHANTZIA DUGUN JAKINDURIA GOGORATUZ

Mendebaldeko gehienok dagoeneko ahantzia dugun jakinduria berpiztu nahi luke Ekologiako Europar Institutuko lehendakaria eta Metzko Unibertsitateko landare biologiako irakaslea den Jean-Marie Peltek, Gaiak argitaletxeak kaleratutako "Landareen amodioak eta zibilizazioa" liburuaren bidez. Ba al zenekiten, adibidez, orkideak, intsektuak erakartzeko, batzuetan "mozorrotu" egiten direla, hau da, labeloa sasiintsektu bihurtzen dutela, petalo horrek, eltxo, liztor, euli edo armiarmaren itxura hartzen duelarik, dago-kion intsektuak orkidea ernal dezan? Bada, horrelako gauza asko ikas dezake-zue gizakia, natura eta biziaren arteko aliantza berria erretzen lagundu nahi lukeen Jean-Marie Pelten idazlan honetan.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1^a
Hernani, 4 - DONOSTIA

G A R A N T I A

LIBURUAK

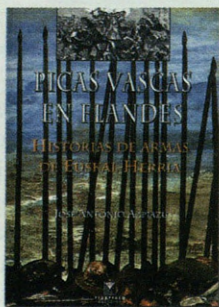
MALA STRANAKO IPUINAK
Jan Neruda
 IBAIZABAL
 164 orrialde
 6,50 euro

JAN NERUDAREN IPUINAK EUSKARAZ

Fernando Reyk euskaratu ditu XIX. mendeko literatura txekiarraren maisutzat hartua izan den Jan Nerudaren ipuinok. Zutabegile politiko eta poeta bezala oso miretsia izan baldin bazen ere, kontakizun hauekin iritsi zuen Nerudak idazle gisa izandako esperientziaren goi maila. Bere amaren heriotzak eta ondorengo bakardadeak bultzatu omen zuten Mala Strana auzoa eta bertako jendearen eguneroko bizitza azaltzen duten ipuin zorrotz eta ironiko hauek idaztera, non gehienetan, kontalaria, ikusten duena jasotzen duen behatzailea baino ez den. Kazetaritzak erakutsi bide zion Nerudari estilo aberastasuna, eta pentsarazi zion bere irakurleengana iristeko bide hobea zela istorioak kontatzea predikuak botatzea baino.

PICAS VASCAS EN FLANDES. HISTORIAS DE ARMAS DE EUSKAL HERRIA
José Antonio Azpiazu
 TTARTTALO
 219 orrialde
 15 euro

EUSKAL HERRIKO ARMAGINTZA

Euskal Herriko armagintza XVI. mendean aztertzen du oraingoan José Antonio Azpiazuk Ttarttalo argitaletxearen bidez plazaratu duen "Picas vascas en Flandes. Historias de armas de Euskal Herria" izenburuko liburuan. Bere gunerik garrantzitsuen Soraluzen izan zuen armagintza horrek, Debako Bailara osoan eta Bizkaiko hainbat herritan ere eman bazen ere. Arma zuri zein su armak egiten zituzten: pikak, kaskoak, gorputz babesgarri arinak, alkabuzak eta mosketeak, eta gero garaiko armadarik indartsuenari saltzen zizkioten, hau da, Espainiako erregearen armadari. Errege Katolikoak, Carlos V.ak eta Felipe II.ak erosi zituzten arma horiek, nahiz zenbait alditan ordaindu ez, José Antonio Azpiazuren lan honek agerian uzten duen bezala.

BIHOTZ XIXTADA
Lili Pisselit & Vanessa Gautier
 GATUZAIN
 29 orrialde
 7,5 euro

GAZTAIN MAITEMINDURIK

Amaia Hennebuttek eta Mirentxu Lakok euskaratu dute "Gaztainen zorionaldiak" bildumako kontakizun hau ere. Gaztain, berez, kortsikarra dugu, hangoak batira bera sortu duten Lili Pisselit idazlea eta Vanessa Gautier marrazkilaria. Baina gure Gaztaintxoren abentura eta pasadizoak kontatzen dituzten istorioak, kortsikeraz gain, bretoieraz eta euskaraz ere plazaratuak izan ohi dira. "Bihotz xixtada" izenburua duen honetan, Gaztain ezertarako gauza ez dela aurkitzen dugu. Lagunak kexu ditu, intxaur partida ere ez duelako batere ondo jokatu, baina Gaztaintxok ezin du ezer egin, bere gelako neskato polit bat gogoratzea ez bada. Izan ere, maitemindu egin zaigu lehen aldiz gure laguntxoak, eta ez du sentimendu hori behar bezala ulertzen.

DISKOA

SUSPIRA... Y CONSPIRA
Doctor Deseo
 GOR
 10 kanta
 15 euro

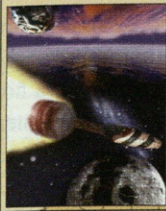
DOCTOR DESEOREN SENTSUALITATEA

Hona hemen Bilboko talde honen Hazken emaitza, "Suspira... y conspira" izenburua daraman Cda. Francisen ahotsak eta gitarrak, Kikeren gitarrak, Josiren baxuak, Txanpiren bateriak eta Raulen teklatuak osatzen duten Doctor Deseo taldeak, amodiotik sufrimendura, eta sufrimendutik amodiora eramango gaitu oraingoan ere, ahazturaren etxera iristeraino, non edozein aterean atzean

heriotza dagoen gorderik. Hamar kanta dira, denera: "Carita de Iluvia", CDari izenburua ematen dion "Suspira... y conspira", "Que no se me escape nada", "La luna lunera (El amor mata)", "En tu casa del olvido", "Hay un tesoro en tus lágrimas", "La química precisa", "Huyendo del gris que mata", "Mientras dure este beso" eta "Au revoir, nire maitea".

SANTURTZI maiatzaren 31 arte
Lehiaketa

"Sarean kontari" ipuin lehiaketa antolatuta dute Santurtziko Udaleko euskara sailak eta udal euskaltegiak. Euskarazko ipuingintza eta interneten euskararen presentzia bultzatzea dira lehiaketaren xede nagusiak. Lehiaketan parte hartu nahi duen orok www.santurtzieus.com-en ditu oinarriak.

ONDARROA maiatzak 19
Haur jaia

Olgetan haur jaiaren barnean, "Morgan Pirata Gaiztoa lapurretan" filma eskainiko dute. Umeei gozokiak lapurtzen dizkien Ingalaterrako Morgan pirata gaiztoa da protagonista. Sarrerako prezioa 4 eurokoa da. **Kafe Antzokia**
18:00

USURBIL maiatzak 25
Kontzertua

"AEKren eskutik" izena daraman ekimenaren barruan, euskarazko kultur eskaintza zabala dago maiatza osoan zehar. Egitarauaren barruan, Selektah Kolektiboa, Koma, Betagarri, Pilt eta Ken7 taldeek eskainiko dute kontzertua. Sarrerak 9 euro balio du. **Usurbilgo frontoia**
22:00

MIARRITZE maiatzak 22
Zirko jaialdia

"On s'appelle ons-fait un cirque" izenburupean Miarritzeko zirko jaialdiaren bigarren edizioa egingo da. Aurtengoan gaur egun zirko mailan egiten diren berrikuntzak ikusteko parada izango da. **Hipodromoa eta Koliseoa**

BILBO maiatzak 21 eta 22
Antzerki topaketak

Eskolen arteko II. Antzerki Topaketak egingo dira. Karmelo, Zamaola, Urretxindorra eta Emilia Zuza ikastolako haurrek hartuko dute parte eskainiko diren antzezlanetan. Sarrera 2 eurokoa izango da. **18:00**
Kafe Antzokia

GASTEIZ maiatzak 19
Dantza

Dantza Zentroen V. erakusketa ikusteko aukera izango da. Jose Uruñulea, Traspasos, Maria Elena eta Tarima izango dira parte hartuko duten taldeak. Landuko dituzten estiloak berriz, klasikoa, garaikidea, areto dantza eta flamenkoa izango dira. **Ibañez de Mauko antzokia**
20:00

URRETXU maiatzak 18
Jaia

Urretxuko Udaleren ekimenez, museoaren nazioarteko eguna egingo da. Hori dela eta, Urretxuko Mineral eta Fossilien Museoak egun osoan zehar ekintza bereziak antolatuko ditu: besteak beste, erakustaldiak, haurrentzako tailerrak... **11:30-13:30 eta 17:00-20:00**

ORDIZIA maiatzaren 24a arte
Erakusketa

Mugerreko Martine Pinsolle artistaren hogeita bost margolan eta hogeit hamarrazki biltzen dituen orofara erakusketak. Lan hauek gorputza dute gai nagusi. Kolorez beteriko eta espresio handiko lanak aurki daitezke bertan. **Barrena kultur etxea**

IRUÑEA maiatzak 18
Antzerkia

Nafarroako Antzerki Eskolak antolatuta duen "2002 Golfos" antzerki zikloaren barruan, Miriam Penelak "Muñeca Brava. Tangos con humor" antzerki emanaldia eskainiko du. Sarrerak 6 euro balio ditu. **Nafarroako Antzerki Eskola**
20:00

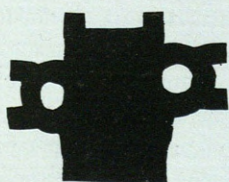

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxazuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

"Woodwardia radicans" itsasertzeko bailara estuetan aurkitu dezakegun garo berezienetarikoa dugu, oso ohikoa da landare hau gure artean, eta bere hosto luzeek gaitasun berezi bat dute.

ITSASERTZ GOZOAN

Woodwardia radicans Euskal Herrian dugun ira edo garo bereziene-takoa izango dela dema egingo nuke. Gutako gehiengoari bezala itsasertza gustatzen zaio eta han bailaratxo estuak nahiago: euria erruz, etengabeko hezetasun oparoa, itzal gozoa, tenperatura aldaketa handirik ez eta, batez ere, hotzik ez. Erreka ondoetako ezponda eta basoe-tako lur azidoetan garatzen da. Adituek diotenaren arabera 400 metrotik gora ez omen dugu aurkituko. Gure arteko garorik garaiena da bi metrotik gora erraz hazi baitaiteke. Gaitasun deigarri bat dute hosto luze

hauek, denboraren poderioz makurtu eta lurra ukitzen dutenean erreboila ezkatatsuak garatzen dituzte eta hortik landare berria sortuko da. Hemen-dik datorkio radicans abizena, haziez gain sustraituz ugaltzeko duen erraztasunagatik. Izena, Woodwardia, XVIII-XIX mendeetan bizi zen T. J. Woodward botanikari ingelesari ohore eginez jarritakoa du. Garo berezi honek mundu mailako interesa pizten du, toki oso jakin batzuetan besterik aurkitzen ez denez arrarotzat jotzen da eta egoera zaurgarrian dagoenez babestuta dago.

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Iktusa da lehenengo heriotza arrazoa emakumeengan eta bigarrena gizonezkoengan. Gai-xotasun honek bizi kalitatea gutxitzen du eta pazienteen %33 aurreneko urtean hiltzen da.

IKTUSA

Espainia osoko adituek hartu zuten parte iazko urriaren 19 eta 20an Espainiako Neurologia Elkarteak antolatutako "Hipertentsio Arteriala eta Garuna" bilera klinikoa. Topaketa iktusaren tratamenduak gaur egun dituen enfoke kliniko eta terapeutiko desberdinetan zentratu zen batik bat, gaixotasun horrek 100.000 pertsona inguru jotzen baititu urtero Espainian.

"Iktusa da emakumetan lehenengo heriotza arrazoa, eta bigarrena gizonezkoetan. Gainera, bera da pertsona helduetan aurreneko ezgaitasun arrazoa edo kausa, iktusa jasaten duten pazienteetatik % 30 ezgaituta geratzen baitira", azaldu zuen Madrileko Gregorio Marañón Ospitaleko Neurologia Zerbitzuko Iktus-talde-

ALBERTO ELOSEGI

ko koordinatzaile Antonio Gil doktoreak.

Gaixotasun horrek dakarren arazo nagusia bizi kalitatearen beherakada da, bai pazientearentzat eta baita bere familia-arentzat ere. Eta, noski, gaixoaren asistentziak dakarren kostu ekonomikoa. Pazi-enteen heren bat aurreneko urtean hiltzen da, eta % 50 bost urtetan. Beste heren batek ezgaitasunen bat jasango du: hemiplejia

(gorputzeko alde bateko muskulaturaren paralisia), hitz egiteko edo ulertzeko ezin-tasuna, edota dementzia baskularra. Iktu-sa da dementziaren bigarren kausa Espai-nian, alzheimer-aren atzetik, iktusa jasan eta 6 hilabetera pazienteen %20-30ak dementzia edukitzen baitu.

Gaitzaren terapiari buruz, eta urte luze-tan garrantzirik gehien gaixotasunaren fase akutuari eman ondoren, egun gero eta gehiago hartzen da kontuan zer gertatuko zaion pazienteari iktusaren ondoren. Ezin-bestekoa da bigarren iktus bat gertatzeko arrisku faktoreak identifikatzea (horretan estatinak edo IECA izenekoak aipatu behar dira ondoriorik egokienak eskain-tzen dituzten botikak bezala).

◆ JABIER AGIRRE

Zakur billanoak eta motxina behiak Karrantzako bailara isolatuan

Karrantzako udalerria Enkarterrietako eskualdean dago. 137.87 Km²-ko azalera du. Bizkaiko eskualderik zabalena da eta abeltzaintza alderdirik nagusietakoa. Karrantzan 16 elizbarruti daude 48 auzoz osatuak. Auzo garrantzitsuenak Kontxakoa da eta bertan dago udaletxea. Karrantza Euskal Herriko maparen ezker aldean hain nabarmen ageri den ertza dugu, garraio bide nagusiei bizkarra emanez isolatua mantentzen da.

Burgos eta Kantabria elkartzen diren tokian dagoenez, inguruko probintziek eragin handia izan dute bertan. Hori guztia dela eta, Karrantzak oso nortasun berezia izan du Euskal Herriko beste eskualdeen aldean.

■ Goian ibilbideko lehenengo bidegurutzea. Behean Enkarterrietako zakur billano beltza.

LIERNI ARRIETA

bbk

Bizkaia **beti** gure **bihotzean**

LIERNI ARRIETA

■ Enbor ipurdia usteltze prozesuan.

ondoren Saltipiñara iritsiko gara. Hemen sarraskijaleen jantokia dago, ondo hesiturik, jendea eta bestelako piztiak hurbildu ez daitezen. Inguruko zeruan hegala zabal-zabal eginda sai arreak hegan dabilta. Zorte pixka batekin sai zuria ere bertan ibil daiteke. Erraz bereiz daiteke hegal zuriekin eta moko horiarekin saiak

LIERNI ARRIETA

■ Bordako teilatua konkistatu dute likenek... baita elurrak ere.

■ Ardi mutur beltz eta zuria

Karrantzako haran isolatuan abeltzainek etxabere bakoitzetik arraza bat sortu dute. Arrazak gizakiak egiten baititu nahiz eta ingurune natural batera moldatuak izan. Hala dio Fernando Orozok ere arrazen definizioan: "Arraza, hala nahi edo ez, gizakiak egin du, nahiz eta inguruak partehartzea izan duen arraza horren hautaketa naturalean". XXI mendearen hasieran gure arbasoek utzi diguten ondarea ezagutu eta baloratu beharko genuke. Montxina behia, ahuntz azpi gorria, karrantzar ardi mutur beltza eta mutur zuria, Enkarterrietako asto eta txakur billanoa ditugu bertako arrazak.

Montxina ganadu suharra dugu, eraso egiten duen horietakoa. Neurri txikikoa eta gaztain kolorekoa. Egoera kritikoan dago. Ahuntz azpi gorria ere egoera kritikoan dago. Garaiera eskasekoak, buru sendo, bekoki zabal eta buztan motz eta arteza dute. Sabelaldea gorria dutelako deitzen zaie azpi gorri.

Karrantzar ardi mutur beltza desagertzeko arriskuan dago, bost artalde besterik ez dira geratzen, guztira 250 buru. Mutur zuria aldiz, arriskutik kanpo dago. Bi ardi barietateak oso ardi bikainak dira esnetarako. Hauen esnea eta latxare-

nak soilik erabiltzen dira Idiazabalgo gazta egiteko. Latxa arrazako ardia baino handixeagoak dira, belarri handi eta eroriekin.

Enkarterrietako astoa, atzerakadarik handiena jasan duen etxeko aberea da, gaur egungo mekanizazioa dela-eta. Egoera kritikoan dago. Altuera txikikoa da berau, gaztain kolorekoa edo beltza.

Azkenik, Enkarterrietako txakur billanoa dugu. Txakur harrapariak dira, behi montxino basatiak harrapatzeko ondo irakatsiak. Ile motz eta gogorrekoak, azal "atigratua" edo "barreatua" dutela esan genezake. Hainbat koloretakoak izan daitezke, zuri, beltz edo gaztain kolorekoak. Oso animalia preziatuak dira, Enkarterrietako Billanoaren Klub Nazionala ere eratu baita ●

LIERNI ARRIETA

■ Zakur billanoa harraparia da.

baino txikixeagoa baita. Hori bai, ahal izanez gero prismatikoak eraman asko laguntzen baitute. Pistatik, ataka eta saiei buruzko informazio panelak ikus ditza-kegu.

Aurrerago egurrezko txabola baten parean harrizko borda bat dago. Borda txiki honek ez du altuera handirik ezta zabalera ikaragarrikerik ere, baina ardiek gustu handiz hartzen dute babeska ekaitza datorrenean. Bizidunek ez dute bordaren barnealdea soilik kolonizatzen teiltatua likenez estalia baitago. Bordaren atzean ardientzat uhaska dago, euri ura biltzen

duen askatik edaten dute ardiek ura.

Pistan aurrera eginda Peñaltako bidea erakusten duen seinalea dago. Berau jarraitu eta Peñaltara iritsi gaitzeko, 1.100 metrotako gailurrera. Pista jarraitu eta zohikaztegia topatuko dugu. Nahiz eta guk txangoa burutu genuenean elurrak lurzorua estali, pistaren alboetara begiratzeko gero lur ilun, kasik beltza ikusten zen. Zohikaztegia, degradatu edo usteldu ezin daitezkeen landare hondakinen metaketa da. Bi faktorek oztopatzen dute ustelketa naturala: alde batetik, jada ibilbidean zehar sumatu dugun azidota-

Bizkaian oso gutxi dira industri jarduerak menperatu ez dituen eskualdeak, Karrantza dugu horietako bat. Haraneko ekonomiak bizimodu tradizionala du oinarri, abeltzaintza da bertako jarduera nagusia.

suneta eta bestetik, hezetasun maila altua. Azidotasun eta hezetasun altuaren ondorioz, giro anaerobikoa sortzen da, hau da, oxigenorik gabekoa. Hori dela eta, metatutako hondar organikoak ezin dira deskonposatu. Zohikaztegi edo turbategiek, garai bateko landareen hosto, sustrai, polen ale eta abar gordetzen dituzte. Hauek aztertuz, antzinako landarediari buruzko informazioa lor daiteke.

Honelako baldintzetan bizitzeko gaitasuna duten bizidunak oso urriak dira. Bertako landare ugariena, sphagnum generoko goroldioa da. Kanpoaldean hazten diren neurrian, beheko aldea hil eta deskonposatzen ez denez, bertan metatzen da turbategia eratuz. Baina ustelketa etena dagoenez, elikagai eskasia dago. Honen aurrean, landare batzuk intsektiboro bihurtu ziren. Adibidez, Drosera rotundifolia landareak, hosto itsaskorrek garatu ditu baldintza estresante hauetan bizi ahal izateko. Hosto horiek intsektuentzako tranpa bilakatzen dira. Droserak, zomorro horietatik bizitzeko beharrezko dituen elikagaiak lortzen ditu.

■ Peñaltako gainera abiatu aurretik aurkituko dugu borda udaberriko azken elur malutek apainduta.

Maldan behera goazela, prismaticoak eskura edukiz gero, xehetasunak argiago ikusiko ditugu. Atzean, Ordunteko mendiak utzi ditugu, aurrean Karrantzako harana dugu, 900 etxalde dituela, belardi eta larreetan sakabanaturik.

Zohikaztegia bisitatu ondoren, itzulera bidean, gorako bidean ikusi gabe utzi dugun Karrantzako paisajea jarri genezake arreta. Maldan behera goazela, prismaticoak eskura edukiz gero, xehetasunak argiago ikusiko ditugu. Atzean, Ordunteko mendiak utzi ditugu, aurrean Karrantzako harana dugu, 900 etxalde dituela, belardi eta larreetan sakabanaturik. Guztira 19.000 behi-buru daude, berau ganadu mota nagusia izanik. Baina, artzaintzak ere badu garrantzia, zazpi mila ale zenbatu dira. Paisaje honetaz gozatuz ibilgailua utzi dugun lekura itzuliko gara.

◆ LIERNI ARRIETA
◆ AINHOA OIARTZABAL

■ Ezkerrean iturburua orbela busti-busti egin nahian eta eskuinean ardi apatxa.

Denbora-pasak

Kike Amonarrizen
Umorea

EDAN DEZAGUN EUSKAL HERRIAREN ALDE

Euskal Herriak zure ahalmen intelektual osoa behar du!

Bufalo taldeak bufalorik mantsoenaren arabera abiadan mugitzen dira. Ehiztarien erasoak jasaten dituztenean, bufalorik mantsoenak eta ahulenak galtzen dituzte lehenik. Ale ahulen galera hau ordea, ona eta osasungarria da taldearentzat, abiada bizkortu egiten baitu.

Gisa berean, giza garunak bere neuronarik ahulenen abiadan egiten du lan.

Alkoholaren kontsumo ondrosoak neuronak suntsitu egiten ditu... neuronarik ahulena ordea!

Hori dela eta, giza garuna gero eta makina azkarragoa eta eraginkorragoa bilakatzen da.

Ikerketa epidemiologiko sakon honen ondorioek garbi asko frogatu dute: asteburuetak parranden eta matematikari, injineru eta era guztietako intelektualen errendimenduaren arteko kausa-ondorio erlazio zuzena dago.

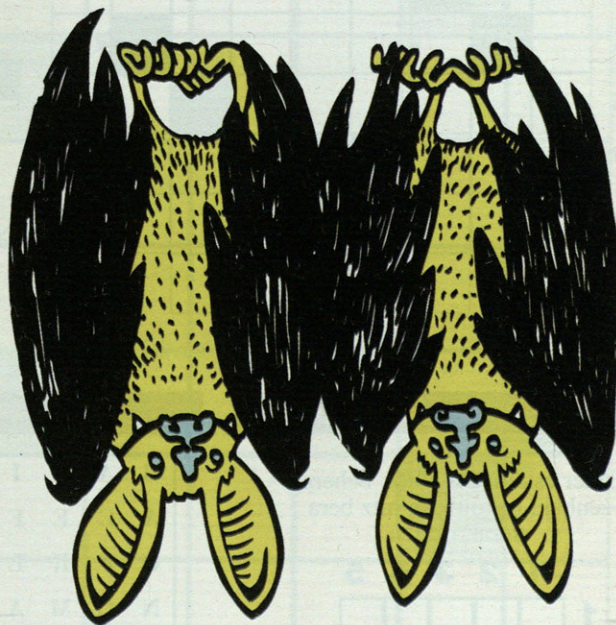
Jakina da bestalde, behin unibertsitetetik atera, bikote egonkorra aurkitu eta lanean hasiz gero, urte gutxitan profesionalei gero eta zailagoa egiten zaiela, karrera amaitu berri duten

MENTXUT MANTXUT
MENTXUT MANTXUT

2AZPIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

ONDOLOIN, EGUZKITZA

Gabonak emateko garaian zenbait drogosok gaineratzen duen leloa, batez ere esaten zaiona filologo edo hizkuntzalaria denean

OHERA HOA? BA, ONDOLOIN, EGUZKITZA!

UNTRANSLATABLE

ikasleen errendimendu maila berbera lortzea.

Ikerketa honen arabera, alkohol kontsumo handiari eusteko gai diren gutxi horiek bakarrik eusten diote ikasle garaian lortutako maila intelektualari. Hau guztia dela eta, dei larri bat zabaldu nahi dizugu: Euskal Herria bere ahalmen intelektual ari da galtzen eta gu ezin gaitezke etxean besoak guru-

tzaturik, ETBri begira geratu.

Bete ditzagun tabernak saldoka, elementuak! Edan ditzagun litroak eta litroak!

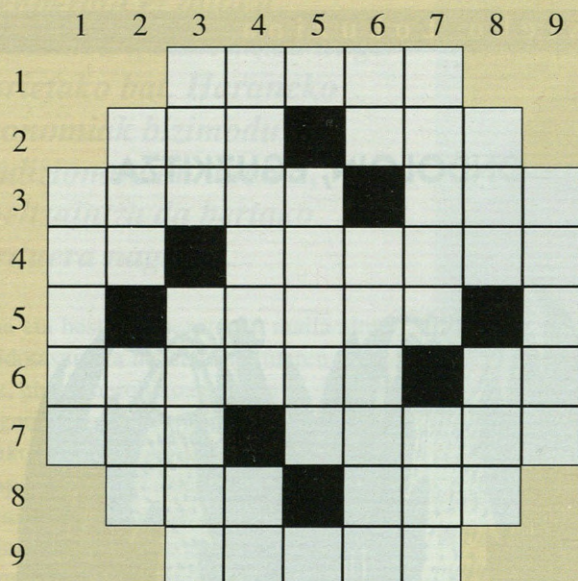
Euskal Herriak, zure ahalmen intelektual osoa behar du eta zuk ezin duzu alferrik galtzen utzi.

Euskal Herriak zure ahalmen intelektual osoa behar du!

Edan ezazu Euskal Herriaren alde!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Emakume izena. 2.- Juntagailua. Infir., opa. 3.- Izana. Hitz, solas. 4.- Galioa. Inbutua. 5.- Iodoa. Fruitu mota. Bokala. 6.- Belardia, belazea. Naizen hau. 7.- Oinarrizko edaria. Auzategia. 8.- Emakume izena. Izaera, nortasuna. 9.- Txukun.

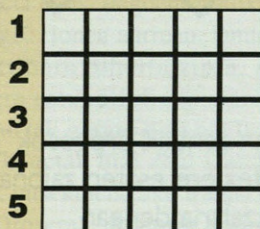
GOITIK BEHERA

- 1.- Egin ezazu. 2. Nafarroako ibaia. Baita. 3.- Arnas ezak hil. Emea gurasoekiko. 4.- Pulamendua. Alderantziz eta haurren hizkuntzan, musu. 5.- Oxigenoa. Neba. Bokala. 6.- Har ezan! Kimatu. 7. Ez hotza eta ez beroa. Zegoen. 8.- Edo. Zein lekutan. 9.- Gaia.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera, zenbaki bakoitzean hitz bera aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Trebea, iaioa. 2. Landare mota. 3. Beltza. 4. Nafarroako herria. 5. Auzi.

Letra Zopa

B	A	D	I	H	S	J	A	H	I	K	P	Z	E	A	B
A	G	E	F	G	E	B	U	E	G	L	O	R	B	D	E
O	P	R	L	J	L	D	I	A	M	A	N	T	E	A	R
N	O	M	A	S	E	T	Z	F	E	M	F	G	N	H	U
I	P	R	K	F	N	B	A	D	O	R	E	X	I	J	N
T	O	P	A	Z	I	O	A	S	O	P	B	U	L	K	A
A	H	E	B	F	O	T	M	F	B	L	I	O	T	U	B
L	I	G	O	D	A	N	O	G	D	A	K	H	K	A	D
P	J	K	L	I	K	I	H	A	E	M	J	I	G	F	E
E	D	A	Z	E	L	J	A	O	I	R	U	K	R	E	M

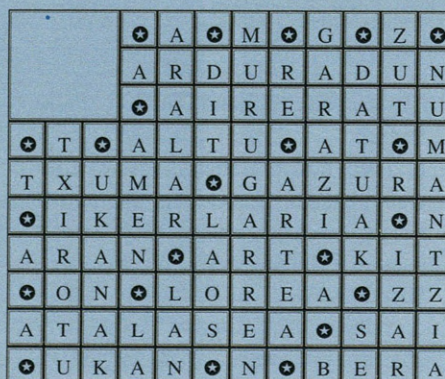
Aurki itzazu 8 mineralen izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

ALDBEJNEDAFONSPL
ZABARSATIBETARAU
HNFLANGABEZIANZX
GAEPKOUUIJHMTABA
OLIMAISGHEKOLDDET
KDLRAPIKLMKIHFGA
JIXBSBAONIJOTURD
EAEUDATLANUGENAL
HRFGIJKMEBXXSBPO
GRNOMPLKF DAGHJIS

8ko txikian

1. Maneiatu. 2. Eraipen. 3. Mahastia. 4. Ahalmena. 5. Gereziak. 6. Zaindari. 7. Eratzuna. 8. Esangura. 9. Ararteko. 10. Goroldio. 11. Bertsoak. 12. Otxalorea.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Maite. 2. Zil. Idi. 3. Mando. Ero. 4. Ai! Ukanak. 5. U. Adina. I. 6. Karena. Et! 7. Ahi. Aieru. 8. Obi. Ari. 9. Epeka.

Goitik behera: 1. Mauka. 2. Zai. Aho. 3. Min. Aribe. 4. Aldude. iP. 5. I. Okina. E. 6. Ti. Anaia. 7. Edena. Era. 8. Ira. Eri. 9. Okitu.

I	Z	E	K	I
Z	A	H	A	R
E	H	U	N	A
K	A	N	T	U
I	R	A	U	N

Hitz Gezidunak

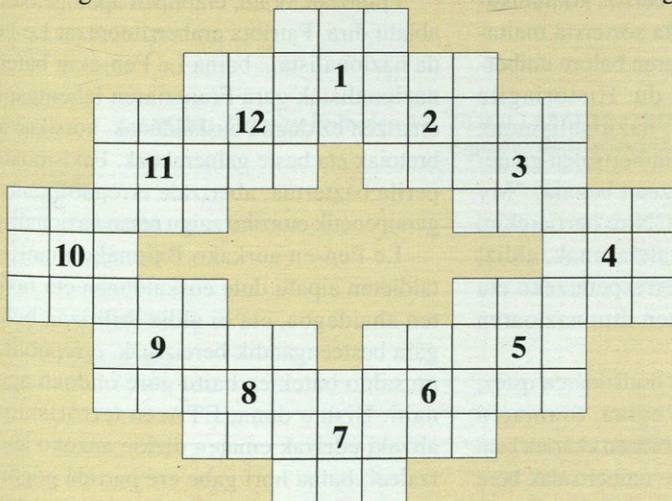

Izena	▼	Bururatu	▼	Manifestazioa	▼	Musika nota	▼	Zikinkeria
Biltokiak		Behargina		Kanpoko langileak		Barre xume		
	▶		▼		▼		▼	
Pertza konpontzaile	▶						Röntgen	▶
Toka, zaizu							Trebe	
Irabazi	▼	Zegoen	▶	▼	Hostoa	▶		▼
Pena-garriak		Deitura			Non atzizkia			
	▶		▼		▼			
Italiako telebista	▶			Peruko biztanle	▶		Kasik	▶
Gizon izena				Ald., egile atzizkia			Daukat	
	▶				Bide	▶		▼
					Bizkaian, ile			
Iparretarrak	▶		Leun ipini	▶			Kontsonantea	▶
Sarrera			Kanpo				Musika nota	▼
	▶			Alaitasun handiko	▶			
				Bokala				
Emaiza	▶				Alderdi karlista	▶	Idi, hitz elkarketan	▶

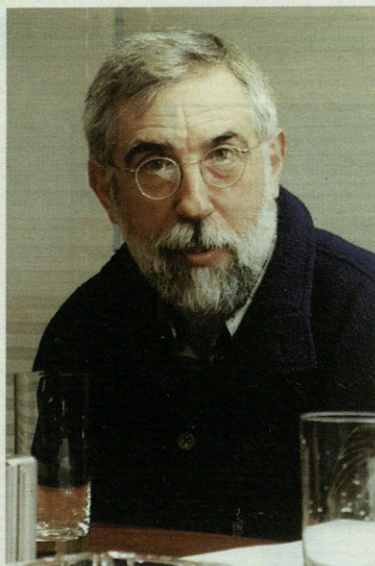
Pertsonaia: Abeslari ezaguna

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Arrain mota
- 2.- Etsaiak
- 3.- Mihise
- 4.- Euskalduna ez dena
- 5.- Eraikuntza materiala
- 6.- Bulka
- 7.- Urtaro bat
- 8.- Frantziako
- 9.- Sumina
- 10.- Azterketa
- 11.- Bisigua
- 12.- Labarra

EMILIO LOPEZ ADAN

ABERTZALEAK ETA NAZIONALISTAK

ALBERTO ELOSEGI

Le Pen bazetorrela eta bazetorrela, jende anitz mugitu da Frantzia eta gazteek ulertu dute demokrazia ez dela berezkoa eta betikoa: historiaren fruitu ahul eta preziatua da, nekez lortua eta aise galtzen dena. Alta, faxismoaren aurkako manifestazioetan Errepublika aipatu da demokrazia baino gorago eta Frantziako hiru koloreko bandera ageri da eskuetan. 1968 ezagututa, orduko agerraldiak eta oraingoak oso desberdinak dira. Behiala, faxismoaren etsai nagusia iraultza sozialista zen, eta ikurrak, gorriak eta beltzak; bestalde, Frantziako jazarrien lagunak nazioarteko beste erreboltatuak ziren, inperialismo kapitalistaren aurkakoak. Orain, berriz, Errepublika Frantsesa defendatu eta goratu da, zuri-gorri-urdina. Gaztedia karriketan, bai, bai internazionalismo iraultzailetik balore nazionalen defentsara etorria.

Horrela, frantses abertzaletasuna berpiztu da.

hark sortu baititu balore horiek eta munduan zabaldu... Frantses abertzaletasuna eta jende-eskubideak gauza bera omen dira, eta Frantzia dugu "La Patrie des Droits de l'Homme" ("Giza (gizonaren) eskubideen Aberria").

Hainbeste garentasun susmagarria da eta, zinez, nazionalismoa zuritzeko estakurua dirudi. Eta ikerle askok argi ikusi eta salatu dute: Frantziako abertzaletasunak hain du kontzientzia ona, non berdin espantsionismo inperial edo kolonialista egin duenean, berdin bertako nazio eta kulturak baztertu dituenen, berdin emigranteen nortasuna apaldu eta mespretxatu dituenen, beti aldarrikatu baitu balore unibertsalen onerako ari zela eta ez du arazo moralik ukan politika zanpatzailea eramateko. Mauka galanta.

NAZIONALISMOAREN KONTUA,

hitz eta kontzeptu politiko askoren arazoa da: beren edukiaz husten dira, laudorio edo irain bilakatzeko. Demagun ezkerreko Euskal Herrian, non zakurrak ere ortutsik dabilzan: "abertzaletasuna", gurea, garbia da, zibilizazio askatzaile zaharberri baten aitzindaria; "nazionalismoa", besteena, frankistena, jakobinoena, guztiz itsusia. Hobe genuke gauzak diren bezala ikustea: edozein nazionalismok nahasten ditu onak eta txarrak, eta norberaren burujabetasuna auzoen errespetuarekin orekatzeko, demokrazia lortu eta mantentzeko bezala, tentuz eta izpiritu kritikoaz ari izan behar da.

Frantzia, orain, erabilpen apologetikotik abiatu dira. Patriota eraberrituentzat Le Pen da nazionalista... baina Le Pen-ekin batera, nazionalistak gara Frantziaren lehentasuna onartzen ez dugun euskaldunak, korsikarrak, bretoiak eta beste gainerakoak. Faxismoaren perila baztertuta, abertzale errepublikanoen garaipenetik etorriko zaigu eraso nazionalista.

Le Pen-en aurkako Baionako manifestaldietan aipatu dute euskaldunen eta faxisten ahaidegoa, eta bi aldiz ibili izan behar gara besteengandik bereiztuak, errepublikano saldo batek ez baitu gure ondoan ageri nahi. Bistan dena, ETaren terrorismoak aitzaki ederrak ematen dizkie auzoko abertzaleei, baina hori gabe ere partida gogorra genuke ●

"Kontuz: frantsesen mundua ulertu behar da, oso berea baita, eta edozeinek daki oso gustukoa dutela "abertzaletasuna" eta "nazionalismoa" bereiztea. Nazionalismoa, ezkorra; abertzaletasuna, baikorra. Nazionalismoa, diote, norberarena gurtzeko jarrera bortitza da, beti xenofobia non ez den arrazista, atzerritar guztien aurka dena eraso eta erdeinu"

KONTUZ: frantsesen mundua ulertu behar da, oso berea baita, eta edozeinek daki oso gustukoa dutela "abertzaletasuna" eta "nazionalismoa" bereiztea. Nazionalismoa, ezkorra; abertzaletasuna, baikorra. Nazionalismoa, diote, norberarena gurtzeko jarrera bortitza da, beti xenofobia non ez den arrazista, atzerritar guztien aurka dena eraso eta erdeinu. Abertzaletasuna, berriz, komunikazioa eta irekitasuna da, eta sorterrria maitatzen badu ere jendeki osoaren balore unibertsalen ildotik eramaten du. Historiagile frantses baten formulaz, nazionalismoak nazioa ematen du balore unibertsalen gainetik, anglosaxoien atsotitzean bezala: "My country, right or wrong" ("Nire herriarekin, zuzen edo oker"); abertzaletasunak, aldiz, munduko jende guztien errespetatzeko eta askatzeko baloreak ematen ditu nazioaren gainetik.

Gehiago dena, frantses tradizioaren ustez, nazio frantsesa, 1789an egina, tiraniaren lehen etsaia eta jende-eskubideen ekarlea izan da. Frantziak ez ditu balore unibertsalak bere naziotasunaren gainean eman beharrik ere,

ARGI Aren Eskaintzak

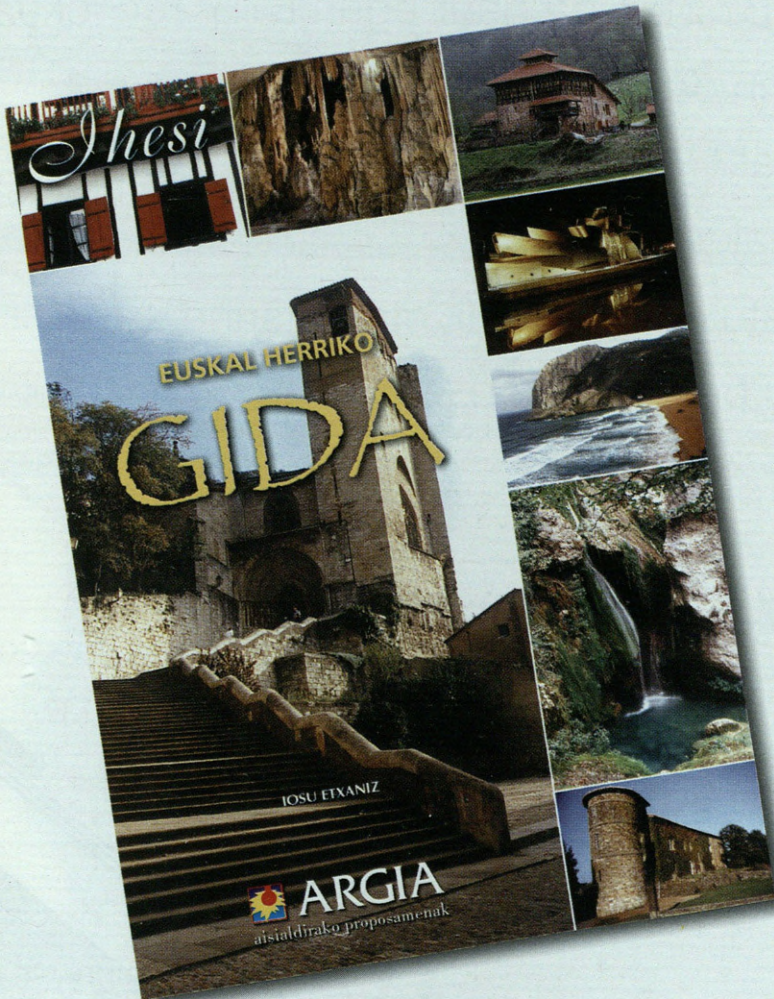
Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

**Bidalketa gasturik gabe
(Euskal Herrian)**

**Gure Azokan
19,85 €**

~~**Kalean
22,85 €**~~

TITULUA: Euskal Herriko Gida.

ARGITALETXEA: ARGIA.

GAIA: "Euskal Herriko Gida" ibilbide gida-liburu berria da. Euskal Herriak eskaintzen dituen paraje ugari bezain anitzak erakusten dizkigu. Hori guztia eta gehiago jakiteko, uda honetan gure inguruak ezagutu nahi baditugu, 400 orrialdeko liburu honetan aurkituko ditugu, ibilbidearen proposamenaz gain, herri bakoitzeko ezaugarriak eta informazio praktikoa. Hau dena argazki ederrez hornituta.

Euskal Herriko GIDA

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

IZENBURUA _____ PREZIOA _____ ALEAK _____ GUZTIRA _____

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____

N.A.F. / N.I.F. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

Zertarako sortu zen ETB? Zein da gaur egun ETB-1en lekua?

Zenbatek eta zer ikusten da ETB-1en?

Programazioa: norentzat?

Audientziak: errealitateak eta kezkak.

Hizkuntza eredua: jorratu diren bideak eta hutsuneak.

Zein ereduri erreparatu behar dio ETB-1ek?

ETB-1 eta euskalgintza

ETB-1: hizkuntza, ereduak, audientziak

Mahaingurua

- Andu Lertxundi
- Bingen Zupiria
- Edorta Arana
- Martin Ibarbia

Iritziak

- Jaime Otamendi
- Josu Amezaga
- Eneko Olasagasti

LARRUN hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

